

TRIDESET LET

Minilo je trideset let od tistih dni, ko se je v komaj osvojenem Beogradu v dneh od 23. do 25. januarja 1945. leta sestala vsedržavna sindikalna konferenca. Konferenci je prisostvovalo 123 delegatov iz vseh krajev Jugoslavije, tako iz tistih, ki so bili že osvobojeni, kot iz tistih, ki jih je še vedno tlačil okupatorjev škorenj. Prek frontnih linij se ni uspelo prebiti 21 delegatov in ne smemo pozabiti, da so pogorišča vojne vihre v Beogradu še tlela, da so bile najbližje frontne linije oddaljene komaj nekaj deset kilometrov, da je odmev topovskih salv odmeval nad glavnim mestom nove države delavcev in kmetov, ki se je prav tedaj porajala iz težkih bojev.

Zbrani predstavniki delavskega razreda vseh narodov Jugoslavije so po treh dnevih sprejeli odločilne sklepe. Ustvarili so enotno sindikalno organizacijo delavcev in nameščencev, postavili temelje Zveze sindikatov Jugoslavije.

narodnoosvobodilnega boja, organizacijsko strukturo sindikatov, socialno-politična vprašanja ter vprašanja o kulturnoprosvetnem delu in sindikalnem tisku. Z ustanovitvijo enotnih sindikatov delavcev in nameščencev Jugoslavije, s sprejemom treh resolucij, z izvolitvijo 29-članskega glavnega odbora enotnih sindikatov delavcev in nameščencev Jugoslavije, katerega predsednik je postal Djuro Salaj, ter z ustanovitvijo lista Rad je konferenca sklenila svoje delo. Š tem pa so bili postavljeni tudi temelji Zveze sindikatov Jugoslavije, ki že polna tri desetletja organizira delavce v boju za izgradnjo socialistične družbe. Od tedaj dalje se sindikati Jugoslavije, stopajoč po poti tovariša Tita, že več kot četrt stoletja dosledno zavzemajo za dograditev samoupravnega socialističnega sistema, v katerem se s hoteljem vsakega njegovega člana uresničujejo ho-tenje vseh.

V četrtek, 23. januarja, so obiskali republiški svet ZSS udeleženci 4. dvo-mesečnega političnega tečaja, ki ga v Jasnici organizirata Center za družbeno izobraževanje RS ZSS in republiška konferenca ZSMS. Tečajnikom so spre-govorili predsednik RS ZSS Janez Bar-borič, predsednik RK ZSMS Ljubo Jas-nič in generalna sekretarka RS ZSS Ivanka Vrhovčak. V uvodnih nagovorih so poudarili družbeno vlogo sindikata in mladine pri utrjevanju samoupravnih odnosov in s tem povezano kvalitetno izpopolnjevanje delegatskega sistema, družbenih in samoupravnih dogovorov ter samoupravnih interesnih skupnosti.

V razgovoru, ki je sledil, so tečajniki zastavljali različna vprašanja ter razpravljali o svojih opažanjih in ugotovitvah. Tako so med drugim govorili o pre-majhni moralni stimulaciji družbeno-političnih delavcev v delovnih orga-nizacijah pa o ne dovolj jasni vlogi aktivov mladih delavcev, tako v sindikatih kot v OZD oziroma TOZD. Po nji-hovem mnenju to prav tako velja v veči-ni primerov tudi za delavsko kontrolo. Spregovorili pa so tudi o neučinkovitem obveščanju v mladinski organizaciji.

A. A.

DELAVSKA ENOTNOST

25. I. 1975 - ŠT. 3 - L. XXXII

Hkrati se je vsedržavna sindikalna konferenca izrekla, da so sindikati sestavni del enotne narodnoosvobodilne fronte Jugoslavije, da sprejemajo sklepe II. zasedanja AVNOJ ter da konferenca obsoja izdajstvo vseh tistih, ki so pred vojno razbili enotnost delavstva in se med vojno udinjali okupatorju.

Še pred zasedanjem vsedržavne sindikalne konference je bila dejavnost delavcev zelo raznolika. Nova ljudska oblast, ki je nastajala v revoluciji, se je na osvobojenih območjih spoprijemala z dezorganiziranim gospodarstvom, prometne zveze so bile uničene, veliko je bilo nezaposlenih, velika je bila beda ljudskih množic. Prvi, ki so priskočili na pomoč organom ljudske oblasti, so bili delavci. Še med umikanjem sovražnika iz mest so delavci tudi za ceno lastnega življenja poskušali obvarovati industrijske naprave in preprečiti, da bi jih sovražnik porušil.

Poleg odborov enotne narodnoosvobodilne fronte, ki so bili ustanovljeni v vseh osvobojenih krajih, so začeli delavci v tovarnah, rudnikih in v vseh podjetjih ustanovljati posebne delavske odbore kot sestavne dele enotne narodnoosvobodilne fronte. V teh odborih so torej očitni zarodki bodočih sindikalnih organizacij ne samo v podjetjih, temveč tudi v širšem smislu, saj so delavski zbori v tovarnah takoj začeli delegirati svoje predstavnike v krajevne in mestne delavske odbore.

In prav po zaslugi delavskih odborov, ki so čedalje bolj pomenili oporo organom ljudske oblasti, so bili nekako premagani vsakodnevni problemi delovnih množic.

V takih razmerah je prišlo na pobudo Komunistične partije Jugoslavije do ustanovitve enotnih sindikatov delavcev Jugoslavije. Pobudo za to je sprejel mestni delavski odbor enotne narodnoosvobodilne fronte Beograda, ki je izražajoč željo delavskega razreda vse Jugoslavije, izvolil iniciativni odbor za pripravo zbora delavcev in uslužbencev. Ta zbor je bil 31. decembra 1944. leta v Beogradu in na njem je bil izvoljen 26-članski akcijski odbor, njegova naloga pa je bila pripraviti vse potrebno za zasedanje vsedržavne sindikalne konference.

Že 1. januarja 1945. leta akcijski odbor sklene, da je treba v roku 20 dni izvesti volitve delegatov posameznih strok ter opraviti popis članov sindikata. Do začetka zasedanja vsedržavne konference se je včlanilo v sindikate četrt milijona delavcev iz vse Jugoslavije. Ta podatek nedvomno pričča o splošnem razpoloženju delavskega razreda naše države, da po mnogih letih razcepljenosti v sindikalnem gibanju slednjič ustanovi enotno organizacijo kot pridobitev revolucionarnega boja delavcev ter vseh narodov in narodnosti Jugoslavije.

Vsodržavna sindikalna konferenca je obravnavala naloge sindikatov v tedanjem obdobju

Kolektiv Mure praznuje letošnje leto 50-letnico svojega obstoja. Izmed 3000 zaposlenih je v Muri blizu 80 % žensk, ki smo jim posvetili prispevek na tretji strani Delavske enotnosti... (Foto: A. Ulaga)

Res je, da so to pot spremljali vzponi in padci, vendar pa so sindikati in zveza sindikatov v vseh odločilnih trenutkih našega družbenega razvoja vselej dosledno vztrajali na Titovi poti, se vztrajno zavzemali za oblikovanje samoupravnih socialističnih odnosov pri nas. V posameznih trenutkih bi sicer lahko bili še veliko bolj odločni, vztrajni in borbeni, vendar pa je res tudi to, da se liberalizem, birokratizem in nacionalizem nikoli niso prikradli v sindikate. To je tudi razumljivo, saj so bili sindikati kot organizacija delavskega razreda vselej in najbolj neposredno povezani z delavci, ki so jim tuja vsa stranpota samoupravne socialistične usmeritve. Dovolj je, če poudarimo samo to, da so sindikati mimo svojih sedmih kongresov, pri čemer ne upoštevamo vsedržavne sindikalne konference, ki je prav tako imela značaj kongresa, v glavnem sami opravili vse potrebno za delo dveh kongresov samoupravljalcev - v 1957. in 1971. letu - ter da so se kar najbolj dosledno zavzemali za uresničitev sklepov tudi teh dveh kongresov. Zato pred nedavnim izrečena ocena, da so sindikati šola samoupravljanja, v celoti ustreza duhu in vsebini dela te najbolj množične organizacije delavskega razreda.

S tem, ko so se borili za samoupravni socializem, so sindikati in zveza sindikatov v minulih tridesetih letih prerasli v takšno družbeno silo, ki omogoča delavskemu razredu, da organizirano uresničuje svojo vodilno vlogo v družbi. Samo organizirani v sindikate lahko delavci uspešno premagujejo vse prepreke na poti, za katero so se odločili, nenehno razvijajo že doseženo, vselej poiščejo to, kar je še bolj napredno, še bolj humano.

RAD ZA DE

DOGOVOR O CENI STANOVANJSKE GRADNJE USKLAJEN

Nov podpornik stanovanjskega gospodarstva

Po dolgih pripravah, še daljšem usklajevanju različnih teženj in stališč je družbeni dogovor o oblikovanju cen v stanovanjski graditvi vendarle pripravljen za podpis. Na zadnji seji je skupna komisija IK predsedstva CK ZKS in republiškega sveta ZSS za usmerjanje in usklajevanje družbene akcije za gradnjo stanovanj za delavce skupaj z bodočimi podpisniki družbenega dogovora o cenah gradnje stanovanj ugotovila, da so podpisniki vendarle uskladili svoja stališča.

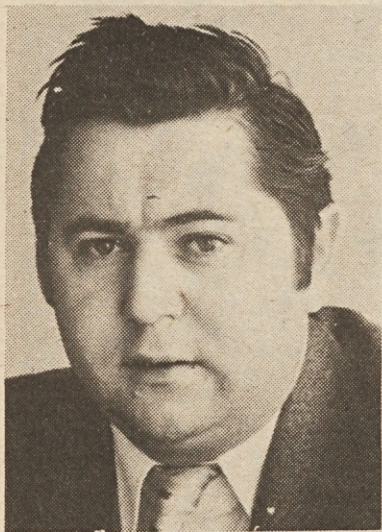
Tako so lahko skupaj tudi določili datum za podpis tega pomembnega dokumenta, od katerega si tako izvajalci stanovanjske gradnje kot tudi investitorji obetajo, da bo v veliko spodbudo za hitrejši tempo gradnje stanovanj v Sloveniji. Republiški izvršni svet, gospodarska zbornica, Zveza samoupravnih stanovanjskih skupnosti in sindikati ga bodo podpisali do sredine prihodnjega meseca. Sorazmerno precej splošne določbe republiškega dogovora bodo kasneje podrobneje konkretizirali v občinah, kjer bodo sprejemali občinske dogovore o cenah stanovanjske gradnje.

Pomen dogovarjanja o cenah stanovanjske gradnje je predvsem v naslednjih načelih, katerih uveljavljanje in spoštovanje zahteva republiški dogovor: javnost sklepov v okvirih družbenih dogovorov, s tem pa hkrati tudi javnost

cen v stanovanjski gradnji, dogovor vseh dejavnikov v stanovanjski gradnji o nosilcih stroškov gradnje oziroma o postopnem očiščevanju cene stanovanj in zahteva, da „dejavniki v stanovanjski gradnji na najboljši možni način izkoristijo pogoje za gradnjo.“

Prav slednje načelo pa pomeni zagotovilo, da si bodo dejavniki v stanovanjski gradnji prizadevali zniževati cene pri gradnji stanovanj. Racionalizacija gradnje, iskanje čimbolj izkoristkov tehnoloških in drugih zmogljivosti gradbene operative in prizadevanje za uveljavljanje novih, učinkovitejših tehnoloških „prijemov“ je eden izmed pomembnih dejavnikov za čimbolj učinkovito izkoriščanje sredstev, ki jih namenjajo za gradnjo stanovanj. Zato so se podpisniki družbenega dogovora sporazumeli, da iz prvotnega osnutka družbenega dogovora izločijo racionalizacije gradnje, določila pa preoblikujejo v poseben samoupravni sporazum vseh dejavnikov v stanovanjski gradnji. Ta sporazum naj bi podpisali najkasneje v treh mesecih po podpisu družbenega dogovora o cenah stanovanjske gradnje. Pri racionalizaciji seveda ne gre samo za izboljšave pri gradbenih podjetjih, temveč za učinkovitejše delovanje vseh dejavnikov v gradnji stanovanj - od priprave urbanističnih zasnov, prek priprave zemljišč do končnih izvajalcev del.

rb

ANDRIJA VLAHOVIČ:

V sklepe osmega kongresa Zveze sindikatov Slovenije smo zapisali, da bosta oddih in aktivna rekreacija kot sestavni del družbene reprodukcije še naprej stalna skrb vseh organov in organizacij sindikata, ki so neposredni nosilci celotne politike na področju oddiha in rekreacije zaposlenih...

JANKO BEZJAK

Organizatorji in pobudniki srečanj bratstva in prijateljstva so bili vse doslej sindikati slovenskih in hrvaških obdravskih občin. Letos sodelovanje razširjamo na raven občin, njihovih skupščin in vseh družbenopolitičnih organizacij. Že letos ali pa vsaj naslednje leto, ko se bomo za jubilej srečali v Krapini, pa bo podpisana tudi listina o pobratenju naših občin.

EDO KLANJŠEK:

Prizadevati si moramo, da bomo uresničili smernice za letošnji gospodarski in družbeni razvoj Ljubljane, obenem pa moramo tudi oblikovati koncepte dolgoročnega razvoja in srednjeročnega plana.

„V sklepe osmega kongresa Zveze sindikatov Slovenije smo zapisali, da bosta oddih in aktivna rekreacija kot sestavni del družbene reprodukcije in standarda delavcev še vnaprej stalna skrb vseh organov in organizacij sindikata, ki so neposredni nosilci celotne politike na področju oddiha in rekreacije zaposlenih. In v skladu s to nalogo, je Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije že pred časom imenoval svoj iniciativni odbor za izgradnjo prepotrebne delavsko-rekreacijskega centra...“, nam je povedal Andrija Vlahovič.

Iniciativni odbor, ki je organiziral že več posvetov, je ugotovil, da bi lahko zgradili večji rekreacijsko počitniški center na območju Fiese. Fiesa je rezervirana za delavski turizem in urbanisti so izračunali, da bi na tem območju lahko zgradili nove počitniške objekte s skupno kapaciteto približno 600 ležišč.

„Na območju Fiese so predvideni tudi številni počitniški oziroma rekreacijski objekti, kot so pokrit bazen z ogrevano morskovo vodo, trim steze, trim kabineti, večstopenjska avtomatična kegljišča, balinišča, športna igrišča, čolnarna, izposojevalnica športnih rekvizitov in drugi podobni objekti, ki bodo nedvomno veliko pripomogli k razvoju delavskega turizma na slovenski obali...“ je nadaljeval sekretar republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev. „Že lani smo namreč sestavili anketna vprašanja in jih poslali vsem organizacijam združenega dela, organiziranim v Biroju gradbeništva Slovenije. Želeli smo dobiti odgovore na več vprašanj, ki se porajajo ob snovanju bodočega centra, da bi potlej pri gradnji lahko upoštevali kar največ želja. Ob tem smo ugotovili, da so delovni kolektivi zelo zainteresirani za gradnjo počitniškega naselja v Fiesi in da se vsi po vrsti zavzemajo tudi za gradnjo dodatnih rekreacijskih oziroma počitniških objektov, ki so še vedno za ogromno večino naših počitniških domov nekaj povsem novega, čeprav za ljudi na počitnicah nujno potrebni. Večina anketiranih si želi v novem delavskem turistično-rekreacijskem centru kar največ udobja in obenem tudi čim več možnosti za aktivno razvedrilo in rekreacijo. Očitno je torej, da se ljudje ne zadovoljujejo več s posteljo in tremi obroki

Fiesa — oaza rekreacije

Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije pripravlja te dni posebno brošurico, ki je namenjena predvideni gradnji delavskega turistično-rekreacijskega centra v Fiesi. Inicijativni odbor za izgradnjo omenjenega rekreacijskega centra je že lani na jesen sklical poseben posvet, ki je potrdil, da gre za široko in dobro zastavljeno akcijo. Akcijo, ki bo, sodeč po tem, kar je bilo doslej storjenega, obrabila željene sadove. O tem nam je pripovedoval Andrija Vlahovič, sekretar republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije.

hrane na dan. Želijo si več, nekoliko drugačne počitnice kot pred leti...“

Program za izgradnjo delavskega turistično-rekreacijskega centra v Fiesi načrtuje 600 počitniških ležišč z vsemi spremljajočimi objekti. Vsi načrti so zasnovani tako, da omogočajo etapno uresničevanje. V Fiesi pa bo potrebno urediti tudi morskobalo, povezati jezero z morjem, urediti promet, kanalizacijo itd., itd.

„Domenili smo se, da bomo zamisel uresničili s pomočjo samoupravne interesne skupnosti za oddih in rekreacijo delavcev, ki jo nameravamo ustanoviti. Le taka institucionalna oblika lahko zagotovi potreben vpliv delavcev oziroma investitorjev na organizacijo množičnega delavskega turizma in obenem kar najbolj racionalno poslovanje ter povezovanje počitniških domov in rekreacijskih objektov...“ nam je razlagal Andrija Vlahovič.

„Z udeležbo pri finansiranju gradnje velikega počitniškega naselja si bo vsak koristnik zagotovil trajno pravico do določenega števila ležišč, ki jih bo lahko v času, ko sam zanje ne bo zainteresiran, oddajal drugim interesentom. Prizadevamo si torej, da bi imeli vsi, ki bodo sodelovali pri gradnji počitniškega naselja v Fiesi, kar največ zaupanja v široko zasnovano akcijo. Vsem, ki bodo vložili v gradnjo svoja sredstva, moramo zato v polni meri zagotoviti, da se jim bodo tudi obrestovala. Žal imajo mnogi prav na tem področju precej grenke izkušnje...“

Novo delavsko počitniško naselje v Fiesi bo imelo 600 ležišč, pri republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev Slovenije so nam povedali, da jih je blizu 400 že oddanih!

A. UL.

— Če na kratko ocenite lanska srečanja bratstva in prijateljstva, ki so jih organizirali v občinah Čakovec, kaj bi povedali?

— Predvsem to, da so v marsičem prispevala k nadaljnjemu poglobljanju bratstva in enakopravnosti naših narodov in občanov, ki jih sicer ločuje reka Drava, imajo pa za seboj precej podobno zgodovinsko preteklost, tradicije, predvsem pa skupen boj za osvoboditev v času narodnoosvobodilnega boja in ljudske revolucije. Če naj na vprašanje odgovorim bolj konkretno, moram povedati, da smo lanski program prireditvev in akcij v okviru XIII. tedna bratstva in prijateljstva uresničili najmanj z 90 % in ob precej večjem številu neposredno sodelujočih občanov. To samo po sebi kaže, da za tovrstne oblike sodelovanja med sosedi obstaja zanimanje in interes. Kljub vse večjemu številu sodelujočih občin in s tem povezanimi organizacijskimi problemi, smo programirane skupne akcije uresničili v tolikšnem obsegu, ki smo ga težko dosegali celo takrat, ko nas je bilo manj.

— Kakšna bo vsebinska usmeritev letošnjega srečanja v Ptuj?

— Trudili se bomo, da bi ob letu ugotovili še boljše rezultate, kot jih zdaj ugotavljamo za minulo leto.

Za poglobljeno sodelovanje

Srečanja bratstva in prijateljstva, v katerih sodelujejo delovni imajo nadvse lepo tradicijo. Tako ljudje slovenskih in hrvaških občin, bodo letos na sporedu že štirinajstič, potekala pa bodo ob sodelovanju kar sedmih obdravskih občin: Čakovec, Koprivnica, Krapina, Ormož, Ptuj, Slovenska Bistrica in Varaždin.

Kot organizator srečanj vselej nastopa medobčinski odbor občinskih svetov Zveze sindikatov Slovenije in Hrvaške iz sodelujočih občin, ki vsako leto ob tem času oceni skupno delo v minulem letu, določi program dela in prireditvev v tekočem letu ter sklepa o prenosu sedeža medobčinskega odbora v isto občino, ki bo gostitelj srečanja v tekočem letu. V tej vlogi letos spet nastopa Ptuj, od koder je tudi izšla pobuda za tak način sodelovanja in utrjevanja bratstva in enotnosti naših narodov.

Prvo letošnje sejo tega odbora smo izkoristili za kratek pomenek s tovarišem Jankom Bezjakom, predsednikom občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije v Ptuj in za letos tudi predsednikom medobčinskega sveta zveze sindikatov sodelujočih občin.

Dogovorili pa smo se, naj bi sicer bil osnovni poudarek letošnjih srečanj še vedno na kulturnih prireditvah in športnih srečanjih delavcev in občanov Čakovca, Koprivnice, Krapine, Ormoža, Ptuja, Slovenske Bistrice in Varaždina, da pa je treba sodelovanje poglobiti tudi na drugih področjih. Konkretno mislimo spodbuditi začetek tesnejšega gospodarskega sodelovanja, ustanoviti mladinsko delovno brigado bratskih občin, ki bi sodelovala na eni od delovnih akcij na Hrvaškem ali v Sloveniji, ter še bolj povečati izmenjavo izkušenj, do katerih prihajamo pri delovanju sindikatov sodelujočih občin. Dogovorili smo se, da bodo komisije za gospodarstvo vseh občinskih svetov zveze sindikatov s skupnim delom poskušale izoblikovati predloge o sodelovanju sorodnih gospodarskih in drugih organizacij v sedmih obdravskih občinah in da bodo s tem spodbudile razpravo v kolektivih, ki naj bi se vključili v to sodelovanje. Jasno je, da spodbujamo ekonomsko utemeljeno sodelovanje, ne pa kakršnokoli obliko skupnega dela, ki prizadetim kolektivom ne bi prinesla nobenih koristi. Prav tako smo se dogovorili, da bo medobčinski svet predlagal, naj bi se s istim namenom sestali tudi predsedniki izvršnih svetov vseh sedmih sodelujočih občin, izmenjavo izkušenj pa naj bi posvetili predvsem vprašanjem, ki so povezana z uveljavljanjem delegatskega sistema in oblikovanja tistih odnosov, ki naj bi se na osnovi nove ustave razvijali v samoupravnih interesnih skupnostih.

— Že pred petimi leti je bila izrečena pobuda, naj bi se sodelujoče občine med seboj tudi pobratile. Kako je s tem?

— Organizatorji in pobudniki srečanj bratstva in prijateljstva so bili doslej sindikati. Z letošnjim letom to sodelovanje razširjamo na raven občin, njihovih skupščin in vseh družbenopolitičnih organizacij v naših občinah. Vse pa tudi kaže, da se bodo že letos ali pa vsaj naslednje leto, ko se bomo za petnajsti jubilej srečali v Krapini, naše občine med seboj tudi pobratile in na ta način samo še utrdile dolgoletno plodno sodelovanje pri utrjevanju skupnih tradicij narodnoosvobodilnega boja in povojne socialistične graditve.

—MG

„Katere so prednostne naloge, ki čakajo letošnje Ljubljano?“

„Pet jih je, in sicer:

— nadaljnje uveljavljanje samoupravljanja na vseh področjih združenega dela;

— gospodarstvo bo skladno z zvezno in republiško resolucijo ter občinskimi smernicami ob bolj ekonomičnem gospodarjenju in večjem izvozu nadaljevalo z dinamično rastjo. Skrbelo bo za zvišanje produktivnosti, za večjo reproduktivno moč, za izdelavo kratkoročnih, srednjeročnih in dolgoročnih razvojnih programov ter za uvajanje domačih inovacij. Ob tem je treba povedati, da pričakujemo povečanje realnega družbenega proizvoda za najmanj 7 %, produktivnosti za najmanj 4 % ter zaposlenosti za največ 3 %;

— v stanovanjskem gospodarstvu moramo, ob usklajenih razvojnih programih stanovanjskega in komunalnega gospodarstva, dokončati najmanj 3500 stanovanj;

— letos bomo v Ljubljani začeli uresničevati desetletni program izgradnje cest. Zato je treba združevati sredstva, in sicer: 3,5 % ostanka dohodka TOZD gospodarstva, 50 % prispevka za

Obsežne ljubljanske naloge

Ljubljana je sredi razprav o svojem dolgoročnem razvoju tja do konca stoletja, vendar mora del svoje pozornosti — in nikakor ne majhen del — posvetiti tudi nalogam, ki jo čakajo v letošnjem letu. Smo pred sprejetjem »smernic« gospodarskega in družbenega razvoja Ljubljane v letu 1975 in neposrednih nalog. Prav o tem smo se pogovarjali s podpredsednikom IS skupščine mesta Ljubljana Edom Klanjškom.

uporabo mestnega zemljišča ter 50 % pristojbin od registracije motornih vozil;

— za področje komunalnega gospodarstva se morajo organizirati komunalne interesne skupnosti, ki bodo bistveno vplivale na podružljane in spremembo odnosov med nosilci in porabniki komunalnih storitev. Integracijske procese, začete v lanskem letu, je treba poglobljati in nadaljevati posebej na področju gospodarjenja z zemljišči.

„Rast zaposlenosti je še vedno visoka?“

„Često zastarela tehnologija in organizacija imata za posledico, da se je tudi v lanskem letu nadaljevalo z ekstenzivnim zaposlovanjem. Od nekaj manj kot 5.000 na novo zaposlenih v gospodarstvu, je bila skoraj polovica pol ali nekvalificiranih delavcev. Ta proces poslabšuje kadrovska struktura v gospodarstvu, ima pa še druge negativne posledice, na primer na stanovanjskem področju.“

„Kakor je videti v smernicah, predvidevate še številne druge naloge?“

„Letos predvidevamo financiranje nekaterih pomembnih skupnih zadev in akcij. Naj omenim adaptacijo prostorov v Kresiji, tako da bodo lahko upravni in pravosodni organi izboljšali in pospešili storitve občanom. V zvezi s tem bomo izboljšali tudi službo za avtomatsko obdelavo podatkov.“

Za načrtovanje družbenoekonomskega razvoja mesta bo začel z delom novoustanovljeni zavod za plan, statistiko in cene. Ta bo skupaj z ljubljanskim urbanističnim zavodom zagotavljal strokovno osnovo za dogovore o ekonomsko, prostorsko in družbeno usklajenem razvoju mesta.

Posebej naj omenim, da bo za bodočo družbenoekonomsko usmeritev mesta in za njegov nadaljnji razvoj ter krepitev materialne osnove treba napraviti številne študije, in sicer: dolgoročni razvoj Ljubljane 2. faza, srednjeročni razvoj Ljubljane, energetska bilanca Ljubljane, delitev družbenega proizvoda v Ljubljani, preskrba Ljubljane in integracijski procesi v Ljubljani.

Letos bo dograjeno tudi zimsko kopalnišče, prav tako bomo pospešeno nadaljevali s sanacijo Ljubljanskega gradu. Občine in mesto se bodo vključili v solidarnostno akcijo za dograditev klimatskega zdravišča za borce NOV v Mojstrani.

Financirali bomo še druge akcije, zlasti na področju kolektivne komunalne porabe, denimo vzdrževanje javne snage in zelenic, javne razsvetljave in drugo. Razvoj gasilske brigade bo zagotovljen v okviru novoustanovljene požarne skupnosti, družbenopolitične organizacije mesta pa bodo še naprej skrbele za zbiranje potrebnih sredstev za Kozjansko v okviru republiškega dogovora.

To bi bilo nekaj aktualnih nalog iz trenutka Ljubljane 75...“

I. T.

Pogosto je tako, da delo, ki si ga naložiš, sprva ni videti tako zelo obsežno, kot se izkaže kasneje, ko se z njim spoprimeš. Pred takšnim zalogajem so sedaj v Izolski Mehanotehniki. Kot smo lani občasno poročali o notranjih težavah v tem podjetju, ki so nastale zaradi slabih medsebojnih odnosov med posamezniki v kolektivu, in o ukrepih, ki naj bi (doslej neuspešno) te težave vsaj zmanjšali, lahko tokrat, potem ko je posebna občinska politična komisija ocenila gospodarski položaj podjetja in odnose v kolektivu, zapišemo naslednje: notranji in zunanji dejavniki bodo morali znatno globlje, kot so to počeli doslej, poseči v dogajanja v tem kolektivu. Razpoloženje v kolektivu — če ga smemo presojati po pogovoru z nekaterimi člani kolektiva in z nekaterimi zunanjimi „opazovalci“, je takšno, da bo najverjetneje v bodoče močno otežkočeno, če ne bodo razčiščeni vsi najspornejši odnosi in dogajanja v gospodarskem in družbenopolitičnem življenju kolektiva. Tako sodi „zdravo jedro“, velika večina delavcev v podjetju. Napetost znotraj kolektiva, tako sodbo smo slišali med zadnjim obiskom v Izoli, pa je menda tolikšna, da utegnejo kdaj kasneje delavci sami začeti razreševati odnose, če jih notranji in zunanji družbenopolitični dejavniki ne bodo uspeli...

Govorice, nepreverjenih in bolj ali manj osebno pobarvanih, tako v podjetju samem kot tudi zunaj njega je sedaj veliko. Zato je sila težko kaj bolj določenega povedati o silnicah, ki so kro-

SLABI NOTRANJI ODNOSI IN SLABI GOSPODARSKI REZULTATI V MECHANOTEHNIKI ŠE ENKRAT

Razrešitev na tak ali drugačen način

Občinska politična komisija ocenila razmere v Mehanotehniki ● Slabo delo komunistov in sindikatov v podjetju dopustilo, da so si nekateri posamezniki in skupine skušali zagotoviti prevlado v samoupravi ter družbenopolitičnem dogajanju ● Pripravljenost, da bi gordijski vozal razvozlali ali pa tudi presekali, če ne bo šlo drugače

jile življenje, odnose in delo v tem kolektivu, čeprav je posebna občinska politična komisija že ocenila razmere. Vendar pa lahko okvirno presodimo, da so v Mehanotehniki dokaj slabo delovale družbenopolitične organizacije, da dosedanja poslovna in razvojna politika nista bili usklajeni z dejanskimi možnostmi podjetja in da so se v kolektivu izoblikovale skupine, ki so v medsebojnem boju skušale pridobiti prevlado pri odločanju ta' o v samoupravi, družbenopolitičnem in gospodarskem dogajanju.

Zaradi tega je delo politične komisije, pravzaprav njena ocena stanja v tem podjetju, le prvi korak k razreševanju problemov. Dokler ne bo nedvoumno dokazano, koliko je vsak „sumljiv“ posameznik skušal v kolektivu uresničevati svoje zasebne koristi na škodo kolektiva, toliko časa tudi delo komisije ne bo končano in prav toliko časa odnosi znotraj kolektiva ne bodo razčiščeni. Kaže, da ne bo možno izpodbijati mnenja, da je slabo gospodarjenje Mehanotehnike — lani je kolektiv s skrajnimi napori prigospodaril simboličen dobiček — posledica dolgoletnih slabih odnosov v kolektivu, boja za oblast v podjetju in od tod izvirajočih notranjih razprtij. Zato so vsi uveljavljeni in predlagani gospodarski ukrepi vendarle drugotnega pomena v spletu sanacijskih ukrepov v Mehanotehniki. Osnovni boj za konsolidacijo — dolgoročno — podjetja tudi v gospodarjenju, se bije na drugi fronti, na področju medsebojnih odnosov v kolektivu.

V prvi bojni črti sta obe družbenopolitični organizaciji, sindikat in osnovna organizacija zveze komunistov. Zanju je hkrati ta boj popravni izpit za dosedanje slabo delo, ki je bilo v marsičem, tako kažejo „izvidi“, krivo za sedanje razmere v Mehanotehniki. Po obeh organizacijah se je uslo precej kamenja. O organizacijah ZK v Mehanotehniki je komisija ugotovila, da sprejetih programov in sklepov večinoma niso uresničevale, deloma zaradi nedoslednosti pri izvajanju, deloma pa zaradi premajhne akcijske enotnosti in tudi forumskega dela vodstev organizacij. Največja pomanjkljivost političnega dela pa je bila po mnenju komisije premajhna angažiranost komunistov v sindikatih, zanemarjeno pa je tudi delo z mladimi, ki jih je v podjetju (članov zveze mladine) kakih 500.

Podobne pomanjkljivosti so ugotovili tudi pri delovanju sindikalnih organizacij in konferenc. Le-te in vodstva sindikatov v podjetju med seboj niso usklajeno delovala. Mnoge zadeve so reševala samo vodstva, ne da bi pred odločitvijo obvestila člane o akciji ali reševala probleme na podlagi stališča članstva. Tako so v sindikatih reševali vprašanja gospodarjenja, delitve osebnega dohodka, sistemizacije, odgovornosti in še mnogo drugih samoupravnih dejanj. Zato so se uveljavljala stališča in pravila, ki so jih krojili posamezni delavci na vodilnih položajih v družbenopolitičnih organizacijah podjetja. Seveda pa so tako organizacije ZK in sindikatov v podjetju neposredno krive, ker niso z odločnim nastopom preprečile nastajanje in razvoj takšnih odnosov v kolektivu in takšnega delovanja posameznikov, ki so navsezadnje povzročili kolektivu tudi veliko materialno škodo (slabe poslovne rezultate).

Takšno dosedanje delo vodstev obeh družbenopolitičnih organizacij zahteva seveda podrobno ovrednotenje dejavnosti vodstev kot celote in posameznikov ter opredelitev odgovornosti posameznikov. Vsekakor pa je temeljna naloga članov zveze komunistov, da s svojim vplivom zagotovijo takšen sestav vodstev sindikalnih organizacij, da bodo tudi sindikalne skupine postale v resnici samoupravne skupine in da bo poslednji sindikat tvorno sodeloval pri razreševanju tekočih gospodarskih in drugih vprašanj.

Dela v Mehanotehniki je torej veliko, tako tistega, ki neposredno prinaša gospodarske uspehe, kot tudi družbenopolitičnega in samoupravnega. Od odločnosti zunanjih dejavnikov, ki pomagajo kolektivu razvezovati „gordijski vozal“ in od prizadevnosti notranjih pozitivnih sil v podjetju pa je odvisno, ali bo vozal tudi možno razvezati ali pa ga bo treba presekat. Vsekakor pa bo treba delo opraviti. „Zdravo jedro“ kolektiva, delavci, ki neumorno delajo za stroji, imajo vso pravico do urejenih delovnih in samoupravnih razmer.

OBISK V MURI JE LE EDEN IZMED LETOŠNIH PRISPEVKOV, KI GA POSVEČAMO »MEDNARODNEMU LETU ŽENSK«

DELAVKA IN MATI — VSAK DAN OBOJE HKRATI

Mura zaposluje 3.000 ljudi, od tega 2.346 žensk, med njimi je večina starejših od osemnajst in mlajših od trideset let

Obiskal sem kolektiv Mure, tovarne oblačil in perila iz Murske Sobotice, da bi zvedel kaj več o življenju deklet in žena v tej delovni organizaciji. Želel sem, da bi mi spregovorili o delu, življenju in povsem vsakdanjih težavah in težavicah zaposlenih, ki so se v minulih letih krepko postavili na lastne noge in se s svojim delom uveljavili tako na domačem kot tudi najzahtevnejšem zahodnoevropskem trgu. Največ zaslug za vse to gre ženskam. Dekletom in materam, ki opravljajo v veliki večini primerov kar dva „šifra“ na dan. Prvega v Muri, kot delavke za tekočim trakom in drugega doma, kot matere in gospodinje.

V Muri so ženske v veliki večini. Od 3.000 zaposlenih je kar 2.346 deklet in žena ali le malo manj kot 80%! Skratka, gre za kolektiv, ki sloni na ženskah, na

OLGA ŽAGAR je zaposlena v Muri že 23 let. Zadnjih osem let je na delovnem mestu kontrolorke v lahki konfekciji.

„Delo je sicer zahtevno in ob enem naporno. Morda bi ga laže prenašale, če bi imeli v Muri bolj organizirano družbeno prehrano. S tem, kar nam je danes na voljo, res nismo zadovoljne. To med drugim dokazuje tudi podatek, da se poslužuje naše menze le vsaka četrta delavka. Imamo sicer na voljo tople obroke in hladne prigrizke, toda to ni tisto, kar bi v Muri potrebovali. Zato smo skupaj z drugimi delovnimi kolektivi začeli graditi nov obrat družbene prehrane, ki bo nared že letos. Trdno računamo, da bodo z novim obratom rešeni vsi naši problemi v zvezi s prehrano. Veselim se tudi tega, da bomo hrano lahko nesli domov, s tem bomo gospodinje zelo razbremenjene...“

njihovem delu, njihovem ustvarjanju in na njihovi besedi.

Zato smo za naš obisk tudi izbrali Muro. Letos je „Mednarodno leto žensk“, zato je prav, da posvetimo nekoliko več pozornosti našim delavkam in materam, ki so toliko prispevale k vsemu temu, s čimer se danes ponaša naša družba.

NAJPREJ ZAPOSILITEV, POTEM VSE DRUGO...

„Za kolektiv Mure, ki praznuje letos 50-letnico svojega

obstoja, in obenem tudi 25-letnico samoupravljanja, je značilno dvoje: da nas je danes v primerjavi z letom 1961 kar petkrat več in, drugič, da sestavljajo kolektiv v glavnem mlade žene in dekleta, od katerih jih je kar 68% v tako imenovanih rodnih letih. Zato ni čudno, da imamo dnevno kar dve brigadi žensk na porodniškem dopustu. Pa veste, kaj pomeni to za delovno organizacijo...?“

Nekako tako mi je začela pripovedovati Marija Vild, vodja kadrovske socialne službe v tovarni.

„V poprečju so vsak dan na porodniškem dopustu kar dve celotni proizvodni skupini. In če k temu prištejemo še delavke, ki so v tovarni le štiri ure dnevno, in vse, ki so na bolniškem dopustu, potem je razumljivo, da se ubadamo s precejšnjimi težavami...“, je nadaljevala Marija Vild. „Doslej smo si pomagali tako, da smo imeli pač več zaposlenih, še nedavno je bilo namreč na tem območju precej brezposelnih, vendar jih je iz leta v leto manj. Zato v prihodnje ne bomo mogli več tako enostavno reševati svojih notranjih problemov...“

Izredno hitro naraščanje števila zaposlenih pa je v Muri potegnilo za seboj še druge probleme. Nemogoče je bilo namreč skrbeti za nova delovna mesta in obenem vlagati sredstva tudi v življenjski standard zaposlenih. Najprej nova delovna mesta, so dejali samoupravljalci v Muri, potem vse drugo...

„Menili smo, da je za slehernega mladega človeka najbolj pomembno, da ima delo, da prejema redne mesečne dohodke. Zato smo tudi v minulih štirinajstih letih na novo zaposlili kar 2.400 mladih ljudi. Toliko novih delovnih mest nas je seveda veliko stalo, zato ni bilo dovolj denarja za marsikaj, kar bi mladi ljudje poleg plače tudi potrebovali...“, so povedali v Muri.

Res je težko skrbeti za nova delovna mesta in hkrati tudi za življenjski standard zaposlenih. Toda kolektiv Mure je uspelo tudi to. Tovarna Mura je edina na svojem območju, ki redno gradi prepotrebna stanovanja za svoje delavce. V zadnjih letih je zgradil kolektiv 184 novih stanovanj, tridesetim ljudem pa je omogočil nakup stanovanj v bloku. Poleg tega so doslej prejeli zaposleni že 516 pošojil, od tega 321 za novogradnjo in 195 za adaptacijo.

„Skoraj vsako leto zgradimo nov stanovanjski blok. Velika večina ljudi, ki je doslej dobila stanovanja — natančno 95% — izhaja iz neposredne proizvodnje. Torej se lahko pohvalimo, da redno gradimo, da sproti rešujemo najnujnejše probleme, daleč pa smo še od tega, da stanovanjskih vprašanj pri nas enostavno ne bi bilo več. Težava je tudi v tem, da drugi v Murski Soboti zelo malo grade in da se nekako zanašajo na nas. Tako smo se morali odločiti, da ne bomo več dajali stanovanjskih posojil tistim zaposlenim, katerih zakonski tovariši še ne dobe posojila v svoji delovni organizaciji. Nekaterim

seveda to ni bilo všeč in danes rešujemo spor na ustavnem sodišču...“

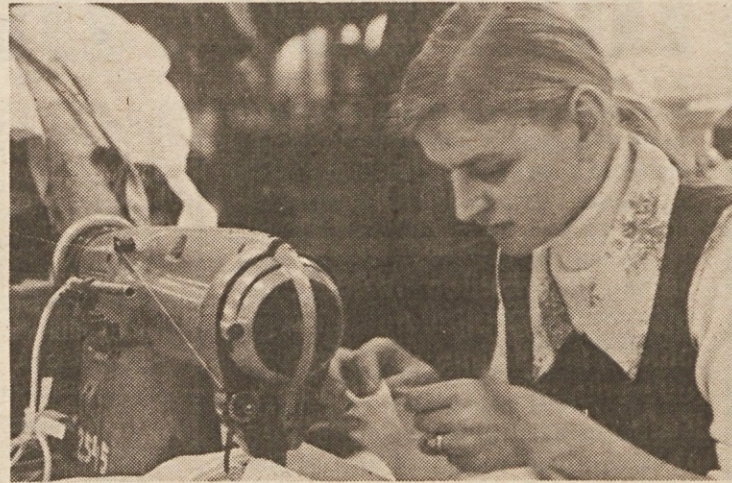
ŽENSKES SO GLASNEJŠE OD MOŠKIH

Nočnega dela v Muri praktično ne poznajo. Le izjemoma, ko se pokvari kak stroj, ali ko je treba na račun kratkih dobav

K temu so v Muri še dodali, da so na zborih delovnih ljudi ženske precej bolj glasne od moških. In obenem tudi bolj odločne.

In zakaj ne bi bile? Saj so vendar v večini. Veliki večini...

Tekst in slike: A. ULAGA

MARTA PUCKO se v Muri ukvarja z manšetami. V tovarni je že deseto leto. S svojo družino živi v Murski Soboti, njena največja skrb pa je dveletna hčerka...

„Možnosti za varstvo otrok so v Murski Soboti izredno skromne. V mestu sta sicer dva vrtca, ki pa sta mnogo pretesna za vse varstva potrebne otroke. V tovarni se trudimo, da bi rešili tudi ta problem, vendar nam to doslej še ni uspelo. Morda bo kaj bolje, ko bomo zgradili še tretji vrtec...“, razmišlja Marta.

„In kdo pazi na vašega otroka, ko morate v službo...?“

„Mojo prošnjo so v vrtcu zavrnili, zato sem iskala pomoč drugod. Sedaj varuje hčerko žena, ki ima kar štiri otroke na skrbi...“

„Varstvo verjetno ni zastoj...?“

„Seveda ni. Mesečno me velja 400 dinarjev. To se mi še ne zdi tako hudo. Glavno je, da je otrok v dobrih rokah. Huje je to, da varuhinja skorajda ne zna slovensko.“

nih rokov še više zavihati rokave, se v Muri odločajo za delo tudi v nočnih urah.

„Veste, ko pridemo domov, z delom le nadaljujemo,“ mi je razlagala Marta Pucko. Komaj čakam, da vidim svojo hčerko in da se lahko posvetim domu. Otroškega varstva nimam urejenega, zato sem doma še toliko bolj potrebna...“

V tovarni so mi povedali, da je varstvo otrok zelo velik problem. V Murski Soboti sta le dve vzgojno-varstveni ustanovi, katerih kapacitete ne zadoščajo niti za najnujnejše primere. Mladih mamic pa je v Muri iz leta v leto več...

„Problema se zavedamo. Sodelovali smo že pri gradnji vrtca, vendar vidimo, da to še ni dovolj. Zato smo pobudniki za gradnjo tretje vzgojno-varstvene ustanove v Murski Soboti. Vprašanje moramo rešiti tako ali drugače...“, ugotavlja Marija Vild.

Seveda pa je beseda nanasla tudi na samoupravljanje, na vlogo ženskega dela kolektiva pri odločanju o bistvenih stvareh v tovarni. Takole so pripovedovali v Muri:

„Pri tolikšnem številu žensk naša beseda ne more biti le formalnost. Poglejte, v temeljni organizaciji združenega dela Perilo je zaposlenih 1.067 delavcev, od tega 1.014 žensk. Predsednica sindikata je ženska, predsednica delavskega sveta je prav tako ženska. Podobno je tudi drugod. Struktura zaposlenih je pač taka, da drugače biti ne more...“

DORICA ZDRAVEC se vsak dan vozi v Muro iz Beltincev. V tovarni je štiri leta, opravlja delo servirke. Pravi, da je delo naporno, sicer pa je z zaposlitvijo zadovoljna.

„Malce nerodno je le to, da imam službo v Murski Soboti, stanujem pa v Beltincih. Sicer pa sem samo ena izmed 1200 zaposlenih, ki smo odvisni od najrazličnejših prevoznih sredstev. Res pa je, da je kolektiv dobro rešil tudi to vprašanje in nam zagotovil kulturne prevoze na delo in z dela. Medtem ko krijemo stroške delavci do 40 dinarjev, nam razliko vse do 175 dinarjev povrne podjetje...“

Danes zaključujemo z objavljanjem povzetkov iz ocene samoupravnih sporazumov o združevanju dela in sredstev v sestavljenih organizacijah združenega dela. Gradivo, ki ga je pripravil Center za raziskovanje samoupravljanja – RS ZSS, je v tiskarni in upamo, da bo brošura kmalu dotiskana. Seveda moramo še posebej opozoriti, da ocena nima in ne more imeti drugih ambicij, kot da delavcem nudi nekaj več izkusvenih osnov pri dograjevanju in oblikovanju sporazumov. Ocena torej ni vesplošno veljavna »recept« za integracije, čeprav nekateri podatki in ugotovitve

in odločitve delavcev, je to odtujevanje v svoji najbolj grobi obliki.

V referatu na 7. kongresu sindikatov Slovenije je predsednik Janez Barborič med drugim dejal, da je delavcu v bistvu prav vseeno, kdo mu odtuja rezultate minulega dela in dohodek sploh: država, banka, kdo drug ali pa kar lastna delovna organizacija. V vsakem primeru je njegov družbenoekonomski položaj enak, v sebi skriva oblike medznih odnosov.

Če je povezovanje delovnih organizacij v SOZD ustrezno, potem je neizogibno in v interesu delavskega razreda, da združuje minulo delo (denar) – pod ustavnimi pogoji, razumljivo! Če gre postopek sploh ali tako lahko vzeto mimo delavcev, bodo združevanju minulega dela nujno sledili konflikti, izstopanje iz komaj ustanovljenih skupnosti in podobno. Takih primerov bo

organi... ter zatem naštevajo delavski svet, kolektivni poslovodni organ, izvršilne odbore delavskega sveta, generalnega direktorja, odbor delavske kontrole in notranjo arbitražo.

V vseh teh primerih so razlike le v številu naštetih organov. Nekateri namreč ne predvidevajo izvršilnih odborov delavskega sveta, drugi spet ne bodo imeli kolektivnih poslovodnih organov ali obratno, imeli bodo kolektivni poslovodni organ, zato pa ne generalnega direktorja.

Tako opredeljevanje organov upravljanja in poslovodnih organov v isti sapi, brzčas ni samo formalno vprašanje. V teh primerih pravice in dolžnosti enih in drugih niso dovolj jasno razmejene. Predvsem ni razmejeno, da delegatsko sestavljeni samoupravni organi odločajo o vseh medsebojnih odnosih, o upravljanju z dohodkom, skratka odločajo o „ljudeh“, medtem ko naj bi poslovodni

lavski svet več ali le en sam izvršilni organ. Ta dilema se kaže tudi v sporazumih. Deset je takih, ki predvidevajo le en sam izvršilni organ, devet sporazumov določa da imajo več kolektivnih izvršilnih organov, sedem pa na tej ravni združevanja dela in sredstev predvideva le delavski svet brez izvršilnega organa. Ne da bi se spuščali v razpravljanje, ali ustave dopuščajo oziroma ali ne dopuščajo možnosti, da oblikujemo več kolektivnih izvršilnih organov (čeprav 124. čl. ustave SRS govori v množini), bo brzčas pri intenzivnih integracijah potrebna tudi nekakšna delitev dela pri uresničevanju samoupravno sprejetih odločitev. Že več raziskav in ne le ta, o kateri pišemo, dokazuje, da bi bila nujno potrebna tudi smotrna „samoupravna delitev dela“, če hočemo, da bo izpolnjevanje sklepov učinkovito.

Ocena sporazumov je med drugim pokazala, da so v nekaterih sporazumih pravice in dolžnosti organov upravljanja, zlasti pa odločanje, napačno urejene. Samo za primer naj navedemo, da je težko razumeti določilo, da bo delavski svet SOZD odločal o „dohodku SOZD“. O kakšnem dohodku, saj je vendar jasno, da SOZD nima dohodka, ko ga celo delovna organizacija nima. Obe, DO in SOZD imata le združena sredstva. Čeprav iz nadaljevanja teksta ni razvidno, bi vendarle lahko sklepali, da podpisniki pričakujejo, da bo imela sestavljena organizacija nekakšen svoj dohodek, ki bo v pristojnosti delavskega sveta na tej ravni (?).

POSLOVODNI ORGANI V SOZD

Dilema v zvezi z individualnimi in kolektivnimi poslovodnimi organi je kar precej. V oceni so več ali manj našteje, čeprav na vse ali celo na večino ni dan tudi edino veljaven odgovor. Nekatere so take, da bo brzcone moral ponuditi rešitev zakon o organizacijah združenega dela. Denimo: ali ima lahko tudi sestavljena organizacija več kolektivnih poslovodnih organov? Ali je res dopusten en sam kolektivni poslovodni organ?

Med ocenjevanimi sporazumi sta dva taka, ki predvidevata več kolektivnih poslovodnih organov, in argumenti, ki jih imajo tovariši na razpolago, so dovolj prepričljivi, da bi lahko njihovo rušitev sprejeli in jo dopustili vsaj kot možnost. Torej odločili bi se lahko, da naj imajo tudi sestavljene organizacije združenega dela, če se podpisnice tako odločijo, več kolektivnih poslovodnih organov.

Prav tako pa so še povsem odprta vprašanja o tem, kakšen naj bo sestav kolektivnih poslovodnih organov. V sporazumih zasledimo naslednje variante: generalni direktor SOZD in direktorji delovnih organizacij podpisnic. Nekateri v ta sestav dodajajo še direktorje oziroma vodilne delavce skupnih služb. Drugi spet predvidevajo sestav, v katerem so generalni direktor SOZD in drugi vodilni delavci. S sporazumom določajo, da bo to natančneje določil statut sestavljene organizacije. Pa tudi glede volitev tega organa so sporazumi zelo različni. Ponekod jih enostavno imenujejo izvršilni odbor delavskega sveta, kar zagotovo ni sprejemljivo. Z eno besedo: tudi konstitutivnim vprašanjem bomo morali posvetiti v SOZD še veliko pozornosti.

MITJA ŠVAB

IV. SOZD – nova možnost intenzivnih povezovanj

ponujajo določene sklepe. Prav tako vprašanja pa bi naj v razpravi v sindikatih ustrezno preverili zlasti tisti delavci, ki že imajo izkušnje in bi jih za tem lahko tudi upoštevali.

Danes objavljamo še nekaj ugotovitev in ocen, ki zadevajo samoupravne odnose v SOZD. Že pred meseci je bilo v podpisanih sporazumih (ali pa so bili pripravljene za podpis) povezanih 229 delovnih organizacij z več kot 480 emelnimi organizacijami. To pomeni, da je povezanih 14 % vseh delovnih organizacij v Sloveniji. V industriji in rudarstvu pa je povezanih že 24,2 % vseh delovnih organizacij te panoge. Število povezanih TOZD in DO sicer samo zase ne pove nič o kakovosti povezav, kaže pa vsaj na pripravljenost za združevanje dela in sredstev.

toliko več, kolikor manj smo uspeli premagati zavest o kolektivni lastnini. Vsaj večina delavcev delovne organizacije, ki se pripravljajo na vključitev v SOZD, bi morala vedeti, kaj bodo podpisali in kaj so pričakovane prednosti združevanja, če bodo izpolnili sprejete dolžnosti. Zato ni mogoče odobravati površnih priprav, pomanjkljivih in tudi malo vrednih ekonomskih utemeljitev in nesamoupravnih postopkov pred in ob podpisovanju sporazumov.

V posameznih primerih pa je vsa stvar tekla prav tako. (Na „naključnost“ povezovanj kažejo primeri, ko smo določene delovne organizacije našli v juliju 1973 v enem osnutku sporazuma o združevanju v SOZD, čez mesec ali dva pa v drugem. O prvem so razpravljali celo na sestankih in tudi argumenti so bili na razpolago. Osutek je bil naenkrat, iz nam neznanih razlogov, „zjet iz prometa.“ Lahko bi zastavljali celo vrsto vprašanj: Ali je bil prvi poizkus privlečen za lase? Ali je drugi predlog povezave kaj bolj utemeljen? itd. To je prepuščanje toku in dogodkom, ne pa načrtnemu ekonomsko programiranemu povezovanju.)

OBLIKOVANJE SAMOUPRAVNIH ORGANOV

Temu vprašanju je v oceni posvečenih precej strani. Zato le nekaj vprašanj, ki se zastavljajo ob konstitutivnih vprašanjih. Prej ali slej bomo morali bolj jasno opredeliti svoj odnos do tega, kaj so organi upravljanja in kaj so poslovodni organi. Večina sporazumov določa sestav, delo, pravice in dolžnosti teh organov v skupnem poglavju, ki ga imenujejo „samoupravljanje v SOZD“, ali pod naslovom „samoupravljanje in vodenje“ ipd. V uvodnih določilih pravijo: „Delavci poverjajo združene samoupravne in poslovne funkcije skupnim organom...“ ali pa „za izvajanje (?) samoupravnega sporazuma so postavljeni (?)

organi (individualni in kolektivni) odločali o „stvarih“, ker vodijo le poslovanje organizacije, organizirajo in usklajujejo proizvodne procese in izpolnjujejo odločitve samoupravnih organov, to je organov upravljanja. Tam, kjer tega niso jasno razmejili, zasledimo določila, ki prepuščajo poslovodnim organom odločanje o združenih sredstvih in podobnih neodtujljivih pravicah.

Šest sporazumov o združevanju v SOZD ločeno obravnava organe upravljanja in poslovodne organe. V teh sporazumih so razmejitve kompetenc dosledno ali pa vsaj veliko bolj dosledno izpeljane.

O veliki neenotnosti ali pa o veliki stopnji izvirnosti – to je odvisno od naših kriterijev za presojo – pa lahko govorimo takrat, ko gre za oblikovanje oziroma sestav delavskih svetov SOZD. Sestav delavskih svetov je enoten edino pri mandatu. Sicer pa so razlike zelo velike. Nekateri določajo, da delavski svet SOZD volijo delavci neposredno v TOZD, drugi pa to prepuščajo delavskim svetom delovnih organizacij. V sporazumih smo zasledili sedem variant volitev delegatov. Prav tako pestro je določanje, koliko delegatov imajo skupne službe. So sporazumi, ki skupnim službam sploh ne dovoljujejo delegiranja v delavski svet SOZD (?), pa tudi taki, ki določajo, da v delavski svet SOZD delegirajo enako število delegatov kot delovne organizacije. (Taka sta dva sporazuma).

Vprašanje je torej, kaj bi bilo potrebno ponotiti s predvidenim novim zakonom o organizacijah združenega dela, kaj pa bi kazalo prepuščati samoupravnemu sporazumu? V oceni opozarjamo na nekatere variante, ki so očitno nesprejemljive.

Posebno vprašanje, ki bo moralo biti v sporazumih bolj dosledno in ustrezno urejeno, pa so izvršilni organi delavskega sveta. Že od sprejema ustave sem razpravljamo o tem, ali ima lahko de-

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

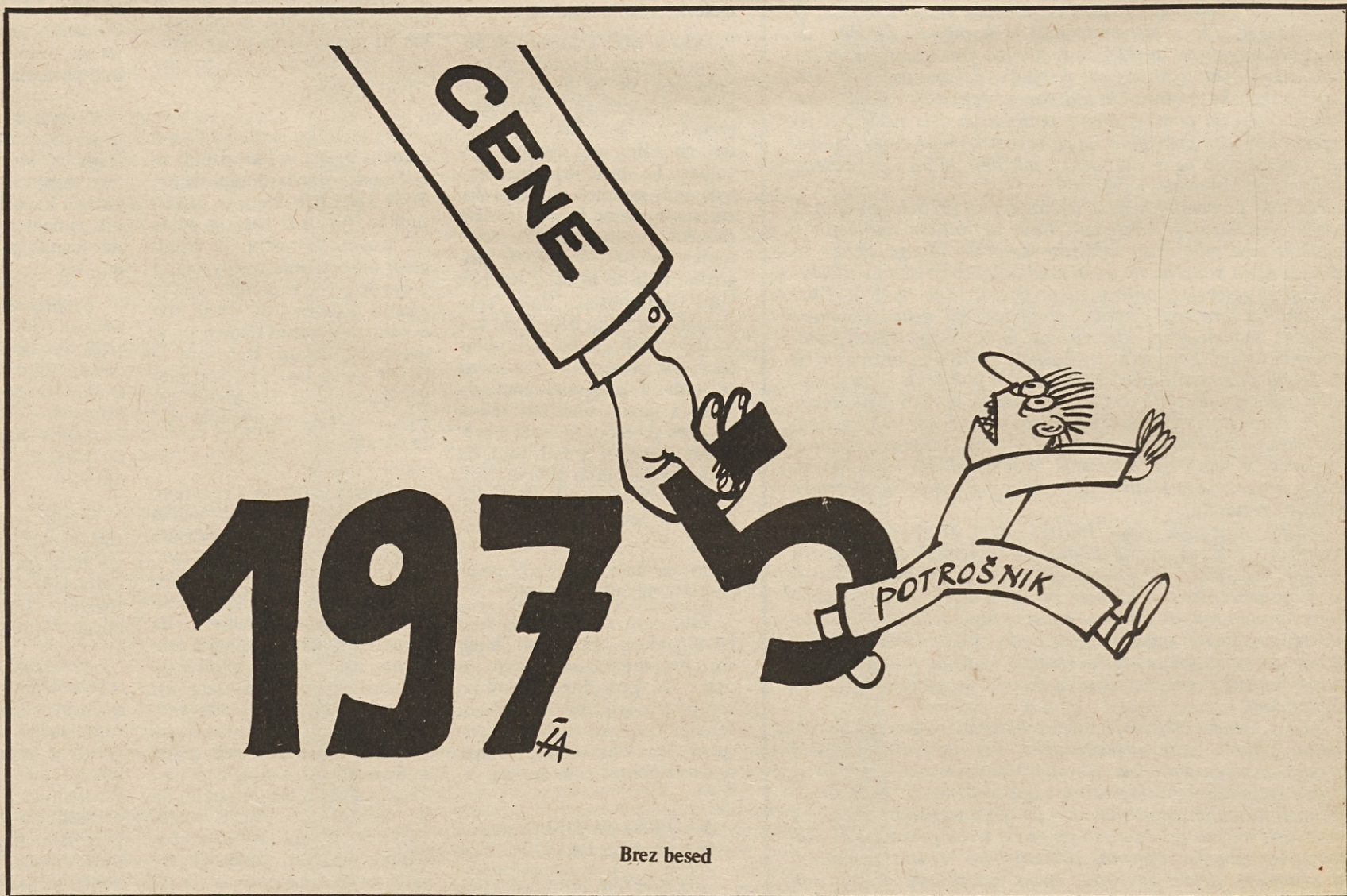
DOLOČILA O SAMOUPRAVNEM KONSTITUIRANJU IN ODNOSIH

ODLOČANJE O ZDRUŽEVANJU

Problem o odločanju delavcev o združevanju delovnih organizacij v sestavljene organizacije se začneja že pri sporazumih o združevanju TOZD v delovno organizacijo ali pa pri statutih delovnih organizacij, ki nimajo TOZD. Velika večina namreč ničesar ne pove, po kakšnih postopkih in na kakšnih osnovah, programih, itd. bodo odločali o morebitnem povezovanju v sestavljeno organizacijo. Ker ni določeno niti „kako“ in niti „zakaj“ se bodo povezali, je seveda odvisno od dobre volje, pridobljenih samoupravnih navad, interesov in drugih vplivov, koliko delavci sploh zvedo in koliko resnično odločajo o integraciji, ko je ta pred durmi. Ponekod so si zato pomagali z aneksi k sporazumu ali pa so določali postopke s posebnimi sklepi delavskih svetov, ko je stvar postala aktualna. Vsekakor je to precej bolje kot v tistih primerih, ko so bile odločitve sprejete mimo delavcev, z dvomljivo večino ali le s sklepi samoupravnih organov. Praksa nas je poučila, da je v takih primerih vključevanje v SOZD v bistvu odvisno od „iniciativnega odbora“. Torej od skupine, ki pač vnaprej določi „krog“ tistih, ki naj bi se povezali, kot tudi „stopnjo“ povezanosti.

V takih primerih je vse odločeno na vrhu in že vnaprej. Tam, kjer o tem sklepajo le delavski sveti, češ, saj je njihov sestav delegatski, so kršili eno najpomembnejših pravic delavcev. Pri tem se kaže tudi popolno nerazumevanje delegatskih razmerij, saj mnogi niso določili, o katerih stvarih delavski svet sploh ne more odločati, preden delegati niso dobili mnenj svojih volivcev. Večina je sicer bolj ali manj dosledna, z bolj ali manj celovitimi informacijami je stopila v stik z delavci. Posamezni so odločitev o podpisu sporazuma sprejeli na referendumih.

Vztrajanje na demokratičnem samoupravnem postopku v primeru povezovanja v SOZD ni noben formalizem, zahteva po „sestankovanju“. Zahteva ima svojo globoko vsebino. Podpis sporazuma je namreč obvezujoč, vsebina je združevanje dela in sredstev. Združevala naj bi se sredstva, ki so denarni izraz minulega dela. Če gre odločitev o združevanju sredstev mimo vednosti

Brez besed

Način povezovanja osnovnih organizacij sindikata v krajevne konference SZDL

Navodilo osnovnim organizacijam sindikata, občinskim konferencam SZDL in občinskim svetom ZSS, ki sta ga pod št. 02-3-2 / KF z dne 14. januarja 1975. leta izdelala RS ZSS in RK SZDL Slovenije

Glede na to, da člani sindikata uresničujejo pomemben del svojih pravic, dolžnosti in odgovornosti ter s tem svojih interesov tudi v kraju svojega bivanja, je nujno, da se sindikat kot najširša organizacija delavskega razreda ustrezno poveže tudi v krajevno organizacijo SZDL. To izhaja tako iz določb statutarnega dogovora o organiziranosti in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v SR Sloveniji (glej člene 44. in 45.) kot tudi iz določb novega statuta SZDL Slovenije, ki je sedaj v javni razpravi.

Zaradi večje jasnosti naj že na začetku opomnimo, da se povezujejo delavci v krajevno skupnost na več načinov, in sicer:

- neposredno kot delovni ljudje in občani v tisti krajevni skupnosti, v kateri prebivajo;
- organizirani v svojih TOZD in drugih samoupravnih delovnih skupnostih v samoupravne organe krajevne skupnosti;
- organizirani v sindikatu in drugih družbenopolitičnih in družbenih organizacijah v okviru SZDL kot enotne fronte vseh organiziranih socialističnih sil in kot demokratične zveze vseh delovnih ljudi in občanov.

V tem priporočilu obravnavamo le tisti način povezovanja, ki zadeva povezovanje sindikata v krajevno konferenco SZDL.

S povezovanjem v krajevni skupnosti bomo delavci, člani sindikata, ustvarili družbenopolitične pogoje, da se uresniči ustavno načelo krajevne skupnosti kot temeljne samoupravne celice, v kateri delovni ljudje in občani oblikujejo dogovore o vseh pomembnejših vprašanih družbenega življenja in dela. Sindikat je politično soodgovoren za to, da bodo lahko uresničeni interesi delavcev v kraju bivanja. Tu gre za politično odgovornost sindikata pri organiziranju delavcev za uresničevanje njihovih interesov kot tudi za nudenje neposredne pomoči pri oblikovanju in izvajanju programa dela krajevne skupnosti.

Da bi zagotovili neposredno prisotnost sindikata v krajevni konferenci SZDL, predvideva statut SZDL po delovnem načelu zastopnost delovnih ljudi in občanov, organiziranih v osnovnih organizacijah sindikata, ki izvolijo za ta namen svoje delegate.

Po statutarnem dogovoru o organiziranosti in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v SR Sloveniji so možni različni načini za povezovanje sindikata v krajevne skupnosti:

1. Vse osnovne organizacije sindikata izvolijo svoje delegate v konferenco SZDL v krajevni skupnosti, kjer je njihov sedež. To velja tudi v primeru, če na območju te krajevne skupnosti ne živi noben član te osnovne organizacije sindikata, kajti že s samim dejstvom, da osnovna organizacija sindikata deluje na območju te krajevne skupnosti, nastajajo številni interesi za to povezavo.

2. Osnovna organizacija sindikata izvoli svoje delegate v vse krajevne konference SZDL, kjer živi toliko njenih članov, kot je to sporazumno določeno s krajevno organizacijo SZDL. Praktično ni mogoče uresničiti načela, da bi osnovna organizacija sindikata delegirala delegate prav v vse tiste krajevne skupnosti, kjer živi vsaj nekaj njenih članov (takega načela bržčas tudi teoretično ne bi mogli opravičiti – razen v izjemnih primerih, ko članstvo v osnovni organizaciji sindikata pripada eni sami krajevni skupnosti). Zato pri tem povezovanju osnovnih organizacij sindikata v krajevne konference SZDL ne moremo priporočati enotnega načela za vse osnovne organizacije sindikata v vseh krajevni skupnostih. Vsekakor je treba različno obravnavati povezovanje delegatov osnovnih organizacij sindikata v krajevni konferenci SZDL v mestu oziroma v vaseh. Pri tem, ko bi bilo za vaško krajevno skupnost najustreznejše delegiranje delegata(ov) iz osnovnih organizacij sindikata, če živi v njih približno 30 ali več članov sindikata, pa za mestno krajevno skupnost tega ne moremo priporočati, če v njej ne prebiva približno 50 članov posamezne osnovne organizacije sindikata. Seveda je treba kriterij števila članov v praksi uporabljati po vsakokratnem premisleku, upoštevaje konkretne razmere v vsaki krajevni skupnosti oziroma osnovni organizaciji sindikata.

To pomeni, da bodo osnovne organizacije sindikata po navedenih številčnih merilih izvolile svoje delegate praviloma v več krajevni konferenci SZDL, to je v vse tiste, na območju katerih prebiva določeno število članov osnovne organizacije sindikata.

3. Tretja možnost, ki je predvidena v statutarnem dogovoru o organiziranosti in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v SR Sloveniji, je v tem, da več manjših osnovnih organizacij sindikata, ki imajo sedež na območju iste krajevne

skupnosti, izvoli skupnega delegata v krajevno konferenco SZDL. Pri tem so mišljene predvsem take manjše osnovne organizacije sindikata, ki nimajo izvršnega odbora.

4. V večjih krajevni skupnostih lahko vse osnovne organizacije sindikata, ki imajo tu svoj sedež ali v katerih prebiva ustrezno število njihovih članov, ustanovijo svet delegatov. Tak svet ustanovijo te osnovne organizacije sindikata s pismenim sporazumom, v katerem določijo njegovo sestavo, to je skupno število in število delegatov iz posamezne osnovne organizacije sindikata, obenem pa določijo pristojnosti tega sveta. Menimo, da bi bilo primerno, če bi imela vsaka osnovna organizacija sindikata v svetu delegatov enako število delegatov.

Svet delegatov osnovnih organizacij sindikata naj bi zlasti:

- izvolil delegacijo v krajevno konferenco SZDL;
- usmerjal delegacijo pri njenem ravnanju v krajevni konferenci SZDL, tako da bi ji dajal splošno usmeritev, lahko pa bi določil tudi posamezno gledišče;
- obravnaval stališča, pobude in predloge delegatov osnovnih organizacij sindikata in omogočal njihovo usklajitev;
- zagotavljal, da bi bile osnovne organizacije sindikata seznanjene z delovanjem njihovih delegatov v krajevni skupnosti in v krajevni konferenci SZDL;
- opravljal druge naloge na podlagi svojih sklepov in po pobudah osnovne organizacije sindikata.

Svet delegatov ima predsednika in podpredsednika, ki ju izvoli izmed svojih članov. Predsednik sklicuje in vodi seje sveta delegatov, skrbi za uresničevanje sklepov in opravlja druge naloge po sklepih sveta.

5. Člani sindikata, ki žive na območju krajevne skupnosti, lahko na svojem zboru ustanove sindikalni aktiv, ki deluje v okviru krajevne organizacije SZDL. V aktivu se člani sindikata dogovarjajo za skupna stališča in skupne akcije. Aktiv članov sindikata je dodatna oblika aktivnosti sindikata v krajevni organizaciji SZDL in ne zamenjuje nobene od oblik povezovanja, ki so navedene v prejšnjih točkah. Aktivni ne volijo delegatov v krajevno konferenco SZDL.

Na številna vprašanja, kakšne naj bi bile pravzaprav naloge delegatov osnovnih organizacij sindikata v krajevni konferenci SZDL, pojasnjujemo, da so pravice, dolžnosti in odgovornosti delegatov zlasti naslednje:

- da aktivno sodelujejo v delu krajevne konference SZDL in s tem kar največ prispevajo k uresničevanju interesov delavcev po kraju njihovega prebivanja;
- da prenašajo v krajevno konferenco SZDL gledišča svoje osnovne organizacije sindikata do vprašanj, problemov in ukrepov, ki so povezani s samoupravljanjem v krajevni skupnosti, z otroškim varstvom in z varstvom ostarelih delavcev, izobraževanjem, s kulturo, telesno kulturo in rekreacijo, komunalnimi storitvami, trgovino, prometom, z urejenostjo okolja in z drugimi življenjskimi problemi delavcev;
- da v osnovni organizaciji sindikata vplivajo na to, da bi le-ta dala predloge in druge politične pobude samoupravnim organom za zagotovitev ustreznega deleža TOZD (ali druge samoupravne delovne skupnosti) v sredstvih in drugih oblikah materialnega sodelovanja pri reševanju problemov delavcev po kraju njihovega prebivanja;
- da poročajo o svojem delegatskem delovanju;
- da na svojo zahtevo dobijo stališča oziroma usmeritev osnovne organizacije sindikata ali njenega izvršnega odbora za svoje delovanje v krajevni konferenci SZDL.

Za uresničenje navedenih oblik povezav in vloge osnovne organizacije sindikata v krajevni organizaciji SZDL je nujno, da vsaka osnovna organizacija sindikata pripravi pregled svojih članov po krajevni skupnosti. Pri tem se naj osnovna organizacija poveže s strokovno službo TOZD (samoupravne delovne skupnosti), ki pripravi pismeni pregled o tem, koliko delavcev TOZD živi na območju posameznih krajevni skupnosti. Pregled je treba pripraviti najpozneje do 10. februarja 1975. leta na obrazcu, ki je priložen tem navodilom. Če TOZD ne more ugotoviti imena krajevne skupnosti za posamezne delavce, vpiše ime kraja (za mesta tudi ulice) stalnega prebivališča, in število delavcev, ki tam prebivajo. Osnovna organizacija sindikata pošlje izpolnjeni obrazec občinskemu svetu Zveze sindikatov Slovenije, na območju katerega ima svoj sedež.

Občinski svet Zveze sindikatov Slovenije zbere obrazce od vseh osnovnih organizacij sindikata s svojega območja, pripravi skupen pregled za vsako posamezno občino v SR Sloveniji in ga pošlje vsem občinskim svetom Zveze sindikatov Slovenije, na območju katerih žive delavci iz osnovnih organi-

zacij sindikata z območja te občine. Skupne preglede po občinah pripravi in razpošlje občinski svet Zveze sindikatov Slovenije do 20. februarja 1975. leta. Pri tem občinski svet ZSS pregleda vse sezname osnovnih organizacij sindikata in ugotovi, ali so skladni s statutom SZDL, statutarnim dogovorom o organiziranosti in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v SR Sloveniji in s tem navodilom.

Najbolje bi bilo, da občinski sveti ZSS skupaj z občinskimi konferencami SZDL ustanove posebno skupno komisijo, ki bi v celoti vodila akcijo za ustrezno vključitev sindikata v krajevne konference SZDL. To skupno delovno telo bi v tem primeru (sicer pa občinski svet ZSS za svojo OOS, občinska konferenca SZDL pa za krajevne konference SZDL) ovrednotilo predloge osnovnih organizacij sindikata o načelu zastopnosti sindikata v krajevni konferenci SZDL in z morebitnimi pripombami seznanilo vse osnovne organizacije sindikata in ustrezne krajevne konference SZDL. Krajevne konference SZDL pa naj bi v tem času na podlagi konkretnih predlogov osnovnih organizacij sindikata določile s posebnim sklepom število članov svoje nove konference, njeno sestavo in način izvolitve delegatov.

Na tej osnovi naj bi izvršni odbori OOS sprejeli sklepe o delegiranju svojih delegatov v krajevne konference SZDL, v večjih krajevni skupnostih pa o sklenitvi pismenega sporazuma o ustanovitvi sveta delegatov, ki voli skupno delegacijo v krajevno konferenco SZDL. Hkrati naj bi izvršni odbori osnovnih organizacij sindikata delegirali tudi delegate za krajevne konference SZDL.

Osnovne organizacije sindikata morajo izvoliti svoje(ga) delegate(a) v krajevno konferenco SZDL oziroma v svoj svet delegatov krajevne skupnosti najkasneje do konstituiranja krajevne konference SZDL.

Velja priporočiti, naj osnovne organizacije sindikata delegirajo predvsem tiste svoje člane, ki najbolj poznajo politično življenje in načine delovanja v krajevni skupnosti. V primeru, da osnovna organizacija sindikata delegira le manjše število delegatov (npr. do 5), jih lahko delegira iz vrst članov svojih organov, v primeru, ko delegira večje število delegatov v krajevne konference SZDL, pa jih je treba izbirati med vsemi člani osnovne organizacije sindikata. Prav bi bilo, da vsi ti delegati tvorijo posebno delovno telo pri izvršnem odboru osnovne organizacije sindikata.

Prosimo vodstva osnovnih organizacij sindikata, občinskih konferenc SZDL in občinskih svetov ZSS, da z vso resnostjo opravijo naloge, o katerih je govor v tem navodilu. Akcija za povezavo sindikata v krajevni skupnosti je nujna in izredno pomembna. Zato bi bilo prav, da jo uresničimo povsod s polno odgovornostjo.

Osnovna organizacija sindikata

ŠTEVILO ČLANOV SINDIKATA PO KRAJEVNIH SKUPNOSTIH

Obveščamo, da je bilo v naši osnovni organizaciji sindikata 1. januarja 1975 članov. Po evidenci strokovne službe naše temeljne organizacije združenega dela (delovne skupnosti) imajo naši člani stalno prebivališče v tehle občinah in krajevni skupnostih:

1. Občina	članov,
od tega:	
– v krajevni skupnosti (kraju, ulici)	članov,
– v krajevni skupnosti (kraju, ulici)	članov,
– v krajevni skupnosti (kraju, ulici)	članov;
2. Občina	članov,
od tega:	
– v krajevni skupnosti (kraju, ulici)	članov,
– v krajevni skupnosti (kraju, ulici)	članov;
3. Občina	
itd.	

V tem poročilu smo navedli samo tiste krajevne skupnosti (kraje, ulice), v katerih ima stalno prebivališče 20 ali več naših članov.

Sekretar osnovne organizacije sindikata

(pecat)

FOTO KRONIKA

Minuli teden se je v ponedeljek in torek mudil v Sloveniji predsednik zveznega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije. Na srečanju v domu sindikatov, ki se ga je udeležil tudi predsednik RS ZSS Janez Barborič, se je tovariš Galeb zanimal za triletne izkušnje pri uveljavljanju sindikalne liste pri nas. Ta del pogovora je bil še posebej aktualen, saj sindikati

prav zdaj snujejo podoben dokument za vso Jugoslavijo. Posebno pozornost so v razgovorih posvetili tudi novi organiziranosti sindikata industrije in rudarstva in odnosom med zveznimi medgrupacijskimi odbori ter republiškimi odbori s področja industrije in rudarstva.

Tovariš Rade Galeb je v torek obiskal mariborski podjetji TAM in MTT.

V sredo, 22. januarja, je bil ustanovni sestanek osnovne organizacije Zveze socialistične mladine Slovenije pri delovni skupnosti RS ZSS. Sestanku je med drugimi gosti iz republiškega sveta prisostvoval tudi pomočnik generalne sekretarke in starešine delovne skupnosti Ivan Miglič.

Že prvi sestanek so mladi izkoristili za izčrpen delovni pogovor. Naloge, ki so jih sprejeli, so obsežne in zahtevne. Kot eno osnovnih nalog so si mladi v RS ZSS zadali okrepitev vpliv mladih v

samoupravnih organih delovnih skupnosti. Posebno pozornost bodo posvetili tudi uvajanju mladih, ki se prvič zaposlujejo, in za uspešnejše reševanje stanovanjskih problemov mladih.

Mladi v RS ZSS so bili enotni v oceni, da je še posebej pomembno in potrebno dopolnilno idejnopolično in strokovno izobraževanje. Dogovorili so se že za prve teme predavanj. Posebno pozornost so posvetili tudi rekreaciji oziroma športnemu udejstvanju in kulturnemu izobraževanju mladih.

Podpora ljubljanski »cestni kirurgiji«

Predsedstvo mestnega sveta zveze sindikatov Ljubljane je imelo v četrtek redno sejo, na kateri je obravnavalo najprej smernice gospodarskega in družbenega razvoja Ljubljane v letošnjem letu in neposredne naloge. Predsedstvo je, sodeč po razpravi in sklepih, podprilo „smernice“, pri tem pa opozorilo na nujnost, da posvetimo še več pozornosti stanovanjski gradnji v Ljubljani, kar je samo odpravljanje zamud iz prejšnjih let. Pri novih investicijah je treba paziti, da bi se našel denar tudi za stanovanja delavcev, ki jih bo treba na novo zaposliti. Navsezadnje bi bila taka zahteva tudi ena od spodbud, da bi koreniteje posegli v tehnološko in organizacijsko še vse preveč zastarelo gospodarstvo in – povezano s tem – tudi ekstenzivno zaposlovanje.

Posebej zanimiva je bila razprava ob dogovoru o združevanju sredstev za financiranje programa gradnje cestnega omrežja na območju mesta Ljubljane od letos do 1983. leta. Povedati je treba, da gre za dokaj obsežna, predvsem pa izredno pomembna dela, in to ne samo za Ljubljano, saj gre skozi mesto 80 % vsega slovenskega tranzitnega prometa, po eno motorno vozilo pa pride poprečno na 4,5 ljubljancina. Kakor je videti, gre za nekatere korenite „kirurške posege“ v mestno prometno ožilje, ki že grozi, da bo doživelo infarkt. Za nove – točnejše obnovljene – obvoznice in vpadnice bo treba v desetih letih odšteti 2,146 nove milijarde din. Republiška skupnost za ceste bo k temu prispevala 55 % sredstev, preostalih 45 % pa bo spravilo skupaj mesto. Če bo šlo vse po načrtih, bo približno štiri petine vseh „mestnih sredstev“ prispevalo gospodarstvo, in sicer tako, da bo na osnovi družbenega dogovora prispevalo 3,5 % od ostanka dohodka. Prav o tem družbenem dogovoru in pripravah nanj je razpravljalo predsedstvo in ga podprlo kot nujno obliko reševanja iz prometnih zagat v Ljubljani. Obenem pa smo slišali tudi bojazen, da ne bi časovna stisk v pripravah na sprejemanje in podpisovanje dogovora preveč posegla v vsebinsko zaščitane samoupravne pravice delavcev.

Predsedstvo je razpravljalo tudi o letnem delovnem načrtu mestnega sveta zveze sindikatov Ljubljane, točnejše o prvih treh mesecih dela iz tega načrta. Pri tem smo slišali tudi pobudo, da bi morala pri načrtovanju nalog priti bolj do veljave koordinacijska vloga mestnega sveta v Ljubljani. Iz okvirnega programa dela povzemamo, da bo mestni sindikalni svet do konca letošnjega marca posvetil predvsem pozornost poglobljenemu ocenjevanju samoupravnega konstituiranja TOZD, preskrbi mesta Ljubljane z nekaterimi pomembnimi prehrabnimi predmeti, samoupravno sporazumevanju in družbenemu dogovarjanju, družbenoekonomskim odnosom (mišljeni so predvsem anti-inflacijski programi), dograjevanju sindikalne organiziranosti in delovanju sindikatov ter družbenopolitičnemu izobraževanju sindikalnih aktivistov in delegatov.

I. T.

K SINDIKALNI LISTI 1975

Nagrajevanje učencev v gospodarstvu

V sindikalni listi, ki jo je sprejel republiški svet Zveze sindikatov Slovenije 16. januarja letos, je med določili, ki zadevajo področje izobraževanja, v 23. členu podrobneje opredeljeno nagrajevanje učencev v gospodarstvu. Zaradi mnogih nejasnosti, predvsem pa zaradi različne prakse pri nagrajevanju teh učencev, je potrebno ta določila v sindikalni listi podrobneje pojasniti.

Način in pogoje za izobraževanje učencev v gospodarstvu določa zakon o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij (Ur. list SRS št. 26-149/70). Ta zakon trenutno še velja, čeprav ga bo potrebno že v letošnjem letu spremeniti in uskladiti z ustavo. Po določilih tega zakona delovne organizacije oziroma obrtniki, pri katerih se učenci praktično izobražujejo, sklepajo z učenci učne pogodbe. V njih je, poleg drugih pogojev, določena tudi višina mesečne nagrade, ki jo prejema učenec v času praktičnega in teoretičnega izobraževanja – všteti čas počitnic in morebitnega bolezenskega dopusta.

V zakonu je glede višine nagrad določeno, da le-te ne smejo biti manjše od poprečnega zneska nagrad, ki jih plačujejo delovne organizacije iste panoge na območju občine svojim učencem, kar ugotovi vsako leto za delo pristojen občinski upravni organ.

To določilo je torej dopuščalo dokaj različno nagrajevanje, predvsem pa ni bil nikjer določen minimalni znesek nagrad, ki bi vsaj na tej osnovi zaščitil in izenačil položaj teh učencev.

V sindikalnih smo se zato zavzeli, da v sindikalni listi določimo minimalne zneske, ki so jih delovne organizacije oziroma obrtniki dolžni izplačevati učencem, ki so z njimi v učnem razmerju. Te nagrade so glede na leto učenja določene v razponu od 600 do 850 din. Kriterije za določanje konkretne višine nagrade pa glede na pogoje in uspešnost dela delovne organizacije določajo s svojimi samoupravnimi akti.

Glede na to, da ima večina učencev v gospodarstvu organizirano teoretično izobraževanje v strnjeni obliki v tako imenovanih šolah s periodičnim poukom in se njihovo izobraževanje deli na čas, ko praktično delajo in se usposablajo v delovni organizaciji oziroma pri obrtniku, in na čas, ko se teoretično izobražujejo v šolah, so bili pogosti primeri, ko so učencem zniževali nagrade v času šolanja ali pa jim jih sploh niso izplačali.

Ko smo sprejemali družbeni dogovor o štipendiranju učencev in študentov, so zlasti večje delovne organizacije, ki imajo veliko učencev, pa tudi mladinska organizacija zahtevale, da pri štipendiranju izenačimo učence v gospodarstvu z drugimi učenci srednjih šol.

Odbor podpisnikov je ta predlog upošteval le delno zato, ker učnih razmerij ni mogoče v celoti razveljaviti. Možno je bilo izenačiti učence v gospodarstvu z drugimi učenci le v času teoretičnega pouka, v katerem lahko tudi ti učenci prejmejo štipendije, všteti s pravicami iz solidarnostno zbranih sredstev v višini 0,5 % v občinskih skladih. V času pa, ko so učenci na praktičnem delu, se naprej ohranja sistem nagrad, pri čemer se upošteva predvsem delovni uspeh in delovne razmere v delovni organizaciji oziroma pri obrtniku.

To pomeni, da se lahko nagrajevanje vajencev z učnimi pogodbami ureja za čas praktičnega dela (in usposabljanja) na osnovi določil sindikalne liste, v času teoretičnega pouka pa lahko delovne organizacije oziroma obrtniki sklenejo z učenci štipendijske pogodbe po kriterijih in lestvici, ki jo določa samoupravni sporazum o štipendiranju učencev in študentov. V tem času imajo učenci iz socialno šibkih družin tudi pravico do pokrivanja razlike od višine življenjskih stroškov (člen 10 in 11 samoupravnega sporazuma o štipendiranju) iz občinskih solidarnostnih skladov. Tak način nagrajevanja učencev (ločeno za praktično delo in za teoretični pouk) pa ne izključuje še nadaljnje možnosti enotnega urejanja nagrajevanja po učni pogodbi za vse leto (za praktično delo in teoretični pouk). V vseh primerih je potrebno predvsem zagotoviti, da bodo vajenci prejeli nagrade vse leto in da le-te ne bodo nižje, kot jih določa sindikalna lista.

V sindikatih se zavzemamo, da je tak način izobraževanja in urejanja položaja učencev v gospodarstvu lahko le prehodni, dokler še velja stari zakon in obstoječi sistem izobraževanja. Ob spremembi zakona in reformi sistema usmerjenega izobraževanja pa bo potrebno položaj in način poklicnega izobraževanja v celoti poenotiti in urediti tako, da bodo vsi učenci pri praktičnem in teoretičnem izobraževanju imeli enake pogoje, pravice in obveznosti.

TILKA BLAHA

Poklicna ali delovna diferenciacija?

V marcu naj bi dale skupne komisije podpisnic samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov za področje osnovnih šol in srednjih šol v podpis sporazume, usklajene z novim zakonom. Zbori delegatov v obeh grupacijah pa so terjali, da se z novimi sporazumi uvedejo tudi njihova že nekaj let stara zahteva, da se v sistem nagrajevanja vgradi sistem napredovanja, in to z uvedbo poklicnih in strokovnih nazivov. Za tak sistem nazivov (učitelj začetnik, učitelj, učitelj – mentor, svetovalec, svetnik), pa bi seveda pristojne strokovne službe morale opredeliti pogoje za pridobitev posameznega naziva, oblikovati pa tudi za tako napredovanje potreben program permanentnega izobraževanja učiteljev. Ker pa na take pozive po mnenju sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja ni bilo pričakovane odziva pri pristojnih strokovnih institucijah, je republiški odbor sklical posvet, na katerem naj bi razjasnili to vprašanje. Posvet je tudi bil pred dnevi in zdi se, da se je zamotanost problema vendarle začela odmotavati.

Ugotovitev učiteljev, da za njihov poklic ni stimulatívno, če svojo delovno dobo začnejo in končajo kot učitelji, je točna, kajti tudi med učitelji so razlike, nekateri imajo manjše, drugi večje znanje, so takšni, ki delajo manj, in takšni, ki delajo več, zahtevnejše delo itd. S tega stališča je seveda zahteva učiteljev povsem utemeljena. Učitelj v svojem poklicu oziroma v pedagoški stroki lahko v resnici pomeni več ali pa manj. Seveda pa je vprašanje, ali so predlagane rešitve za diferenciacijo med učitelji v svojih izhodiščih pravične.

Vsekakor bo treba v načelu odgovoriti na dve vprašanji: najprej, ali je mogoče zunaj obstoječega sistema poklicnega izobraževanja podeljevati poklicne in strokovne nazive (mimo diplom), in slednjic, ali je mogoče uveljaviti sistem poklicnih in strokovnih nazivov (kot pridobitev posameznega učitelja), ali pa je ob obstoječih poklicnih nazivih treba razmišljati predvsem o delovnih nazivih. Kaže, da se na republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo in na zavodu za šolstvo bolj ogrevajo za slednjo rešitev, se pravi za sistem delovnih nazivov, ki naj bi se uveljavili v posameznih sistemizacijah delovnih mest na šolah. Če smo njihovo zamisel, prvič tako jasno izrečeno prav razumeli, potem naj bi do diferenciacije med učitelji prišlo predvsem na osnovi delitve dela, dela na različno zahtevnih delovnih mestih, opisanih v sistemizacijah, seveda ob definiranih pogojih, kdaj je kateri izmed učiteljev za neko delovno mesto usposobljen. Taka rešitev, ki naj bi imela svojo posledično izvedbo seveda tudi v sporazumu o nagrajevanju, pa seveda terja, da za posamezne vrste šol določimo neki skupni maksimum zahtevnej-

ših delovnih mest, ki bi ga kolektivi morali upoštevati pri oblikovanju sistemizacij delovnih mest. Kaj to pomeni? To pomeni, da posamezna šola nima potrebe po samih mentorjih ali samih svetovalcih in je torej potrebno normativno opredeliti potrebo po teh zahtevnejših delovnih mestih. Po mnenju predlagateljev takega delovnega naziva tudi ne bi bilo možno uveljavljati pri nagrajevanju, kadar na primer učitelj – mentor ne bi zasedal delovnega mesta mentorja.

Kaže torej, da bo do nekega sporazuma vendarle prišlo, saj so se na omenjenem posvetu na sindikatih tudi dogovorili za skupno delovno komisijo, ki naj prouči in predlaga tisto, kar bo učiteljem v bližnji prihodnosti možno zagotoviti glede večje poklicne in strokovne stimulacije, ki pa naj bi se uveljavila tudi v sistemu nagrajevanja.

Nemara pa je vendarle umestno zastaviti vprašanje, ali je bilo potrebno čakati toliko časa, da se je tako preoblikovala ideja o stimulaciji učiteljskega poklica od poklicnih nazivov do delovnih nazivov. Kajti tudi od zamisli sistema delovnih nazivov do njihove uresničitve bo treba opraviti določeno strokovno delo, tega pa seveda ne morejo opraviti niti skupne komisije podpisnic sporazumov niti sindikati.

S. G.

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

V našem samoupravnem sporazumu je določeno, da traja poskusno delo za vsa delovna mesta tri mesece. Ker se mi ne zdi logično, da traja poskusno delo na visoko kvalificiranem delovnem mestu enako dolgo kot na delovnem mestu, kjer se ne zahteva nikakršna kvalifikacija, me zanima, ali je takšno določilo samoupravnega sporazuma zakonito ali ne.

D. L. – Ljubljana

ODGOVOR:

Samoupravni sporazumi o medsebojnih razmerjih določajo primere in pogoje, v katerih je potrebno poskusno delo; prav tako določijo potek in način poskusnega dela, njegovo trajanje, spremljanje ter ocenjevanje. Zakon omejuje le trajanje poskusnega dela in sicer največ za dobo treh mesecev. Zakon sicer pravi, da je delavec lahko po svoji poprejšnji privolitvi ter v primerih, določenih s samoupravnim sporazumom, določen čas na poskusnem delu, vendarle v tolikšem obsegu in za toliko časa, kolikor je potrebno, da pokaže svoje strokovne in druge delovne sposobnosti; vendar to ni

ovira, da delovne organizacije ne bi mogle ali smele določiti za vsa delovna mesta najdaljšo poskusno dobo. Znotraj te trimesečne dobe lahko delavca ocenijo že poprej in lahko ugotovijo v določene primerih ali za manj zahtevna dela uspešnost ali neuspešnost poskušnje že po nekaj dneh, v določenih primerih ali za nekatera dela ali delovna mesta pa lahko traja poskusno delo vsa poskusna doba. Delovne organizacije torej lahko določijo za posamezna delovna mesta krajšo poskusno dobo, denimo mesec, za druga dva, za najbolj zahtevna pa tri mesece. Lahko pa določijo – kar ni nezakonito – tudi za vsa delovna mesta enako dolgo poskusno dobo, ki pa v nobenem primeru ne sme trajati dlje kot tri mesece.

M. LIPUŽIČ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

Kakšna je resnica o nafti

Gospodarska vprašanja so v središču pozornosti ne le državnih voditeljev, ministrov in diplomatov, ampak tudi sredstev javnega obveščanja in svetovne javnosti sploh. Pri ocenjevanju gospodarskih razmer so se na Zahodu oblikovale nekatere trditve, podkrepjene s številnimi podatki in na videz zelo prepričljive, ki vplivajo tudi na naše javno mnenje. Ker so mnoge izmed teh trditve zelo sporne in zamegljujejo pravo podobo svetovnih gospodarskih razmer, si jih velja podrobneje ogledati, pojasniti njihovo naravo in namen oziroma preveriti, koliko je v njih resnice in koliko polresnic. Ta zapis je poskus takšnega ovrednotenja, zamišljen predvsem kot opozorilo bralcu, ne da bi si pri tem prizadevali dajati dokončne odgovore na zapletena vprašanja, kar je naloga strokovno-politične analize.

„Gospodarstvu razvitih zahodnih držav grozi katastrofa. Izvoznice nafte mu natikajo zanko okrog vratu. Gospodarska rast zastaja, večja se število brezposelnih, inflacija galopira. Zahodni svet je pritisnjen ob zid, mora se braniti, če hoče obstati.“

Nekako takšen je ton govorov zahodnoevropskih in ameriških državnih, približno takšen vtis želijo napraviti. Nobelega dvoma ni, da imajo razvite kapitalistične države težave. Obdobje izjemno hitrega napredka po drugi svetovni vojni se končuje in v družbi, navajeni na stalen materialni napredek, stalno dviganje življenjske ravni, poraja ta zastoj napetosti, socialne in politične probleme. Kakšna je narava teh problemov? Visoka življenjska raven se ne dviguje več tako hitro, pri nekaterih kategorijah prebivalstva celo upada. Ljudje začnejo varčevati: manj se vozijo z avtomobili, manj povprašujejo po predmetih luksuzne porabe, omejujejo porabo, ki ni najbolj nujna. Položaj zastopavljenih družbenih plasti (delov kmečkega prebivalstva v manj razvitih območjih — jug Italije, denimo, delavcev v slabše plačanih poklicih, črncev v ZDA itd.) ter brezposelnih je seveda še slabši. Mnogi živijo od državnih podpor, nadomestil za čas brezposelnosti.

Udobje prebivalstva zahodnih držav se zmanjšuje, položaj tistih, ki so bili v času hitrega napredka ob strani, se slabša. Je to gospodarska katastrofa? Je konec možnosti za življenje, je pred dumi morda

splošna lakota? Ne, ni tako hudo, pa vendar trdijo, da jim grozi polom, da so pritisnjeni ob zid!

400 milijonov ljudi v deželah v razvoju je nedohranjenih, še enkrat toliko je tistih, ki jim pogosto primanjkuje hrane in zato ne morejo delati s polno močjo, zato so manj odporni proti različnim boleznim. Življenjska raven dveh tretjin svetovnega prebivalstva je v poprečju komaj kaj višja od eksistenčnega minimuma. Ti ljudje, te dežele so pritisnjene ob zid, te doživljajo gospodarsko katastrofo! In tisti, ki so sokrivji takšnih razmer, jim niso pripravljeni učinkovito pomagati. Bolj jih skrbi njihovo udobje, njihova vodilna vloga v svetovnem gospodarstvu in v skrbi zanjo rožljajo z orožjem. Da bi svojo sebičnost opravičili, sistematično ustvarjajo vtis o nekakšnem polomu zahodnega gospodarstva.

„Izbruhnila je energetska kriza. Zmanjkalo bo nafte. Visoke cene nafte so krive svetovnih gospodarskih težav. Cene je treba znižati.“

Nafte je zmanjkovalo zahodnim državam takrat, ko so arabske države prepovedale prodajo. Prepoved je veljala približno pet mesecev, vendar ni bila niti popolna niti ni veljala za vse. Trenutno je nafte dovolj, proizvajalke je načrpajo več, kot je lahko prodajo. V Severnem morju, v Mehiki, na območju Amazonke, v Maleziji so odkrili nova nahajališča, kar ob zmanjšani porabi precej podaljšuje čas, v katerem naj bi nafte zmanjkalo. Energetska kriza, o kateri govorijo na Zahodu, ni v pomanjka-

nju energije, ampak v razdelitvi. Večino energije na svetu porabijo industrijsko razvite države in krizo vidijo v tem, da morajo to energijo zdaj dražje plačevati. Dežele v razvoju težko zmorejo kupovati dražjo nafto, čeprav je v primerjavi z razvitimi porabijo zelo malo. Njihov problem je v tem, da porabijo malo energije oziroma da uporabljajo pretežno energijo človeških rok, živali in njihovih posušnih izločkov. Nizozemec porabi v svojem življenju 25-krat toliko energije kot Indijec!

Cene so instrument delitve. Visoke cene silijo k varčevanju z nafto, k iskanju drugih energetskih virov, novih tehnoloških možnosti. Dohodki od izvoza nafte so v tistem delu, ki je namenjen za gospodarski razvoj izvoznice nafte in drugih dežel v razvoju, dejavnik enakomernije razdelitve energije in svetovnega bogastva sploh. Proces prerazdelitve, ki so ga sprožile višje cene nafte, je povzročil težave — toda ali prej težav ni bilo? Razviti zahodni svet jih je imel manj, saj je ob nizkih cenah nafte hitro napredoval. Nizke cene nafte pa dolga leta niso ničesar prispevale k napredku dežel v razvoju, zelo malo so prispevale celo k napredku tistih dežel, ki so jo izvažale. Visoke cene vzbujajo upanje tem deželam — čemu bi si torej želele nizkih cen, ki so jih puščale v zaostalosti in odvisnosti od razvitega sveta? S pritiskom na znižanje cen hoče razviti svet ohraniti svoje prednosti v svetovnem gospodarstvu, omogočiti bogatim nadaljnje bogatenje ne glede na to, kakšna bo usoda večine svetovnega prebivalstva.

„Ni mogoče dovoliti, da bi peščica arabskih držav ogrozila življenje 800 milijonov ljudi v zahodnih državah. Arabski šejki ne vedo, kaj bi z denarjem. Arabci lahko v nekaj letih pokupijo vse delnice zahodnih družb. Arabci ogrožajo mednarodni monetarni sistem. (ZDA so prepovedale izvoz hrane v arabske izvoznice nafte,

ameriške čete in čete NATO vadijo puščavsko vojno in izkrcavanje na pesku.)

Vsega naj bi bili torej krivi Arabci, in sicer čisto določeni Arabci: tisti, ki imajo nafto in jih je malo po številu. To so Arabci v Libiji, Kuwaitu, Združenih arabskih emiratih in v Saudovi Arabiji. Res so te neuvrščene dežele med najpomembnejšimi izvoznici nafte, niso pa edine in same povečale cen. To so storile tudi druge države — Iran, Indonezija, Venezuela, Ekvador, Nigerija, Alžirija — gosto naseljene države z velikim številom prebivalstva. Njim je seveda teže očitati, da ne vedo, kaj bi z denarjem, saj njihova nerazvita gospodarstva vpijejo po naložbah. Povečani dohodki od izvoza nafte bi lahko mnogo koristili 250 milijonom ljudi, ki živijo v državah, članicah organizacije izvoznice nafte, posredno pa tudi drugim deželam v razvoju. Nerodno jim je tudi govoriti z vojno, saj je težko dokazati, da sta nafta in denar 200 milijonov Američanov bolj potrebna kot 200 milijonov Indonezijcev in Nigerijcev in da Američani pač morajo imeti oboje in živeti bolje od Azijcev in Afričanov. To ne pomeni, da tega ne skušajo dokazati in da so mnogi v to tudi prepričani.

Ameriške voditelje zelo moti, da ima „peščica arabskih držav“ vpliv na gospodarstvo razvitega sveta, na življenje 800 milijonov ljudi. Značilno je, da jih nič ne moti, da ima peščica razvitih držav v rokah gospodarske, politične in vojaške zvođe, ki še vedno v precejšnji meri krojijo usodo dvema milijardama ljudi v deželah v razvoju.

Vprašanje, kako bodo izvoznice nafte porabljale dohodke od izvoza je zelo pomembno. Vlagajo jih v svoj gospodarski razvoj, v zahodno gospodarstvo, v nakup orožja, v razvoj nerazvitega sveta. Važno je, kam jih bodo vložile več, važno tako za razvite države kot za dežele v razvoju, važno tako za razvoj mednarodnih gospodarskih kot tudi političnih odnosov. Nasve-

to, prepričevanj in pritiskov ne manjka, toda — izvoznice nafte imajo pravico, da suvereno razpolagajo s svojim naravnim bogastvom in z dohodki od njega. Zdi se nam nesmotno, pregrešno in nevarno, če Iran kupi za nekaj milijard dolarjev orožja — skoraj 100 milijardni ameriški vojaški proračun pa gre mimo nas in svetovne javnosti kot rutinska, samoumevna zadeva. Če ameriški, zahodnonemški in japonski kapital obvladuje celoten sektorje v nekaterih gospodarstvih dežel v razvoju, je to normalno, če pa arabske države postajajo solastniki podjetij v razvitih državah, je to nekaj nepojmljivega. Zakaj za isto stvar tako različna merila?

Namen stalno ponavljajočih se trditve, ki smo jih skušali vsaj nekoliko omajati, je predvsem v ustvarjanju ugodnega ozračja v zahodnih državah in po svetu nasploh za gospodarske, politične in morda celo vojaške akcije. Cilj teh akcij je obdržati nadvlado v svetovnih gospodarskih in političnih odnosih, preprečiti spremembe, ki bi omajale nadvlado ZDA in njihovih zaveznikov. To nadvlado ogrožajo neuvrščene in dežele v razvoju, in sicer tem bolj, ker nastopajo enotno. Razbiti enotnost nerazvitega sveta je ena glavnih smeri ameriške in zahodne strategije. Zato skušajo ločiti izvoznice nafte od drugih dežel v razvoju, naprtiti njim svojo odgovornost za revščino in lakoto. Vse manj govorijo o „tretjem svetu“, delijo ga v nove in nove skupine: „bogati-revni“, „revni-revni“ in „absolutno revni“, izmišljajo si nov „četrti svet“. Trudijo se povzročiti razdor tudi med izvoznici nafte. Svoje akcije opravičujejo z domnevno ogroženostjo zahodnega sveta.

Dežele v razvoju ne ogrožajo obstoja razvitega sveta, ne pehajo njegovih prebivalcev v bedo in lakoto, same se želijo izkupati iz nje. Ne težijo k prevladi, ampak k enakopravnem, pravičnejšim gospodarskim in političnim odnosom, bojujejo se za koristi večine svetovnega prebivalstva.

LOJZE VEZOČNIK

KUWAIT SE UDELEŽUJE GRADNJE JADRANSKEGA NAFTOVODA

Brez političnih in finančnih koncesij

Kuwait bo s tretjino stroškov, to je s približno 143 milijoni dolarjev sodeloval pri gradnji jadranskega naftovoda, ki bo, kot je znano, povezoval ju-

goslovanske narne rafinerije in se nadaljeval v Madžarsko in Češkoslovaško. V ta namen je kuwaitški naftni in finančni ministri Abdul Rahman al Atiki

ob svojem obisku v Beogradu, Budimpešti in Pragi obljubil denarno udeležbo svoje države pri graditvi naftovoda „Adria“. Poleg jugoslovanskih naftnih rafi-

nerij bo omenjeni naftovod s terminalom v Omišlju na otoku Krku povezoval tudi madžarsko naftno rafinerijo v Szazhalombatti ter češkoslovaško rafinerijo v Bratislavi.

Jadranski naftovod v skupni dolžini 735 km so pravkar začeli graditi, dogradili pa naj bi ga ob koncu leta 1976. Po njem bo teklo letno kakih 34 milijonov ton nafte, pri čemer bosta Madžarska in Češkoslovaška dobivali po 5 milijonov surove nafte letno. Omenjeni državi bosta za gradnjo jadranskega naftovoda prispevali vsaka po 25 milijonov dolarjev.

Atiki je na tiskovnih konferencah poudaril, da bodo razgovori o pogojih odplačevanja kuwaitjskega kredita potekali prihodnji mesec ter da Kuwait te svoje pomoči trem socialističnim državam ne povezuje z nikakršnimi političnimi in finančnimi koncesijami niti ne išče materialnih koristi od svoje udeležbe pri graditvi jadranskega naftovoda.

Pogovori kuwaitjskega ministra Atikija z jugoslovanskimi partnerji so osvetlili tudi druge možnosti gospodarskega sodelovanja med obema državama na osnovi že lani začelih razgovorov v bilateralnem komiteju. Kuwait je zainteresiran, da bi jugoslovanska podjetja, predvsem rudarske in kmetijske ter energetske stroke, izvajala po-

membna investicijska dela v Kuwaitu. Tako naj bi jugoslovanski Energoprojekt in kuwaitjska družba National Real Estate združila svoja sredstva v mešani družbi, ki bo izvajala investicijska dela v šejkatu in tudi izven njega. Obe podjetji sta v skupno podjetje vložili po 7 milijonov dolarjev; pri tem pa bo vodilno in tehnično osebje sestavljeno iz jugoslovanskih strokovnjakov, medtem ko bo kuwaitjska družba prispevala v glavnem finančna sredstva.

Kuwaitjski finančni in naftni minister je na tiskovni konferenci v Beogradu komentiral tudi Kissingerjevo grožnjo o možni zasedbi arabskih naftnih vrelcev, pri čemer je dejal, da bi kakršnakoli vojaška intervencija ves svet spremenila v bojišče. Ker bi lahko dosegli z orožjem, je pametneje in ceneje uresničevati z miroljubnimi sredstvi. Arabske dežele so nafto kot orožje uporabile le zato, ker palestinskemu narodu niso bile vrnjene pravice, Arabcem pa ne zasedena ozemlja. Nobena od držav — proizvajalk nafte ni katerikoli industrijski državi odkrila oskrbe z nafto, je dodal Atiki, ki je še pripomnil, da je Kuwait dal pobudo za znižanje cen nafte, vendar se je naposled moral podrediti sklepu članov organizacije OPEC, da bodo cene nafte ostale nespremenjene do septembra letos. N. Ž.

POTRESNI SUNKI

Na svetovnem denarnem trgu lahko že na začetku leta zaznamo potresne sunke, ki ne obetajo nič dobrega. Ekonomski odbor Evropske gospodarske skupnosti je zato državam, ki imajo suficit ali izenačeno plačilno bilanco, priporočil revalorizacijo njihovih valut. Tiste države, ki si zdaj prizadevajo pospešiti svoj izvoz in prebrzditi primanjkljaj, pa je opozoril, naj ne devalvirajo svojih valut. Med članicami EGS so imele lani izrazitejši presežek denarja v državnih blagajnah le ZRN, Belgija, Luksemburg in Nizozemska. Nič čudnega, če se po svetu govori o neslavnem koncu gospodarskega „booma“ po 2. svetovni vojni. V Ameriki se nadaljuje recesija, na Japonskem je ekspanzija zaustavljena, angleška ekonomija stagnira, italijansko gospodarstvo pa se prebija iz krize v krizo. V Nemčiji in Franciji si s težavo prizadevajo, da bi obdržali sedanji tempo razvoja, vendar se bojujejo z vse večjimi težavami. Strokovnjaki OECD napovedujejo, da se bo recesija nadaljevala. Naročila v vodilnih industrijskih državah so znatno pod doseženo ravnjo izkoriščanja zmogljivosti, nezaposelnost pa narašča. Pričakujejo sicer neznatno izboljšanje gospodarskih razmer, vendar šele v drugi polovici leta, hkrati pa ugotavljajo, da izboljšanje ne bo vplivalo na uspešnejše finančno poslovanje, ker pričakujejo, da bo letošnji primanjkljaj znatno večji, kot je bil leta 1974.

proti razvrednotenju denarja je zato povsod po svetu eden prvih ciljev v letošnji bitki za stabilizacijo gospodarstva. Metode tega boja pa so dokaj različne. Nekateri menijo, da je potrebno nadaljevati z omejevanjem povpraševanja, drugi pa ocenjujejo, da bi zmanjšanje povpraševanja lahko pripeljalo predaleč, to je, da bi lahko onemogočili obstoj gospodarstva. Vendar vsi soglašajo, da je potrebno odpreti nove vire surovin, največkrat zapostavljene, kar bi z boljšim izkoriščanjem sedanjih zalog surovin moralo prispevati k brzdanju naglega naraščanja cen in plač.

Predlagajo tudi, da bi države s presežki v plačilni bilanci morale okrepiti notranje povpraševanje, države z deficitom pa ublažiti njegovo visoko raven. Države s presežkom v plačilni bilanci bi morale biti tudi bolj aktivne pri krepitevi zunanega povpraševanja, da bi tako prispevale k vzpostavitvi novega ravnovesja, pa čeprav s pomočjo administrativnega usmerjanja ravni deviznih tečajev. Predvidevajo, da bo uresničevanje teh prizadevanj pripeljalo do počasnejšega naraščanja cen, ki jih bo po vsem sodeč spremljalo tudi umirjenje cen nafte, kar vse skupaj naj bi vplivalo na zmanjšanje inflatornih pritiskov. Boj z vsemi temi gospodarskimi problemi in težavami bo po napovedi strokovnjakov pripeljal do resnih strukturnih sprememb v svetovnem gospodarstvu, ki se jim bo moralo hočeš nočeš pravočasno prilagoditi tudi naše.

V. O.

V delegaciji delavcev, začasno zaposlenih na tujem, ki se je udeležila VII. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije, je bil tudi Vitomir Stojković, predstavnik naših delavcev v Belgiji in v Luksemburgu. Delegat Stojković je tudi predsednik kluba naših delavcev v Luksemburgu, ki združuje kakih 200 stalnih članov, deluje pa pod imenom Zdrženje Jugoslovancev v Luksemburgu. To je edini klub v tej deželi in po besedah njegovega predsednika, deluje v izredno težavnih razmerah. Zdrženje Jugoslovancev v Luksemburgu nima lastnih prostorov, pogosto ga tare pomanjkanje finančnih sredstev.

„Zavoljo tega smo zaprosili za pomoč Socialistične sindikate Luksemburga.“ pripoveduje Vitomir Stojković, „ki so nam obljubili pomoč in skorajšnjo rešitev vprašanja, ki nas najbolj teži, to

Senčna in sončna stran

je prostorov za delo kluba. Seveda pa so nas v sindikatih takoj vprašali, koliko Jugoslovancev je včlanjenih v Socialistične sindikate Luksemburga. Naš odgovor je bil porazen: od 3.500 jugoslovanskih delavcev, ki so začasno zaposleni v Luksemburgu, jih je le 50 včlanjenih v socialistične sindikate te dežele.“

Vitomir Stojković pa je opozoril, da je bil že v letu 1970 sklenjen dogovor med Socialističnimi sindikati Luksemburga in jugoslovanskimi sindikati o tem, kako naj bi se jugoslovanski delavci včlanjevali v sindikat. Po sporazumu je dolžan vsak jugoslovanski delavec, ki se prek službe za zaposlovanje zaposli v Luksemburgu, predložiti vse potrebne dokumente za delo v tujini, dokazila o tem, da je član zveze sindikatov Jugoslavije in kdaj je zadnjič plačal sindikalno članarino. Vsi naši delavci, ki se tako včlanijo v Socialistične sindikate Luksemburga, so v tem primeru polno zaščiteni — prav tako kot domači delavci. Drugi so kajpak prepuščeni samim sebi. Zato bi se morali v prihodnje še bolj zavzemati, da bi se čimveč jugoslovanskih delavcev včlanilo v Socialistične sindikate Luksemburga. To je v vašem skupnem interesu tudi zavoljo tega, da ne bi naših delavcev prepuščali vplivu drugih sindikatov najrazličnejših idejnih usmeritev.

„Kar pa zadeva šolanje otrok naših delavcev, ki delajo v Luksemburgu,“ pojasnjuje delegat Stojković, „lahko rečem, da je to vprašanje zdaj ad acta. Dopolnilni pouk v materinščini je bil uveden z letošnjim letom, in sicer dvakrat tedensko po pet ur. Zanimanje staršev za pouk otrok v materinščini je veliko, o čemer pričča podatek, da že v prvem letu obiskuje dopolnilni pouk v materinščini 54 otrok v starosti od sedmega do trinajstega leta.“

Naši delavci v Luksemburgu pa opozarjajo še na eno senčno stran. Vitomir Stojković pripoveduje:

„Gre za konzularno predstavnost. Tu imamo samo častnega konzula, ki pa je Luksemburčan in dela za Jugoslovane prostovoljno, pač glede na možnosti, ki mu jih dopušča redno delo. Častni konzul ne obvlada srbohrvaščine, mnogi naši delavci pa se lahko sporazumevajo le v materinščini. O tovrstnih zadevah in težavah naših ljudi ne bi podrobno govoril, opozorim pa naj, da smo tudi zavoljo tega pogosto odrezani od domovine. Jugoslovani v Luksemburgu zato sodimo, naj bi naša država čimprej odprla v tej deželi svoje redno konzularno predstavnost.“

nn

V JUGOSLOVANSKIH SINDIKATIH

SRBIJA Ukrepi proti nepismenosti

Mestni svet zveze sindikatov v Beogradu je nedavno tega obravnaval problematiko izobraževanja delavcev. Sklenil je, da morajo v vseh beograjskih občinah do konca februarja letos pripraviti desetletne programe za osnovno izobraževanje zaposlenih ter sprejeti družbene dogovore o obveznem osnovnem izobraževanju odraslih. Mestni sindikalni svet je tudi zadolžil vse občinske konference sindikatov, da se v februarju zavzamejo za ustanovitev še najmanj petih oddelkov za izobraževanje odraslih.

V Beogradu ugotavljajo, da je še najmanj 10.000 delavcev, ki so bodisi nepismeni, polpismeni ali pa nimajo dokončanih štirih razredov osnovne šole. Zato je mestni sindikalni svet zadolžil samega sebe, mestne odbore občinske konference sindikatov in organe v osnovnih sindikalnih organizacijah, da morajo v šolskem letu 1976/77 vsi ti delavci imeti najmanj štiri razrede osnovne šole. Da pa bi to nalogo kar najbolj uspešno opravili, se bo mestni sindikalni svet skupaj z mestnim odborom sindikata gradbenih delavcev in sindikata delavcev storitvenih dejavnosti, v katera je včlanjeno največ nepismenih delavcev, zavzel, da bi v samoupravne sporazume vnesli določilo, po katerem bo pogoj za pridobitev interne kvalifikacije v teh organizacijah združenega dela štirirazredna oziroma osemrazredna osnovna šola.

MAKEDONIJA

PREPOVED VEČNEGA ŠTUDIRANJA

Makedonija je z novim zakonom o visokem šolstvu, ki so ga sprejeli ob koncu minulega leta, „prepovedala večno študiranje“. Študent, ki v dveh letih ne opravi vseh izpitov iz prvega letnika, izgubi pravico šolanja na tej fakulteti. Če se to ponovi še na drugi fakulteti, izgubi pravico vpisa na vse fakultete Uni-

verze „Ciril in Metod“.

Z novim zakonom se je makedonska univerza tudi približala gospodarstvu in delavcem: fakultete morajo obvezno organizirati pripravljalne tečaje, ki omogočajo delavcem, da uspešno opravijo sprejemni izpit na fakulteti in da lažje spremljajo predavanja.

SRBIJA

Veliki v težavah

Ekonomske položaj nekaterih velikih organizacij združenega dela v Srbiji se je v devetih mesecih lani poslabšal glede na enako obdobje leta 1973. Nezadostno izkoriščanje zmogljivosti, zmanjševanje ekonomičnosti dela, hitra rast stroškov, poslabšana likvidnost in drugo so samo nekateri kazalci položaja delovnih organizacij, kot so med drugim REIK „Kolubara“, „Metalurški kombinat Smederevo“, „Magnohrom“ iz Kraljeva, „Crvena zastava“ in druge. Nekateri rezultati pa kažejo, da so navedena negativna gibanja značilna za vse OZD. Očitno je, da inflacija bolj prizadeva večje OZD. Po ocenah izvršnega sveta Srbije so za takšne razmere v nekaterih velikih delovnih organizacijah krive predvsem subjektivne slabosti,

slaba organiziranost proizvodnje, nezadostna poslovnost vodilnih kadrov, prepočasno prilagajanje zahtevam trga, pomanjkanje razvojnih programov in podobno.

Posodobitev zvezne uprave

V zveznem izvršnem svetu pripravljajo nov zakon o zvezni upravi. Z njim je predvideno 24 zveznih upravnih organov (sedaj 23) in 15 zveznih organizacij (sedaj 14).

Načrt organizacije zveznih upravnih organov ne predvideva večjih organizacijskih sprememb. Edina velika sprememba je ustanovitev zveznega sekretariata za zakonodajo. Novi sekretariat naj bi delal za po-

trebe skupščine SFRJ, zveznega izvršnega sveta in drugih organov in organizacij v federaciji. Namesto sedanjih sedem bomo torej imeli osem zveznih sekretariatov, naprej pa bo delovalo 11 zveznih komitejev, tri zvezne uprave in dva zvezna inšpektorata.

Ko gre za zvezne organizacije, so spremembe večje. Predvsem je po-

trebno reči, da novi zakon ukinja enega najbolj znanih zveznih zavodov – zvezni zavod za cene. To rešitev utemeljujejo s potrebo po racionalni organizaciji. Z zadnjo reorganizacijo zvezne uprave je bil namreč ustanovljen tudi zvezni sekretariat za tržišče in cene, ki je vključil tudi zvezni zavod za cene. Ob sekretariatu, v katerega pristojnosti so tudi cene, ni potreben še zavod z enako pristojnostjo.

Nadaljnja novost je ustanovitev dveh zveznih zavodov: zveznega zavoda za razvoj zvezne uprave in zveznega zavoda za informacije. Ta dva zavoda bosta delala v sestavi zveznega sekretariata za pravosodje in organizacijo zvezne uprave, njuna osnovna naloga pa bo pospešiti razvoj in modernizacijo zvezne uprave.

BOSNA IN HERCEGOVINA

Razraščanje birokracije

Na zadnji seji CK ZK BiH so opozorili na ustanavljanje ogromnih strokovnih služb v nekaterih samoupravnih interesnih skupnostih. Od 303 SIS, kolikor so jih do konca minulega leta ustanovili v tej republiki, jih ima 157 svoje strokovne službe. Za 74 skupnosti ta dela opravljajo službe občinskih skupščin, za 47 drugi organi, medtem ko 18 skupnosti še nima svojega uradniškega aparata. Samo v polovici SIS je zaposleno 3550 delavcev, od tega 426 z visoko strokovno izobrazbo, 703 z višjo, 1749 s

BOSNA IN HERCEGOVINA

Zakaj toliko boleznin

Aktiv komunistov-delavcev, neposrednih proizvajalcev v Sarajevu je opozoril, da so delovni ljudje, zaposleni v tem mestu, imeli lani v devetih mesecih skupno 1.642.344 dni boleznin. K temu po sodbi aktiva prispeva povečanje normativov v proizvodnji, ki ga ne spremlja pravočasno uvajanje sodobnih tehničnih in tehnoloških sredstev. Tudi veljavni kriteriji v posameznih ambulantah o bolniških dopustih niso enotni. Dogaja se, da zdravniki pošiljajo na delo delavca, ki še ni povsem ozdravel, hkrati pa dajejo bolniški dopust tistim, ki niso bolni. V nekaterih primerih iz „ekonomskih“ razlogov predpisujejo cenejša zdravila, čeprav bi lahko z boljimi zdravili zdravljenje precej skrajšali. Aktiv je opozoril tudi na težave bolehnih starejših delavcev, ki zaradi premoštnitve na manj težavna delovna mesta prejemajo manjše dohodke. Posebno težaven pa je položaj delavcev, ki dolgo čakajo na odločbe invalidskih komisij in v tem času ne prejemajo nikakršnega denarnega nadomestila.

te dni so rekli

MOMČILO CEMOVIĆ, član ZIS in zvezni sekretar za finance, v intervjuju za Borbo:

Financiranje družbenopolitičnih skupnosti oziroma tako imenovane skupne porabe naj bi se naprej potekalo prek njihovih proračunov. Viri za financiranje splošne porabe, to je proračunov, naj bi se še naprej opirali pretežno na davke.

Proračun federacije vsebuje nekatere funkcije, ki jih republiški in občinski proračuni nimajo. Z ustavo je določeno, da določene funkcije republik in pokrajine, ki jih uresničujejo prek federacije, financirajo prek proračuna federacije. Sredstva za kritje tega proračuna smo doslej zagotavljali – tudi za leto 1975 – z delom lastnih dohodkov federacije (carine in takse), deloma pa iz prispevkov republik in pokrajin. Te prispevke so republike in pokrajine plačevale iz dohodka, dobljenega iz osnovnega davka na promet – prej zveznega davka na promet. Sedaj pa proučujemo možnost, da bi ta osnovni davek na promet v prihodnje v celoti pripadal proračunu federacije kot oblika prispevka republik in pokrajin.

DUŠAN ILIJEVIĆ, predsednik komiteja za energetiko in industrijo ZIS, v intervjuju za Politiko:

Za uresničevanje gospodarskih nalog bo letos v glavnem dovolj vseh vrst energije. Glede na položaj v svetu na tem področju pri nas ni vzroka za paniko. Zaskrbljujoče je le dejstvo, da postajamo vse večji uvozniki energije. Leta 1960 smo uvozili 17 % energije, lani pa je znašal ta odstotek 38. (Italija uvaža 80 % energije, ZR Nemčija 60 %). Z racionalizirano porabo, povečanim delom v elektrarnah in ob določenih redukcijah ob električne energije dovolj. Varčevanje in prodaja električne energije v tujino, kadar imamo presežke, in izvoz goriva, da bi dobili električno energijo v obdobjih, ko nam je najpotrebnejša – vse to bi nam moralo omogočiti, da bomo letošnje leto prebrodili brez večjih pretresov.

Plačilno bilančni razlogi nas silijo k zadržanosti pri uvozu nafte. Domača proizvodnja nafte bo znašala 3,6 milijona ton, uvozili pa bomo 7,6 milijona ton nafte ter 1,2 milijona ton naftnih derivatov. Pripravljamo vsedružbeno akcijo varčevanja z nafto. Komite za energetiko in industrijo bo še naprej spodbujal razgovore in priprave za nadaljevanje raziskav surovin in goriv v naši državi, prav tako pa si bo prizadeval za sprejetje najširšega družbenega dogovora o sistemu cen v energetiki.

DANILO PETRINJA, direktor koprškega podjetja Sermin, v intervjuju za „Delo“:

V Koprju želimo, da bi bila naša rafinerija jugoslovanskega pomena. Zrasla bo ob sodelovanju proizvajalcev nafte, se pravi nevrščenih dežel in Zahodne Nemčije. Sermin je večkrat zagovarjal, da bi bilo koristno, če bi se INA priključila gradnji koprške rafinerije. Na več pogovorih smo nakazali možnost, da bi INA pristopila h konzorciju, ki sestavlja delovno organizacijo Sermin. Podobne pogovore smo imeli tudi z Naftagasom iz Novega Sada.

Naša rafinerija bo sicer zmanjšala „Inin“ trg v neposrednem zaledju, računamo pa, da je zainteresirana za gradnjo koprške rafinerije, ker bo ta usmerjena v izvoz. Računamo, da enako mislijo še drugi proizvajalci naftnih derivatov v Jugoslaviji. Iz Koprja naj bi namreč izvozili 6 milijonov ton nafte. Na sodelovanje drugih jugoslovanskih rafinerij pa računamo zato, ker bi želeli, da bi se v Koprju usmerili tudi na petrokemične surovine. Ti načrti pa terjajo jugoslovanski dogovor, ki je možen na podlagi skupnega razvojnega programa.

Družbeni dogovori o spremembi cen, ki so jih zadnji dve leti podpisovali v zvezni gospodarski zbornici, niso zaustavili inflacije. Proizvajalci so dosegli povišanje cen nad predvideno ravni, trgovina pa jih je pri tem brez zadržkov podpirala.

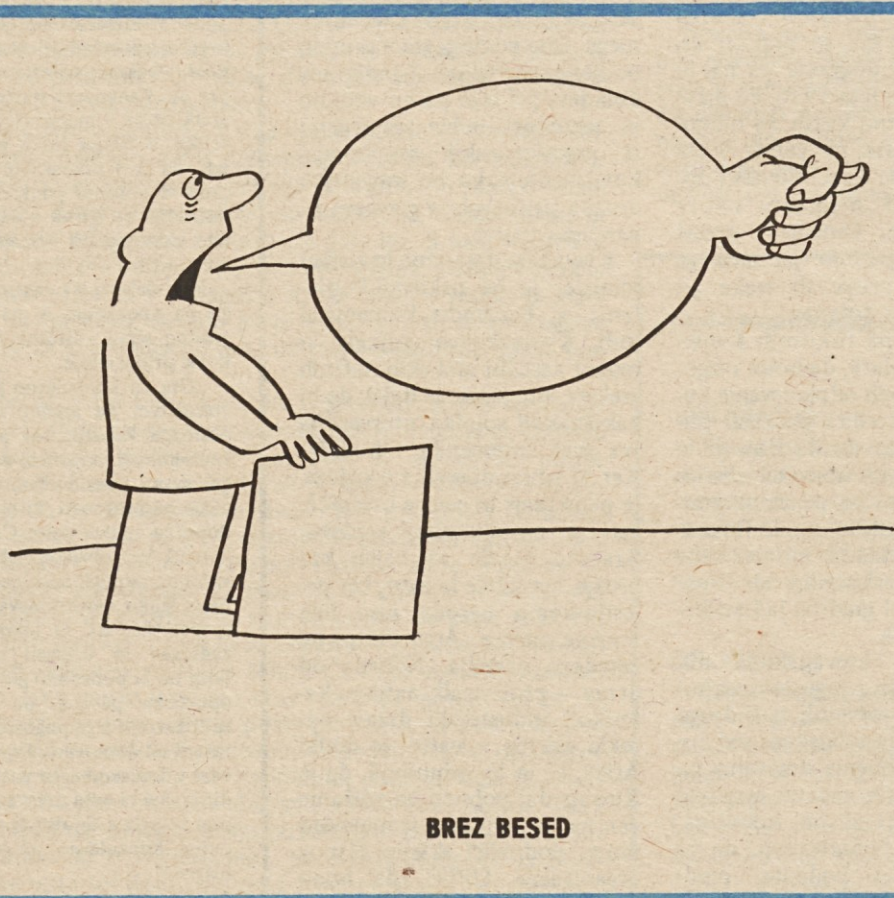
Cene, ki so jih predlagali proizvajalci, so bolj skrbno pretresali samo, kadar je šlo tudi za reprodukcijski material. Kadar pa se je kot podpisnik sporazuma v imenu porabnika pojavljala trgovina, ki si je to pravico prisvojila sama, ni bilo težav in ugovorov na raven cen, ki so jih zahtevali proizvajalci.

Če si bližje ogledamo dosedanjo prakso družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja o spremembah cen, kaj lahko ugotovimo, da za oblikovanje cen nimamo zanesljivih ekonomskih kriterijev in da zelo pogosto dovoljujemo tisto, kar bi morali preganjati. Kriteriji cen v mednarodni menjavi ter kriteriji razvojne politike in stroškov niso jasni, pri administrativnem odločanju o odmrzovanju nekaterih cen pa največkrat ne presojamo niti po teh kriterijih: za vsak posamezen primer so odločilne kvantifikacije iz družbenih dogovorov o politiki cen za tisto leto, v katerem naj bi cene veljale. Za sporazumevanje o cenah smo se odločili zato, da bi se v gospodarstvu neposredno in dolgoročno dogovarjali o možnostih poslovanja. Iz tega pa so nastali le dogovori enega ali več proizvajalcev z nekaterimi trgovci o podražitvah, v katerih so napisane

le maksimalne cene, nobene besede pa ne o oskrbi tržišča, uvozu, o razvoju določene proizvodnje in podobnem. Taki sporazumi vsebujejo v glavnem zahteve proizvajalcev – monopolistov za višje cene, ki jih trgovina kot nezainteresirani odvetnik potrošnikov ponavadi mirno sprejme. Ali naj torej spoštujemo dosedanji sistem in politiko cen? Očitno ju je treba čimprej spremeniti. V sklepah predsedstva ZKJ zato piše, da se je treba čimprej dogovoriti za takšen sistem cen, ki bo bolj usklajen z novo ustavo.

Kako? Najbolj pošteno bi bilo, če bi gradili sistem cen s pomočjo tistih, ki naraščanje cen najbolj trpko občutijo, to je s pomočjo potrošnikov. Tako v zvezni ustavi kot v republiških in pokrajinskih ustavih ter v statutih mnogih občinskih skupščin in krajevnih skupnosti nastopajo potrošniki kot tretji partner pri družbenem dogovarjanju med proizvodnjo in trgovino. Potrošniki lahko razpravljajo o mnogih temah: od mestnega prometa in prostorskega planiranja do cen v trgovinah. Današnje izkušnje namreč kažejo, da samo klasični in ekonomski ukrepi ekonomske politike na zadoščajo, da bi zaustavili tekmo cen in zasluzkov. Vključevanje potrošnikov v reševanje problemov s področja neposredne potrošnje sicer ni odločilnega pomena, je pa pomemben dopolnilni dejavnik, ker uravnava „tehtnico“, ki ima na eni strani interese delavcev, organiziranih tam, kjer delajo, na drugi pa interese delavcev, organiziranih tam, kjer prebivajo.

V. B.

BREZ BESED

Nebogljena delegata tožba

V zadnji lanski številki občinskega tednika „Glas delegatov“ je bilo objavljeno naslednje

ODPRTO PISMO DEDKU MRAZU

Dragi tovariš Mraz, pišem ti kot delegat zbora združenega dela občinske skupščine.

Vem, da je sleherni novo v družbi najpoprej nebogljeno in da se staro zmeraj žilavo upira novemu, in da ta ugotovitev velja tudi za ves sistem odnosov, ki jim pravimo, da so delegatski.

Že na prvi seji našega zbora, pred kake pol leta, so nas vodilni tovariši iz občinske skupščine opozorili – in to nam ponavljajo ob sleherni priložnosti – da delegati nismo nič drugega kot skupine izvoljenih ljudi, „prek katerih in skozi katere“ se delovni ljudje udeležujejo dela v oblikovanju družbene politike. Če vaše delegacije še niso tako zavezane, nam pravijo, če vas dejavno ne uporabljajo predvsem tisti, ki so vas izvolili, se boste prej ali slej našli poslanskih in odborniških navad in razvad in za vse probleme boste iskali rešitve zgotaj, ne pa spodaj, med proizvajalci in občani.

Pa poglejva, tovariš Mraz, kako vse te ugotovitve izvene v naši delegatski praksi.

Vzemiva na primer zadnjo sejo našega zbora.

Pred štirimi dnevi je vodja moje delegacije izročil slehernemu delegatu gradivo za današnjo sejo zbora združenega dela. (To je precejšen napredek, kajti poprej smo vsi skupaj dobili en sam izvod gradiva, ki smo ga potem preučevali kot na kakšnem bralnem večeru). Vsakdo je dobil 214 natipkanih listov, na katerih je pisalo vse, kar moramo kot delegacija vedeti, da bi lahko naš delegat, ki bo odšel na sejo, tvorno sodeloval v razpravi o vseh 17 točkah dnevnega reda. Potem smo se lotili branja, in povem ti, da je tako branje ena sama

muka; če nimaš pri roki slovarja tujk, sploh ne veš, za kaj gre. Lotili smo se torej branja in ko smo se sinoči kot delegacija sestali, da bi na hitro oblikovali stališča, ki jih bo naš delegat zastopal na seji, smo ugotovili, da se prav nihče ni pregrizel skozi vse gradivo in da stališč nimamo, ker jih kar tako ni moč s kljuko sneti; delegata pa smo, po dolgi razpravi o tem, koga bi v proizvodnji lahko pogrešali, vendarle določili. In izbrali so mene.

Kako sem se počutil na seji zbora, ki je trajala ves delovni dan, si lahko sam misliš.

Vidiš, tovariš Mraz, tako deluje pri nas, se pravi, v našem delovnem kolektivu delegatski sistem. Vsi dobro vemo, da bi morali delavci, ki so nas izvolili, izoblikovati stališča, s katerimi bi sli na sestanke, ne vemo pa, kako naj bi to storili, saj še delegati nimamo dovolj časa, da bi pred sejo vsaj prebrali gradivo do zadnje strani.

Zato te lepo prosim, dragi dedek, da se te dni, ko boš obdaruval mlado in staro, oglašiš tudi pri meni ali mi vsaj pismeno pošlješ droben nasvet, kaj naj storim, da bi se delovni ljudje lahko „prek mene in skozi mene“ udeleževali dela pri oblikovanju družbene politike, kajti jaz se prav zares nočem nalesti poslanskih in odborniških navad in razvad.

DELEGAT

V prvi letošnji številki občinskega tednika „Glas delegatov“ je bilo objavljeno naslednje

ODPRTO PISMO DELEGATU

Ne bodi no reva. Praviš, da se nočeš nalesti vseh tistih bolezni, ki so razsajale med poslanci in odborniki. Prav. Za to obstaja le eno zdravilo – postati moraš delegat! Če ne veš, kaj je v ta namen treba storiti, potlej povprašaj za svet svoje volivce.

DEDEK MRAZ

P. S. Iz „Glasu delegatov“ prepisal JANEZ VOLJČ

podobe našega časa

Svojih ustnic, obrobjenih s pivsko peno, si zdaj ne otira več z dlanjo, ampak kar z rokavom, a gleda me hvaležno, ne pa z zavistjo v očeh, kot prej, ko se še nisva poznala in sva imela pred seboj vsak svoj vrček. Zdaj pa sta tu zraven dva nova, velika in na moj račun. „Saj ni

delo se je še, da takšne gospodarne stroje prodajajo v Švici. In delavski svet je sklenil, naj si jih pristojni iz tovarne ogledajo in – če bodo, kot je treba – sklenejo kupčijo.

Tako se je vseh pet glavnih odpravilo na dolgo in neznan pot. Kje so že tisti slovenski časi, ko se je Matajev Matija podajal s culo na rami in z rdečim dežnikom v rokah nekje iz butalskih rovt v belo Ljubljano in se strašil tramvajev brez konj!? Ne bo jih več nazaj, nihče ne žaluje za njimi! V Švico je

dele se je še, da takšne gospodarne stroje prodajajo v Švici. In delavski svet je sklenil, naj si jih pristojni iz tovarne ogledajo in – če bodo, kot je treba – sklenejo kupčijo.

Tako se je vseh pet glavnih odpravilo na dolgo in neznan pot. Kje so že tisti slovenski časi, ko se je Matajev Matija podajal s culo na rami in z rdečim dežnikom v rokah nekje iz butalskih rovt v belo Ljubljano in se strašil tramvajev brez konj!? Ne bo jih več nazaj, nihče ne žaluje za njimi! V Švico je

trične pečice. Če bo šlo z našim strojem tako naprej, bomo kmalu prišli na kant. V Švici smo ga imeli na zdravljenju že trikrat, največkrat zaradi ropotanja drugih strojev, ki mu škodi, pa tudi zato, ker se ga Tomažev Tinče kdaj pa kdaj nabere in udari potem narobe na tipko, tako da se nanj naši zdaj ne zanesejo preveč, čeprav je direktorjev brat. Kot rečeno, smo zdaj v rekonstrukciji: tisti kot tovarne, kjer je stroj, bomo izolirali proti hrupu z nekakšno umetno maso, tako

Renovacija produktivskih kapacitet

bilo treba,“ je rekel že dvakrat. Potem: „Kaj pa praznujete? In še naprej: „Kaj pa ste?“ A tako? Za časopise? To pa ni kar tako, tovariš ali gospod! Ne gošpod? Kakor hočete! A jaz sem tu kar tako, mimogrede, da čas hitreje mine. Sicer me pa tako in tako ne pogrešajo: pri nas je zdaj vse narobe, v rekonstrukciji smo ...

Kako se je začelo? Dokaj skrivnostno. Komercialni je prinesel z nekake velesajme v tujini mapo večbarvnih perspektiv, potem pa se je začelo vseh pet glavnih, takole okrog enajste, zapirati v direktorjevo pisarno, tajnica pa jim je pridno nosila kavo in viskije. Tehnični je začel pisati nekakšen elaborat, a sekretar pripravljati referat o nujnosti renovacije produktivskih kapacitet. Kmalu se je v vseh oddelkih razvedelo, da se pripravlja nekaj velikega. In res smo v tovarniškem listu prebrali, da so nekje v svetu izumili nekakšen elektronsko računalniški stroj za naše potrebe in da tistim, ki ga imajo in znajo z njim delati, zelo veliko koristi. Prav bi zato bilo, če bi ga imeli tudi pri nas, to je, če bi si tudi pri nas z njegovo pomočjo pomagali do večjih plač.

Rečeno – storjeno! Zve-

moč zelo hitro priti tudi preko Pariza, tako da ima današnji Slovenec lahko še kakšno korist od tega, če se podaja na tvegano poslovno pot v neznan kapitalistični svet.

Po kolektivu je zašušljalo, da se je pet glavnih v tujini sicer kar dobro imelo – bog jim požegnaj, jaz jim nisem nevoščljiv – vendar kupčije v Švici niso sklenili, ker je menda prišlo do nepredvidenih težav tehnološke materialne narave ali kaj. Kdo bi zdaj vedel, kaj se je tamkaj v Franciji in Švici zares dogajalo in kaj ne, jeziki so zlobni! Skratka: treba je bilo še enkrat na težavno poslovno pot in tokrat so jo naši poslovni možje ubrali v Švico preko Muenchna, pač zato, ker so v tistih oktobrskih dneh v tem gostoljubnem mestu na veliko tožili pivo in bi bilo škoda zamuditi takšno imenitno priložnost za odžejanje. Tudi naši glavni so krvavi pod kožo, ne le midva, dragi moj tovariš ali gospod. No, v Švici se je tokrat vse srečno končalo in imenitni stroj je kmalu prišel na carino in v tovarno.

To je bilo po pisarnah veselja! Od vsepovsod je bilo obiskovalcev, vsakdo je želel stroj pobožati ali se ga vsaj dotakniti. Tajnica je kar naprej kuhala kavo in popilo se

Tomaževa Tineta v Švico na kratek kurz o upravljanju stroja. Namesto za tri mesece, kolikor bi moral biti naš Tine tam, smo imeli takrat vseh mogočih deviz le še za 4 dni: druge so požrli nakupi, sam stroj in carina.

Začetek dober, vse dobro in tako se je tudi Tomažev Tine srečno vrnil iz daljne Švice, se usedel k stroju in začel pritiskati na gumbe. Nikjer se ni nič zasvetilo, nič premaknilo, pravi čudež. „Zakaj pa zdaj to?“ je naših pet glavnih staknilo glave in z nezaupanjem gledalo Tineta. „Ko ste stroj priključili, ste preveč razbijali tu okrog, stroj pa, kot veste, ne prenese hrupa!“ je poučno povedal Tine. „Kaj storiti?“ je v strahu vprašal komercialni. „Na remont v Švico!“ je odločno svetoval Tine. „Jaz se na drobovje še ne spoznam, v 4 dneh so me navadili le na tipke ...“

Ne bom vas več gnjavil s tole pripovedjo, dragi moj gospod ali tovariš, pa tudi pivo mi je že preveč zlezlo v glavo, da bi vam lahko še kaj drugega pametnega povedal. Ampak, če ste že od časopisa, bi bilo le dobro, da bi napisali kakšen članek o tem, kakaj nimamo pri nas servisov tudi za kakšne bolj komplicirane stroje kot so pralniki in hladilniki in elek-

da bo stroj na varnem, pa tudi Tinetu se bo stopilo na prste, da ga ne bo več toliko biksal.

Kaj hočemo, kruh je kruh: nisem se upal odkloniti. Sam komercialni mi je namreč rekel: „Pa še ti poskusi, Tone, ne bo ti žal! Če bo Tine odpovedal, lahko postaneš še glavni.“ In res so mi dali večjo plačo, me poslali na tečaj nemščine pri delavski univerzi in sploh mi gredo zelo na roko. Ampak, rečem vam, dragi tovariš ali gospod, ni mi lahko. Kadar ga ima Tine pod kapo, pošljejo po mene in v eni roki moram držati pravila, z drugo pa iščem tipke, in ker nemško še ne znam, se mi v glavi vrti, pravila in tipke in sem jezen na ves svet, na komercialnega pa še posebej, ki me je potisnil v tole godljo. Pa vse skupaj za uro ali dve pustim tako, kot je. Mislim si: kar bo, bo – in grem na pivo.

Saj smo tako in tako kar naprej v rekonstrukciji, ne samo pri nas, tudi drugod so, kolikor vem. Bo že kako! Počasi bo vse minilo, ni vrag! Bi zdaj še enega, tovariš ali gospod? Bom jaz naročil, sem jaz na vrsti, če ne zamerite! Kako je pa kaj pri vas? Ali je kaj drugače, če seveda ne zamerite, prosim?

VINKO BLATNIK

KOZERIJA

Omov zakon obstanka

morala priti na vrsto za modernizacijo, je bilo uvedeno samoupravljanje in razdeljen državni kapital, da bi razlastili državo prevelike materialne moči. Ker so delovni kolektivi prevzeli v upravljanje sredstva, ki so bila prej v rokah države, je prišlo do razmejevanja imovine in ekonomsko čistejših odnosov upravljanja s sredstvi, ki so zdaj družbena sredstva. Ker pa so sredstva družbena, kolektivi ne morejo bankrotirati, kot na primer zasebni lastniki, temveč jih družba subvencionira in sicer preko svojih družbenopolitičnih skupnosti. Ker pa te družbenopolitične skupnosti nimajo dovolj denarja, si pomagajo z bankami, ki morajo kreditirati kolektive, ki proizvajajo izgube.

„In tako živijo vsi skupaj na kredit in si lahko privoščijo nenehno povečevanje cen, katerih učinki se izgubljajo v kreditih; zato se občani prej veselijo podražitev, kot pa ne,“ je ugibal Om.

„Ne,“ je odgovoril S-1. „Ni tako enostavno. V načelu upravljajo z vsemi sredstvi samoupravljavci v združenem delu, v praksi pa je dohodek, kot finančni izraz gospodarjenja, že vnaprej razdeljen. Sindikati in vse druge organizirane sile se zdaj borijo za to, da bi bil ves dohodek v rokah samoupravljavcev, kakor se imenujejo ljudje sami med seboj. Ker pa so rezultati gospodarjenja skriti tudi v nekurantnih zalogah, kakor pravijo blagu, ki ga ne morejo prodati na tržišču in jim ostaja v skladiščih, pa v izgubah in dolgovih, ki so nastajali že v administrativnih časih in zanje nihče konkretno ni več odgovoren, vsak pa bi rad slovel za dobrega gospodarja, se grede slepe miši. Da ne bi morali prikazati izgub, ki se skrivajo v knjigovodskih labirintih, se vsi na tihem strinjajo z zviševanjem cen, na glas pa zahtevajo racionalno gospodarjenje in čiste račune.“

„Ničesar od tega ne razumem,“ je priznal Om.

„Tudi jaz ne,“ je rekel S-1. „toda tako je. Proizvajalci, ki proizvajajo blago, ki se draži, tudi ne vedo prav, zakaj se draži,

toda v casnikih in drugih sredstvih javnega obveščanja jih napadajo ob vsakem povečanju cen, češ da se dvolično obnašajo: kot proizvajalci zvišujejo cene, kot potrošniki pa napadajo zviševanje cen.“

„Pa se res tako obnašajo?“ je vprašal Om.

„Kot sam vidiš, ne,“ je odgovoril S-1. Potrošniki, ki so hkrati proizvajalci, se vse manj zanimajo za podražitve in vse bolj za dodatne zasluge izven delovnih organizacij. V delovne organizacije hodijo zaradi socialnega zavarovanja, brezplačnega zdravljenja in pokojnine. Svoj pravi zaslužek iščejo v nadurnem delu, v honorarnem delu in sploh v delu, ki nima zveze z njihovo TOZD, in se tako postopoma odtujujejo od samoupravljanja, ki ga prepuščajo svojim direktorjem in drugemu vodilnemu osebju, zlasti ker so direktorji bolj odgovorni družbenopolitičnim skupnostim, kot pa njim.“

„Saj so čisto neprincipielni!“ se je začudil Om.

„Ne,“ je znova negiral S-1. „V principih se vsi strinjajo. Na primer, glede nagrajevanja po rezultatih dela oziroma skladno s produktivnostjo. Samo v praksi se razhajajo. Eni merijo produktivnost po fakturirani realizaciji, drugi po plačani realizaciji, tretji po fizičnem obsegu proizvodnje, četrti po planskih rezultatih ...“

„In vselej pridejo do majhnega dohodka,“ je menil Om.

„Ne, ker si pomagajo z zviševanjem cen in prav s tem spravljajo svojo vladu v obup – ker je dohodek, proizveden s cenami, zelo velik v primerjavi s prejšnjim letom.“

„Zakaj pa v primerjavi s prejšnjim letom?“ se je čudil Om.

„Ker še vedno gospodarijo kratkoročno, proračunsko in še vedno nimajo dolgoročnega načrta gospodarjenja,“ je pojasnil S-1. „Mislim, da je to tema za sestanek,“ je dejal S-1 in vključil vse stroje. Ko je pojasnil vzrok sestanka, se je Analitičar A-3 uprl: „To je tema za simpozij,“ je ugotovil. „Zidanje cen je družbeni odnos,“ je izjavil Ekonomičar E-5. „To je dediščina preteklosti,“ je ugovarjal Politkar P-7. „To je elementarna računsko operacija seštevanja,“ je ugotovil Matematikar M 6 in pribil: „Je odraz nizke stopnje razvoja teh bitij.“ Botanikar B-1 pa je trdil: „To je pojava trotizma.“

Om je nemočno zaprl oči in začutil prihod zdravega spanca. „Potem naredite sklepe,“ je dejal Om. „In jih spravite!“

„Kaj pa je cilj teme?“ je hotel vedeti S-2.

Cilj teme – da mine čas, se je utrnulo v mislih Oma.

Dežurni Antivesoljec je to misel še komaj ujel, jo pojačal in vtisnil v dokument z oznako: „Omov zakon obstanka“.

VIKTOR ŠIREC

Mladi Om, vesoljski opazovalec prvega razreda, ki je po predvidenem odhodu opazovalca Osa ostal sam na opazovalni vesoljski ladji X 7 – brez predvidene opazovalne dolžnosti, je preštel vse zvezde okrog sebe, preden se je zavedel odtujenosti v očitno že prenaseljenem vesolju. Znova je poskusil vključiti opazovalni stroj in glej, tokrat je ekran oživel, kar se ni zgodilo, odkar so ga obvladali Antivesoljci.

Videl je gospodinjico pred blagajno samopostrežbe. Preštevala je denar in ugotovila, da ga ima za četrtno manj, kot pa ga je zahteval od nje račun. „Kaj pa se je podražilo?“ je vprašala. „Vse, kar je izdelano na bazi sladkorja,“ je odgovorila blagajničarka. „Na bazi ali s primesjo sladkorja?“ Blagajničarka ni vedela, ali s primesjo ali na bazi. Gospodinja pa je hotela vedeti, ali je tudi pivo iz sladkorja. „Glejte,“ je opozorila blagajničarka na etiketo, „izdelano je v isti OZD“. Gospodinja je razumela: „Zato so se podražili tudi zobotrebci.“

Strojni stavec pa je med tem vlivl v svinec članek: „Za povečanjem cen sladkorju so se podražili vsi proizvodi, za katere so proizvajalci sladkarjev že prej mislili, da jih je treba podražiti, pa niso imeli primerne povoda za to.“ Neki novinar se je razburjal nad tem, da proizvajalci novih cen niso objavili, temveč samo vpisali v račune, kar so trgovci izrabili, da so povečali cene tudi proizvodom, ki tamkaj niso bili zapisani.

Potem se je na ekranu pojavila karikatura: občan sprašuje železničarja, ki sestavlja vlak, kakšne podražitve bodo še priključili podražitvi železniškega prevoza za 22%. Menda ga je zanimalo, kdaj se bo v kompozicijo podražitev znova vključil sladkor.

On je ugotovil, da se ljudje sploh več ne zmenijo za podražitve, da se javnost ukvarja samo s proceduralno stranjo podražitev in da se občan ne zanima več za individualne temveč samo za kolektivne podražitve, kar je očitno napredek njegove socialistične zavesti.

„Kakšen je to družbenoekonomski fenomen?“ je vprašal Om Sintetičarja, ki je imel oznako S-1. S-1 je bil stroj, elektronski možgani, s položajem namestnika opazovalca opazovalne ladje X 7. Bil je sinteza vseh Osovih opazovanj in opazovanj njegovih predhodnikov.

„To je zidanje cen,“ je odgovoril S-1. „Nekakšen način obstanka,“ je pojasnil. „Kadar se znajdejo posamezni kolektivi, gospodarske panoge ali dejavnosti v zagati, si pomagajo s povečanjem cen. Železnica povečuje cene zato, ker so druge dejavnosti doslej živele na njen račun. Administrativni časi državnega kapitalizma so jo odrinili na zadnje mesto razvoja, ko pa bi

DVAJSET LET ORGANIZIRANEGA VARSTVA PRI DELU V ŠKOFJELOŠKI JELOVICI

S tradicijo do učinkovitosti

Delovni pogoji in higienske razmere delavcev v Jelovici so se izboljšali do take mere, da skoraj ni več mogoče govoriti o nujno potrebnih ukrepih, ampak je v ospredju skrb za učinkovito varstvo pri delu z vsemi njenimi sestavinami

Varstvo pri delu ima v Lesni industriji Jelovica v Škofji Loki že lepo tradicijo. Po vsem, kar so v zadnjih 20 letih storili na področju varstva pri delu, ne kaže toliko poudarjati tradicije, ki ima resda svojo veljavo in pomen, ampak veliko bolj rezultate, predvsem pa izkušnje, do katerih so v teh letih prišli vsi tisti, ki se v eni izmed največjih delovnih organizacijah v mestu pod Lubnikom ukvarjajo z varstvom pri delu.

Razgrnili so jih na strokovnem sestanku, ki ga je Lesna industrija Jelovica ob 20-letnici organiziranega zdravstvenega varstva pripravila v sodelovanju s sekcijo za medicino dela pri Slovenskem zdravniškem društvu. Pogled nazaj kaže, da so v Jelovici v letih od 1945 do 1960, torej v času, ko se je proizvodnja v podjetju odvijala pretežno na obrtniški način, z zastarelimi sredstvi za delo, zabeležili eno delovno nezgodo na 7,75 delavca, kar je bilo seveda veliko. Stroji in naprave tista leta še niso bili zavarovani, manjkalo je tudi izkušenj, zato so bile nesreče pri delu vedno pogostejše. V tem času je bilo prilagajanje strojev in opreme zahtevam pravilnika o mehaničnem predelovanju lesa in podobnih materialov ena izmed glav-

nih nalog službe za varstvo pri delu. Nekaj let kasneje, točneje 1958. leta, je sodelovanje službe za varstvo pri delu z obratno ambulanto na Trati že rodilo prve sadove. Občutno se je zmanjšal bolniški stalež, izboljšalo se je preventivno varstvo do take mere, da je bilo mogoče smotneje in ustrežneje razporejati delavce na delovna mesta. To je bila za kolektiv Jelovice precejšnja pridobitev, zlasti še zato, ker so bili v teh letih domala vsi njegovi delovni objekti in prostori grajeni stihistično, vse to pa je vplivalo na njihovo slabo urejenost in na težke delovne razmere.

S takimi in podobnimi problemi se je služba za varstvo pri delu ukvarjala do leta 1965. Velike težave so nastajale zaradi pomanjkljivih predpisov na področju varstva pri delu, to pa se je odražalo v še vedno visokem odstotku nezgod pri delu. Šele z uveljavitvijo zakona o varstvu pri delu se je marsikaj obrnilo na bolje. V Jelovici so se odločili za dolgoročno načrtovanje ukrepov na tem področju, s katerimi so lahko tudi izboljšali delovne pogoje zaposlenih. Tako so postopoma v vseh obratih postavili toplozračne in toplovodne naprave za ogrevanje prostorov ter naprave za odsesavanje prahu in škodljivih hlapov. Pri vsem tem pa so vzporedno reševali tudi vsa odprta vprašanja s področja socialnega varstva delavcev, družbene prehrane, stanovanjske probleme, letnega oddiha, rekreacije in športa, saj jih je še kako zanimalo zdravstveno stanje delavcev.

Ob prehodu na proizvodnjo finaliziranega stavbnega pohištva so se v Jelovici srečali z vedno večjo uporabo sredstev za površinsko obdelavo lesa, škodljivih za zdravje zaposlenih. V iskanju ustreznih rešitev so začeli iz tehnoloških postopkov izločati nekatere delovne priprave in naprave, ki so postajale nevarne, vendar tako, da s tem niso zmanjšali proizvodnje. Vse to je spet prispevalo k zmanjšanju števila nezgod pri delu, na drugi strani pa je še zmerom visok bolniški stalež terjal rešitev, ki bi bila za podjetje trajnejša pomena. Našli so jo v lastni obratni ambulanti, ki so jo odprli pred nekaj meseci. Z njo so veliko pridobili, posebej še, če pomislimo, da se je bistveno izboljšalo preventivno zdravstveno delo, občutno se je zmanjšal čakalni čas bolnikov, vse to pa pomeni precej manjšo izgubo učinkovitih delovnih ur, kot prej. Dnevno opravijo v ambulanti tudi do 50 pregledov. Prve izkušnje tudi kažejo, da delavci praktično ne izostanejo za ta čas z dela, ker jih na pregled povabi osebje ambulante in se po njem lahko takoj vrnejo na delovno mesto. Letos so v Jelovici dobili tudi psihologa dela, tako da bodo sedaj z lastno obratno ambulanto in s službo za varstvo pri delu lahko začeli s timskim delom tudi na tem področju.

Po vsem tem bi lahko sodili, da so se delovni pogoji in higienske razmere delavcev v Jelovici, ki se je v zadnjih 20 letih razvila iz podjetja s polobrotno proizvodnjo v moderno lesno industrijsko organizacijo združenega dela s sodobnimi delovnimi in tehnološkimi postopki, izboljšali do take mere, da se bodo lahko bolj načrtno ukvarjali tudi s poklicnimi obolenji, ki so jih sicer v teh letih precej odpravili, pozabiti pa vendar ne gre na njihove posledice, ki so še vedno prisotne. Dejstvo je, da so novi delovni in proizvodno-tehnološki postopki prinesli delavcem Jelovice nova, do pred leti še neznan in doslej še neraziskana nevarna poklicna obolenja. Tako danes med več kot 1000 zaposlenimi dela dobra tretjina delavcev na takih delovnih mestih, kjer obstaja večja nevarnost poškodb in zdravstvenih okvar. Njihovo preprečevanje bo potemtakem v urejenem varstvu pri delu bržkone zdaj veliko lažje in učinkoviteje, kakor pa je bilo pred leti.

(Ma)

-iv

ČIPKA, od koder je naš posnetek, oziroma tovarna konfekcije iz Idrije, je najmlajša temeljna organizacija združenega dela v okviru delovne organizacije Primorje-export iz Nove Gorice. Pomemben primorski delovni kolektiv, ki je nedavno praznovalo 25-letnico svojega obstoja, vidi svojo perspektivo v nadaljnjem združevanju. Že v prvi fazi združevanja naj bi se kolektiv Primorja-export povezal z Živino-prometom in Grosistom iz Nove Gorice. (Foto: A. Ulaga)

GRADNJA STANOVANJ ZA DELAVCE RUDARSKO ELEKTROENERGETSKEGA KOMBINATA VELENJE:

NAJBOLJ PEREČE UREJENO

Ugotavljati je mogoče, da so se organizacije združenega dela iz občine Velenje resnično prizadevno vključile v republiško akcijo „26.000 stanovanj do leta 1976“ ter v prizadevanja Zveze komunistov in Zveze sindikatov za razreševanje stanovanjskih problemov delavcev.

Vse temeljne organizacije združenega dela in organizacije združenega dela so izdelale in sprejele programe stanovanjske izgradnje, zaposleni pa so se med prvimi v Socialistični republiki Sloveniji odločili, da bodo namenili za gradnjo stanovanj kar 9% od bruto osebnih dohodkov. Občinska skupščina Velenje pa je sprejela dva programa stanovanjske izgradnje. Vsi si prizadevajo, da bi naloge, ki so si jih zastavili na področju stanovanjske izgradnje, kar najbolj dosledno uresničili.

V Šaleški dolini so si, med drugim, zastavili nalogo, da do leta 1980 zgradijo najmanj 3.800 novih družbenih najemnih stanovanj, oziroma 540 na leto. S tako dinamiko gradnje stanovanj bi najpozneje do leta 1980 odpravili stanovanjski primanjkljaj. Rezultati uresničevanja programa stanovanjske izgradnje so resnično spodbudni. Leta 1973 je bilo zgrajenih 587 družbenih najemnih stanovanj, lani blizu 600, letos pa bo najmanj 560 novih družbenih najemnih stanovanj.

Med delovne skupnosti iz Šaleške doline, ki so se prizadevno in uspešno vključile v akcijo za pospešeno reševanje stanovanjskih problemov delavcev, sodi tudi RUDARSKO ELEKTROENERGETSKI KOMBINAT VELENJE. Zaradi velikih potreb po stanovanjih ne nameenjajo za gradnjo stanovanj samo 9% prispevek iz osebnih dohodkov, pač pa tudi del sredstev sklada skupne porabe. Zavedajo se namreč, da novih de-

lavcev ne bodo dobili, če jim ne bodo zagotovili hitro tudi primerne stanovanja.

Preteklo leto bo, kar zadeva dosežke v gradnji družbenih najemnih stanovanj, za delovno skupnost Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje izredno pomembno. V letu 1974 in v tem mesecu se bo vselilo v nova stanovanja kar 321 družin velenjskih rudarjev, s čimer bodo rešili trenutno najbolj pereče stanovanjske probleme, posebej še stanovanjske probleme tistih delavcev, ki so že dalj časa živeli ločeno od družin.

Letos pa bo začel Rudarsko elektroenergetski kombinat Velenje z gradnjo najmanj 300 novih družbenih najemnih stanovanj; gradili jih bodo v novi stanovanjski soseski Šalek-Gorica v Velenju.

(vš)

KAKO NAPREJ GRADITI ISTRSKI VIŠINSKI VODOVOD

Oreh je trd, ampak...

Lani so višinski vodovod, s katerim dobiva slovenska Istra prvič v svoji zgodovini pitno vodo, dogradili do prve faze. Zgradili so skoraj v celoti črpalnišči v Pobegih in Seči, rezervoarje v Čezarjih in na Brdinah v koprski občini ter v Brestu v izolski občini in tlačne cevovode od Pobegov do Čezarjev, od Rižane do Brdin in od Seče do Bresta. V drugi fazi bo treba opraviti še precej podobnih del, predvsem pa zgraditi razdelilne cevovode. Dokler ne bo teh, ljudje vode ne bodo mogli uporabljati. Zato se Rižanski vodovod, ki je nosilec investicije, zavzema, da bi hkrati s primarnimi vodovodnimi objekti gradili tudi sekundarne. Za te bo

potrebno celo več denarja kot za primarne in nemogoče je pričakovati, da bi ljudje v krajih, kjer vodo pričakujejo, sami prispevali tako velika sredstva. Prav gotovo bodo dodali svoje v obliki samopriskupkov in delovnih akcij, vendar bo za gradnjo primarnih objektov, to je razdelilnih cevovodov, treba poiskati tudi redne vire financiranja.

Vendar, kako priti do denarja? Za celotno izgradnjo višinskega vodovoda bo potrebnih še nad 80 ali pa celo 100 milijonov dinarjev. Najprej navedeni znesek bi zadostoval, če bi graditev vodovoda končali čez štiri leta. Če pa ta rok raztegnejo na 6 let, se bodo

stroški seveda povečali.

O tem, kje dobiti potreben denar, je te dni razpravljala tudi skupščina obalne skupnosti in menila, da bo treba, čim bo to mogoče, povečati ceno za kubični meter vode. Na ta način naj bi prebivalci krajev, ki že uživajo pitno vodo, solidarnostno prispevali za podeželje in za tiste, ki jim doslej ni bilo dano, da bi uživali prednosti, ki jih prinaša vodovod. Ker gre pri gradnji višinskega vodovoda za eno najpomembnejših akcij na obali pri odpravljanju socialnih razlik med podeželjem in mestom, tudi podražitev vode ne bo smela biti oreh, ki se ga ne bi dalo streti.

S. K.

AKTUALNA TEMA

ZAKAJ POTREBUJEMO ZAKON O OBVEZNEM EVIDENTIRANJU INVESTICIJ

Sporazum zainteresiranih

Kadarkoli želimo ali poskušamo nekaj urediti drugače, kot smo bili navajeni doslej in se pri tem v načelu vsi izrečemo „za“, kasneje praviloma ugotovljamo, da razpravo o praktičnem uresničevanju sprejetih stališč mnogi poskušajo preusmeriti na obrobna vprašanja, namesto k bistvu, kako tudi dejansko storiti, kar naj bi bilo v načelu dobro za vse.

Najnovjša potrditev te znane resnice je osnutek zakona o obveznem evidentiranju investicij. Tako nekateri menijo, da gre za vprašanje, ki ga lahko v celoti prepustimo trgu in zakonu vrednosti, potem pa bo, kakor bo! Spet drugi, če se omejimo le na skrajnosti v pogledih in pojmovanjih, pa sodijo, da bi bilo treba evidentirati vse po vrsti, od najmanjše obrtne delavnice do železarne, rafinerije in podobnih ključnih objektov, nekdo v nekem centru pa bi potem odločil, kaj bomo gradili, kje, pod kakšnimi pogoji in kdaj.

Ob novih družbenih odnosih, ki jih gradimo na osnovi ustavnih določil, bi take in podobne rešitve, če bi obveljale, pomenile večji ali manjši korak nazaj, namesto da bi pomenile korak naprej v smeri uveljavljanja odločujoče vloge združenega dela. Samo tako pa si navedeni zakon, o katerem bodo delegati v zvezni skupščini odločali še letos, lahko tudi tolmačimo, ne da bi pri tem zgrešili bistvo problema, ki ga želimo in tudi moramo urediti. Na podlagi tega zakona naj bi namreč resda evidentirali vse naložbe v razširjeno reprodukcijo, toda z bistveno drugačnim namenom, kot smo ga na podlagi podobnih predpisov pojmovali in uveljavljali v preteklosti. Preprosto povedano gre za to, naj bi na osnovi prijavljene investicije na ustreznih ravni sprožili postopek, ki naj prepreči, da bomo denar metali skozi okno na ta način, da bi še vnaprej neracionalno investirali. To pa pomeni, naj bi na ustreznih ravni sprožili proces usklajevanja interesov. Če se bo treba, denimo, pogovoriti, zaradi lažjega razumevanja spet močno poenostavimo, o gradnji take ali drugačne obrtne delavnice, je vnaprej jasno, naj se o tem začne in sklene razprava na ravni občine ali regije, ki ji bo ta naložba, če je utemeljena, tudi neposredno koristila. Če pa bomo govorili o rafineriji ali železarni, se bodo delegati združenega dela o tem pogovarjali in skušali sporazumeti na neprimerno višji ravni, po vsej verjetnosti pa v federaciji.

Kako je bilo doslej s tem, vemo! Pobudniki teh zamisli so navadno spodbujali najrazličnejše polemike v sredstvih javnega obveščanja, ali pa so svojo idejo do največje možne mere, vsaj v pripravljalnem postopku, skušali uresničiti na skrivaj. Ko pa so se stvari le razvedele, kajti za vedno skrite (k sreči!) niso mogle ostati, smo pa bili priče razburjenju in najrazličnejšim škodljivim političnim posledicam, med katerimi so bili pojavi nacionalizma nemara še najbolj očitni.

Prav zaradi takih izkušenj smemo trditi, da predlagana nova pot pomeni bistveni korak naprej. Drugače povedano: gre za začetek konstituiranja samoupravnega načina usklajevanja interesov na področju odločanja o razširjeni reprodukciji. Dosledno vztrajanje na tej poti bi bilo porok, da se negativni pojavi ne bi nadaljevali oziroma ponavljali. Jasno pa je, da bodo postavljeni pred resno preizkušnjo tisti, ki so bili in so še navajeni delati drugače. Proces nedvomno ne bo lahek in, vsaj sprva, tudi ne dovolj hiter. Vendar pa ni in ne sme biti nobenega dvoma o tem, da bodo naposled prevladale tiste silnice, ki naj tudi v praksi pomagajo uveljaviti načelo, da združeno delo odloča o vsem dohodku, ki ga ustvarja.

M. G.

Učiteljski pevski zbor Emil Adamič, ki v tem tednu s svojo koncertno turnejo Trst-Ljubljana-Maribor proslavlja svoj zlati jubilej, ima tako bogato kroniko svojega kulturnega delovanja, da jo je celo v glavnih potezah skoraj nemogoče povzeti. Zbor, ki s svojimi koncertnimi programi posega v najboljše in najzahtevnije slovenske, jugoslovanske in evropske zborovske skladbe, je tudi dosegel zavidljivo izvedbeno raven. Vsakomur, kdor ve, da so pevci tega zbora učitelji iz vse Slovenije, a največ iz Štajerske, pa je seveda uganka, kako vse to zmorejo, zlasti še, ker tudi po materialni plati se danes za dejavnost tega zbora ni poskrbljeno tako, kot bi naj bilo.

Predhodnik tega zbora je bil pravzaprav Zbor slovenskega učiteljstva Julijske krajine, ki je deloval od 1921. do 1926. leta v Trstu. Zato se tudi zdaj ob zlatem jubileju učiteljski pevci vračajo z začetkom svoje koncertne turnee na svoje izhodišče – v Trst. Z nastankom tega zbora so povezana imena kot E. Adamič, S. Kumar, Švara, Pahor, glasbeniki torej, ki so tudi leta 1925 dali pobudo za ustanovitev današnjega Učiteljskega pevskega zbora. Učiteljski zbor, ki je deloval v Trstu, je namreč pregal fašizem.

Ta tesna zveza med obema učiteljskima zboroma je nemara najbolj razvidna iz besed, ki jih je leta 1922 zapisal danes že pokojni Karel Pahor v Učiteljskem listu, ki je izhajal v Trstu: „... Naloga pevskega zbora bi bila: gojiti izmed zborovskih skladb (one) najboljše... Vsak učitelj

50 LET UČITELJSKEGA PEVSKEGA ZBORA EMIL ADAMIČ

ZLATI JUBILEJ

telj je dobil na učiteljski toliko glasbene izobrazbe in bo gotovo težkoče modernih skladateljev tudi zmogel. Nadalje se bodo tu centralizirale vse one učne moči, ki opravljajo po podeželju že delo pevovodij, da si bodo preko predavanj pridobili na glasbenem polju širše obzorje in bodo mogli opravljati med ljudstvom svojo nalogo na umetniško-glasbenem polju...“

Kako zelo je bil ta napotek pravilen, potrjujejo vsa leta obstoja Učiteljskega pevskega zbora, ki je poleg visoke programske in izvedbene kvalitete pravzaprav mentorsko središče učiteljem pevcem, katerih visok odstotek tudi danes deluje kot zborovodje otroških, mladinskih, mešanih in moških pevskih zborov.

Ze v prvih letih po prvi svetovni vojni je delovalo v Sloveniji več krajevnih učiteljskih zborov. Na po-

ziv društva učiteljev glasbe se je 1. novembra 1925 ponovno osnoval osrednji Učiteljski pevski zbor in že njegov ustanovitveni zbor je bil povezan s prvimi pevskimi tečajem. Kljub težavam, raztresenosti učiteljev-pevcev po Sloveniji, vajam le v prostem času, pomanjkanju denarja, pa je že čez dve leti zbor štel okoli 80 članov in je tudi bil pripravljen za svoj prvi koncert. Odtlej pa vse do začetka druge svetovne vojne je zbor kljub posameznim kritičnim obdobjem deloval, rasel, se uveljavljal, žel občudovanje in priznanje, koncertiral po Sloveniji, Jugoslaviji in deželah Evrope – in vzgajal zborovodje.

50 let delovanja, to je nekaj generacij pevcev, ki so delovali v zelo različnih pogojih. Še danes so v zboru nekateri predvojni pevci. Med vojno so se slovenski učiteljski pevci

priključili kulturnemu molku. Na predlog Radovana Gobca pa so enotni sindikati učiteljev in kulturnih delavcev v novembru 1949. leta sklenili, da se zbor obnovi. Sindikat je po vseh pripravah v začetku 1952. leta razpisal avdicije za pevce, v januarju istega leta so že imeli prvo vajo. In že pri prvih vajah so bili programirani tudi napotki za zborovodje mladinskih zborov, ki so nam takrat tako zelo primanjkovali. Še isto leto je imel zbor tudi pod vodstvom dirigenta Rada Simonitija prvi koncert. Odtlej so zbor vodili še naši znani zborovodje Gregorc, Hanc, Munih in Rajšter.

Kdo ve koliko je bilo odtelj vseh koncertov. Na vseh pa so bili pevci učitelji deležni občudovanja, marsikateremu poslušalcu, ki je vedel, kako se morajo ti pevci zbirati na vaje, pa je bila njihova pevška kvaliteta – uganka. Zbor je prejel mnoga visoka priznanja, od Gallusove plakete do odlikovanja tovariša Tita, uvrstitev na visoko drugo mesto na mednarodnem festivalu v Arezu in druga. Sledile so tudi mnoge turnee po Evropi. Mi pa smo zbrali za konec tega zapisa besede, ki jih je zapisal Karel Pahor v Slovenskem poročevalcu ob nekem koncertu zbora na Ravnah: „... Toda važno za nas je dejstvo, da si je ta sloves tokrat pridobil med našimi delavci in kmeti, to je med širokimi ljudskimi množicami, katerim je bila vedno in bo morala biti še v večji meri tudi v bodoče namenjena vsa naša glasbena in umetniška ustvarjalnost...“

SONJA GAŠPERŠIČ

NA OBISKU PRI JOŽETU AUDIČU

Štirinpetdeset let je dolga doba, po drugi strani pa kratka, če jo človek zapolni z delom, ki ga ima rad. Tovariš Jože Audič je že kot dvajsetletni fant začel s kulturnim delom v dramskem društvu v Žalcu. Potem je svoje delo nadaljeval v Litiji. Že dvainštirideset let pa je neutruden kulturni delavec v Škofji Loki.

Pred vojno je bil predsednik dramske sekcije v Škofji Loki, takoj po vojni pa je prevzel vodstvo „Svobode“. Več let je bil podpredsednik ZKPO Škofja Loka, sedaj pa je član predsedstva.

Njegovo delo v loškem gledališču je bilo vsestransko ustvarjalno. Vzgojil je vrsto mladih igralcev, ki so še danes steber škofjeloškega gledališča. Tudi sam je bil igralec, poleg tega pa še režiser. Dal je pobudo za obnovo škofjeloškega gledališča, za katero bi lahko rekli, da je med najbolj uspešnimi amaterskimi gledališči v Sloveniji.

Še vedno vlečejo žive predstave

imajo ljudje tudi danes radi žive predstave v gledališču in da jih le-te še vedno lahko potegnejo iz udobnih naslanjačev pred televizorjem.

Mogoče bi se za tako veliko zanimanje za gledališče lahko zahvalili tudi našemu repertoarju. Vedno smo poskušali postaviti na oder dramska dela, ki bi gledalce pritegnila. Repertoar je bil pester, igrali smo dela naših in tujih avtorjev in mislim, da se nam je izbor v večini primerov posrečil. Na področje eksperimentalnega gledališča nismo posegali. Uvedli pa smo zanimivo novost – predvajanje gledaliških del na prostem, v parku škofjeloškega gradu.

Ne nazadnje pa moram omeniti, da je potrebno tudi delavno vodstvo gledališča. Za tako delo je potrebno veliko trdne volje, prave ljubezni do gledališča. Interes za gledališče je treba aktivirati in nam je to, vsaj do neke mere, uspelo.

STANKA RITONJA

– Kako si razlagate veliko zanimanje Škofjeločanov in prebivalcev okolice Škofje Loke za gledališče, smo vprašali tovariša Audiča.

– Lahko bi rekli, da ima škofjeloško amatersko gledališče že tradicijo. Tudi pred vojno smo imeli veliko igralcev in prebivalci Škofje Loke so radi obiskovali naše gledališče. Z veliko vnamo smo svoje delo nadaljevali po vojni. Takrat smo včasih igrali tudi trikrat na dan. In danes? Reči moram, da

Aktualno – priprave na celodnevno osnovno šolo

Z razstave likovnikov iz Podravke v bistriškem gradu (Foto: V. Horvat)

V gosteh »Podravka 72«

V prvi polovici januarja je bila v preurejenih prostorih bistriškega gradu odprta razstava likovne sekcije „Podravka 72“. Gre za razstavo likovnih del največ iz delovnega kolektiva Podravka Koprivnica. Razstava je bila v okviru praznovanja občinskega praznika Slovenske Bistrice, sicer pa je le ena izmed oblik stalnega sodelovanja prijateljskih občin Koprivnica in Slovenska Bistrica.

Razstavo, na kateri je največ slik na steklu ter reliefov in skulptur v lesu, so prebivalci Slovenske Bistrice sprejeli z ve-

likim zanimanjem. Poleg razstavljenih del 18 članov likovne sekcije „Podravka 72“ so na razstavi tudi nekatera dela iz stalne zbirke „Podravka“, med njimi tudi znana slika Ivana Generaliča Petelin.

Pod naslovom „Delavci Podravke – delovnim ljudem občine Ptuj“ je bila ista razstava 22. januarja odprta v razstavnem paviljonu „Dušan Kveder“ v Ptuj. Razstava v tem mestu sodi v okvir XIV. srečanja bratstva in prijateljstva.

V. HORVAT

ŽELJE STARŠEV

KIDRIČEVO – Na osnovni šoli Boris Kidrič se resno pripravljajo na postopno uvajanje celodnevne šole. Najprej jo bodo uvedli za prve štiri razrede. Ko bodo uredili kuhinjo in opravili nekatero manjše prezidave, pa bodo celodnevno šolo uvedli tudi za višje razrede.

V Kidričevem, kjer se je pred časom pogovarjal o uvedbi celodnevne osnovne šole s tamkajšnjim aktivom tudi predsednik CK ZKS tov. France Popit, je prisotna pobuda učiteljev, ki je sledila željam staršev. Med zaposlenimi starši v KS Kidričevo so namreč opravili anketo, katere rezultati so že na prvi pogled presenetljivi. Polovica šolarjev ima zaposlena oba roditelja, 37% otrok dobi prvi dnevni obrok hrane šole v šoli, 45% otrok ima kosilo šole po 16. uri, več kot polovica učencev je po pouku prepuščena ulici.

Kako torej v Kidričevem doseči, da bi lahko uvedli celodnevno osnovno šolo. Potrebovali bi okoli 5 milijonov din, seveda pa ne bi želeli teh sredstev pridobiti na račun celotnega ptujskega šolstva, ki že tako dela v kritičnih razmerah. Glede na to, da so v manj razviti občini, pa vsega tudi ne morejo pričakovati iz solidarnostnih sredstev Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Razgovori o tem kažejo, da se bo treba povezati s slehernim posameznikom v krajevni skupnosti, ki naj bi po svoje prispeval k ustvarjanju pogojev za celodnevno šolo,

bodisi da gre za prostovoljno delo bodisi za denarni prispevek delovnih ljudi Tovarne gline in aluminija, kjer je zaposlenih veliko staršev šoloobveznih otrok, tovarne, ki že ima patronat nad osnovno šolo Boris Kidrič.

–nez

SEZNANJATI STARŠE

ZASAVJE – Prve razprave o možnosti za uvajanje celodnevne šole so v Zasavju bile že lani. Pred kratkim pa so o tem razpravljali na občinski konferenci ZKS v Trbovljah in prav tako v Zagorju ob Savi. S tem v zvezi so zavzeli stališča, ki zavezujejo učitelje komuniste.

Gre za to, da se v priprave na celodnevno šolo vključijo najprej učiteljski kolektivi, k temu pa je treba pritegniti tudi vse starše, ki naj bi jim razložili vlogo in vse prednosti celodnevne osnovne šole. Seveda pa bo potrebno proučiti tudi vse organizacijske, kadrovske in materialne pogoje za uvedbo celodnevne osnovne šole.

V Trbovljah imajo prostorske možnosti, v sosednjih revirskih občinah pa teh pogojev še ni. V Trbovljah imajo v letošnjem šolskem letu kar 500 otrok v 19 oddelkih podaljšane bivanja otrok v šoli. Ocenjujejo, da bi potrebovali najmanj 10 novih učiteljev in seveda precejšnja denarna sredstva, če bi hoteli uvesti celodnevno šolo najprej za nižje razrede.

Med vprašanji, na katera je bilo resno opozorjeno, pa je tudi ne-

poučenost staršev, s katerimi se doslej ni razpravljalo niti na roditeljskih niti na drugih sestankih. Med starši pa so taki, ki so prepričani, da pomeni celodnevna šola to, da bodo njihovi otroci poslej na šoli od ranega jutra do poznega popoldneva ali celo večera. Krepi se med starši prepričanje, da se bodo njihovi otroci vsak dan po deset ur na šoli le učili in pisali naloge. Starše je torej treba seznaniti z vrsto obšolskih dejavnosti, ki naj bi jih otroci opravljali v času svojega bivanja na šoli, seznaniti tudi s tem, da bodo otroci doma pravzaprav že v zgodnjih popoldanskih urah. In da starši ne bodo odtrgani od dogajanja v celodnevni šoli, saj bosta njihovo sodelovanje in pomoč taki šoli še celo zelo potrebna. In da seveda ne bodo uvajali celodnevne šole, dokler ne bodo razrešeni osnovni prostorski, kadrovske in materialni problemi, pri katerih razreševanju pa naj bi starši kot občani in delovni ljudje tudi pomagali.

Priprave na celodnevno osnovno šolo pa bodo seveda pridobile na pomenu, če se bodo vanje vključile vse družbenopolitične organizacije in občinske skupščine.

–m-

devanja, da bi že z začetkom drugega šolskega polletja uvedli celodnevno osnovno šolo. Več osnovnih šol na Koroškem se že nekaj časa pripravljajo na celodnevno osnovno šolo, vendar so prišli v teh prizadevanjih najdlje prav na osnovni šoli Pod Graško goro.

Šolsko poslopje so v Šmiklavžu zgradili leta 1957, vendar je ostalo takrat nedograjeno. Posebej manjka večnamenski prostor, telovadnica oziroma prireditvena dvorana, zaradi česar imajo učenci telesno vzgojo kar v šolskem hodniku z betonskimi tli ali v razredu, vse prireditve pa so prav tako v šolskem hodniku. Šola v Šmiklavžu nujno potrebuje vodovod, dobrodošlo pa bi bilo tudi centralno ogrevanje prostorov. Te dni so začeli na šoli v Šmiklavžu preurejati in na novo opremljati prostore. Preuredili bodo kuhinjo in jedilnico, obe učilnici dobila novo opremo, itd. Vsa ta dela bodo veljala okrog 250.000 din. Čimprej bi tudi radi dobili še enega učitelja. Ureditev dvorane, večnamenskega prostora, pa bo kot kaže možna s sredstvi, ki jih bodo zbrali s krajevnim prispevkom občanov.

Na šoli, v katero hodijo nekateri učenci tudi poldrugo uro, pa je že zdaj zelo razvita izvenšolska dejavnost, dramski, strelski, prometni, šahovski in pravljčni krožek.

Štirindvajset šolarjev iz šole „Pod Graško goro“ bo torej 3. februarja že deležni celodnevne šole in njenih prednosti.

(An)

komentatorjev stolpec

V elektroenergetiki
»iz rok v usta«

Letošnja elektroenergetska bilanca bo odvisna od mnogih „če“, odvisna bo brez dvoma od številnejših slučajnosti kot lani, ko smo v Sloveniji in tudi v državi – v nasprotju z letom 1973 – na srečo imeli manj redukcij oziroma zadovoljivejšo proizvodnjo električne energije.

V skupnosti jugoslovanskega elektrogospodarstva (skrajšano JUGEL) so pred nedavnim sprejeli elektroenergetsko bilanco za leto 1975. Ta dokument bi morali sprejeti že lani 15. novembra, kar bi bilo v skladu z veljavnimi predpisi, vendar pa se tedaj člani izvršnega odbora in skupščine JUGEL niso mogli sporazumeti glede predvidenega primanjkljaja 2,6 milijarde kWh električne energije. Niso namreč dosegli soglasja o tem, kako pokriti ta primanjkljaj.

Zdaj, ko so glede primanjkljaja naposled le dosegli soglasje, je, kot kaže, kljub temu ostalo še naprej odprto vprašanje, kako zagotoviti načine in sredstva, da bo predvideni primanjkljaj električne energije resnično pokrit oziroma omejen na vsega 600 milijonov kWh, kot je to navedeno v nedavno sprejeti elektroenergetski bilanci.

Kot smo že omenili, bo realizacija letošnje elektroenergetske bilance odvisna od številnejših „če“ kot lani. Tako naj bi, denimo, vse termoelektrarne obratovalne po 6000 ur, kar je skrajna meja njihove obratovalne sposobnosti in hkrati predpostavka, ki izključuje sleherne nepredvidene okvare in prav tako nepredvidene, a pogoste zakasnitve letnih remontov termoelektrarn. Dalje bi morali pregovorniki nakopati vsaj 36 do celo 38 milijonov ton premoga in potemtakem obratovati brez ovir in zastojev, da bi oskrbeli termoelektrarne s potrebnimi količinami premoga. Vemo pa, da so bila več let zanemarjena vlaganja v premogovništvo, tako da premogovniki ne bodo mogli modernizirati obstoječih in usposabljanje novih kapacitet tako hitro in v takem obsegu, kot bi bilo to zaželeno, glede na rastoče potrebe elektrogospodarstva in ostalih porabnikov.

Moramo pogledati resnici v oči in se sprijazniti s krutim dejstvom, da povsod v energetiki delamo tako rekoč brez rezerve. To velja tako za premogovništvo, kot tudi za proizvodnjo in prenos električne energije, tako da v energetiki bolj kot kdaj koli doslej živimo „iz rok v usta“. Zato je tudi sleherni načrtovanje v energetiki dokaj dvomljivo in nezanesljivo, toliko bolj, ker je bila v zadnjih letih nerazumljivo zanemarjena graditev zlasti novih elektroenergetskih zmogljivosti, čeprav je bilo odgovornim dejavnikom znano, s kako visokimi stopnjami je medtem naraščala poraba električne energije in energije sploh.

Letošnja elektroenergetska bilanca – in verjetno bo takih bilanc v naslednjih letih do zgraditve novih elektrarn še precej – bo brez dvoma do skrajnosti prenapeta, kar dovolj zgovorno ponazarja med drugim tudi podatek, da je v zadnjih dveh letih začel obratovati le en agregat moči 200 MW v okviru tuzlanskih termoelektrarn, medtem ko je poraba vsako leto narasla za nad 4 milijarde kWh.

V zvezi s tem je vsekakor utemeljen tudi očitek domačih proizvajalcev opreme za elektroenergetske objekte, da vse preveč zanemarjamo projektiranje in graditev novih hidroelektrarn, medtem ko za tiste redke hidroelektrarne, ki so v načrtu ali v gradnji, investitorji naročajo opremo v tujini. Med investitorji in domačimi dobavitelji opreme je bil pred nedavnim sicer dosežen dogovor o tem, katero opremo lahko izdela domača strojegradnja, katero opremo za omenjene elektrarne pa je umestno uvažati. Ni pa še bil dosežen bistven napredek pri valorizaciji v državi še neizkoriščene vodne moči oziroma pri načrtovanju graditve novih hidroenergetskih objektov v državi in še posebej v Sloveniji. O tem, kot tudi o drugih možnostih zagotavljanja novih virov električne energije, si bo treba biti na jasnem vsekakor prej, preden bi bili primorani izdatneje poseči po jedrski energiji, ki se bo z elektrarno v Krškem, po mnenju nekaterih, vključila v našo elektroenergetsko bilanco prej kot so bile raziskane in do kraja izkoriščene možnosti uporabe klasičnih virov, med njimi tudi hidroenergije. NANDE ŽUŽEK

IZVOZNE TEŽNJE BARVASTE METALURGIJE

Nujnost: izvozne premije

Ena izmed najpomembnejših slovenskih in jugoslovanskih izvoznih panog, barvasta metalurgija, je v minulem letu dosegla svoje cilje, tako proizvodne, kot tudi izvozne. K temu je v veliki meri pripomoglo ugodno povpraševanje po tovrstnih surovinah in polizdelkih na svetovnem trgu, teh pa je ta panoga tudi največ izvažala. Tako je v minulem letu delež barvaste metalurgije v jugoslovanskem izvozu dosegel kar 15 odstotkov; v slovenskem razmerju je ta odstotek sicer znatno nižji, le 9 odstotkov od celotnega izvoza smo izvozili barvastih kovin. Toda v primerjavi s izvozom te panoge iz ostalih republik slovenski proizvajalci izvažajo znatno bolj delovne izdelke, pretežno pa jih prodajajo na konvertibilno področje.

Zal je, kot smo omenili, stanje na svetovnem, pa tudi domačem trgu omogočilo tako velik izvoz surovin in polizdelkov barvaste

metalurgije. Izvoz se je v primerjavi z letom poprej lani zelo močno povečal, tako v slovenskem, kot jugoslovanskem merilu. Slovenski proizvajalci so izvozili za 58 odstotkov več, kot v letu 1973, jugoslovanski pa celo za 77 odstotkov več, kot leto dni poprej. Tako stopnjevanje ni izvažala nobena druga panoga. Pripomniti pa ponovno velja, da je imela barvasta metalurgija na svetovnem trgu izjemno ugodno konjunkturo pri prodaji surovin in polizdelkov, poleg tega pa so se na domačem trgu kljub pomanjkanju surovin vprašanja cen prepočasno urejala. Tudi zunanjetrgovinski režim je spodbujal to panogo k izvozu.

Kakorkoli, ta panoga ostaja tudi v prizadevanjih za izboljšanje naše zunanjetrgovinske bilance v letošnjem letu eden izmed opornih stebrov. Po resoluciji o ekonomskem razvoju v letošnjem letu

naj bi se izvoz povečal za 10 odstotkov – seveda količinsko, ne vrednostno. Čeprav pogoji za prodajo na konvertibilnem trgu niso več tako zelo ugodni – za nekatere proizvajalce so se nekaj poslabšali, za nekatere izjeme, med katere sodi proizvodnja živega srebra, pa se prepočasno izboljšujejo – vendarle kaže, da je panoga kot celota sposobna povečati izvoz v predvideni stopnji. Pri tem pa velja posebej poudariti, da nekateri proizvajalci, ki so lani krepko izvažali, kot na primer aluminijaska industrija, letos ne bodo več mogli dosegati takšnega izvoza – zaradi domačih razmer. Podražitev električne energije je namreč proizvodno ceno aluminija in izdelkov iz njega dvignila na tako visoko raven, da postaja tovrstni izvoz praktično nezanimiv.

Poudarek v izvozni usmeritvi panoge je konvertibilno področje,

kljub težavam, ki izvoznike tam pričakujejo oziroma kljub temu, da so pogoji prodaje v vzhodnoevropskih državah boljše. Trg dežel v razvoju pa je premalo raziskan glede potreb po tovrstnih izdelkih, razen tega pa te dežele vrste izdelkov tudi ne potrebujejo. Ne nazadnje pa znova vabi proizvajalce domači proizvajalcev iz drugih republik.

Ključ za doseganje zastavljene cilja, desetodstotnega povečanja izvoza, je v rokah družbenopolitične skupnosti, sodijo proizvajalci; predvsem velja to za uveljavljanje novih, boljših izvoznih spodbud – premij, ki naj izvoz spodbujajo vsaj do te mere, da bo zadržala ta panoga sedanje, sorazmerno ugodno razmerje med izvozom in uvozom. To razmerje se je namreč v tej panogi „kvarilo“ v minulem letu mnogo manj, kot v ostalih panogah izvoznih. rb

PROSTE SOBOTE V TRGOVINAH

Preveč različnih pobud

Akcija zoper delo ob sobotnih popoldnevih in popoldnevih pred prazniki v trgovinah s prehrabeni izdelki, ki se je začela pred leti, bo nemara v letošnjem letu uspešno zaključena. Potemtakem se bodo delovne razmere zaposlenih v tej trgovinski dejavnosti precej izboljšale, saj ne bodo več delali tistikrat, ko so si delavci v drugih dejavnostih že zagotovili prosti čas. Prav tako velja omeniti, da se s tem dohodek podjetij ne bo kdo ve kako zmanjšal, saj v omejenem času trgovine ne prodajo prav veliko. Rešitev tega vprašanja seveda ne bo tako hitra, kot so zahtevali delegati na osmem kongresu zveze sindikatov Slovenije v Celju: sindikati naj bi si prizadevali razrešiti to vprašanje že do konca minulega leta. Zal pa predvsem v večjih središčih, kjer se „srečuje“ več trgovskih podjetij, vsako s svojimi interesi, ni bilo moč akcije izpeljati dovolj hitro in uspešno. V zadnjem obdobju pa se pojavlja, zaradi vse težjih pogojev gospodarjenja, v marsikaterem trgovskem podjetju vprašanje, ali je sedaj umestno izpuščati iz rok dohodek, ki ga prinesejo trgovine v popoldnevih pred prostimi dnevi. Nekatera podjetja pa menda zagovarjajo težnjo, da bi prenehali z delom že v petek zvečer!

V tem spektru različnih interesov bo treba najti srednjo pot, najugodnejšo rešitev, ki pa bo morala prav gotovo upoštevati tudi koristi potrošnikov in širše družbene skupnosti. Rešitev je družbeni dogovor, ki bo zajel in uskladi vse težnje. Pomembno pa bo, tako poudarjajo pri ljubljanskih velikih trgovskih hišah Emoni in Mercatorju, da se bodo morale sklenjenega dogovora držati vse prizadete trgovske organizacije.

Zanimivo je, da so občani, ki bodo pravzaprav najbolj prizadeti z zapiranjem trgovin ob sobotah popoldne, na dosedanjih razpravah v nekaterih krajevnih skupnostih v Ljubljani v celoti razumeli razloge, ki trgovine silijo v ta korak. Seveda so razlogi trgovskih hiš, ki so jih podprle z dalj časa trajajočo in natančno analizo prometa v sobotnih popoldnevih in dnevih pred prazniki, bili dovolj prepričljivi.

Čeprav je po mnenju večine občanov zelo pomembno, da so trgovine z živili odprte tudi še ob sobotah popoldne, vendarle drži, da si večina nakupi zaloge za vikend že v dopoldanskih urah, oziroma do 14. ure. Popoldanski iztržek je dokaj pičel, še bolj pa seveda dohodek trgovin, kajti režijski stroški so stalno enako visoki, ne glede na promet. Vzrok za manjši iztržek ob sobotnih popoldnevih je kajpada prosta sobota. Vikend za večino občanov se je že zdavnaj raztegnil na dva dni in mnogi ga preživijo izven doma. Drugi razlog, da so nakupi ob sobotah popoldne izgubili svojo pomembnost, je napredek v standardu družin in tudi v boljši opremljenosti trgovin: hladilna tehnika je prodirla povsod. Nemara najpomembnejši razlog za zapiranje trgovin v sobotah popoldne pa je naslednji: v tej dejavnosti so po večini zaposlene ženske. Zanje je ob sobotah „svet postavljen na glavo“: ostali družinski člani so prosti, zaprte so tudi šole in vzgojnovarstveni zavodi.

Podprimo besede s številkami! Posebna anketa v Ljubljani je zajela 90 odstotkov prodajalcev z živili. Le-te prodajo na teden za več kot 337 milijonov dinarjev živil, ob sobotah pa za nad 53 milijonov din. V poprečju je promet ob sobotah za 9 odstotkov manjši, kot ob drugih dnevih, hkrati pa kupuje na ta dan 4% več kupcev, kot druge dneve. Ta podatek kaže, da ob sobotah občani kupujejo za manjše zneske, kot druge dni v tednu. Obenem je analiza pokazala, da ob sobotah do 14. ure trgovine iztržijo slabe tri četrtine dnevnega izkupička! Anketa je zajela 174 prodajalcev. V njih je zaposlenih 2099 žensk – 93 odstotkov vseh zaposlenih. Med njimi je 1452 mater s predšolskimi in šolobveznimi otroki. Zgovoren je tudi podatek, da je lani v prvem polletju iz omenjenih prodajalcev odšlo delat v druge delovne organizacije 248 delavk, na novo pa so jih zaposlili precej manj kot polovico tega števila. Vzrok za odhode je v veliki večini primerov enak: zagotovljeno imajo tako razporejeno delo v drugi delovni organizaciji, da je sobota prost dan!

Akcija za ukinitve delovnega časa ob sobotah popoldne je v teku v Ljubljani, Celju, Mariboru, Kranju in drugod, povezujejo pa jo občinski in medobčinski odbori sindikata delavcev storitvenih dejavnosti. V Velenju so v prvi polovici oktobra lani sklenili družbeni dogovor, ki so ga podpisale, poleg trgovine, občinske družbenopolitične organizacije. Z dogovorom so uskladi delovni čas ob sobotnih popoldnevih v vseh prodajalnih z živili, kar pravilneje povedano pomeni, da so ga ukinitili. V Celju pa je že dve leti v veljavi družbeni dogovor o dejanskem delovnem času v trgovini. Z njim so uredili delovni čas v vsej trgovinski dejavnosti, vendar po njem trgovine z živili ob sobotah popoldne še prodajajo. V teku pa je priprava sprememb tega dogovora. Te spremembe pa naj bi prinesle delavkam v živilskih trgovinah prosto sobotno popoldne.

V Kranju so se skorajda vse trgovinske delovne organizacije izrekle za prosto sobotno popoldne. Zal pa je to premalo za sklenitev dogovora, ki bi ga spoštovali vse prizadete trgovine. Zato bo treba stališče še uskladi oziroma poenotiti. V Mariboru, našem drugem največjem trgovskem središču, so v sindikatih obravnavali omenjeno vprašanje lani jeseni. Najprej so zajeli stališče vseh trgovskih organizacij, na podlagi teh mnenj pa bodo potem v dogovoru s krajevnimi družbenopolitičnimi dejavniki odločili, koliko sobotnega popoldneva bodo zaposleni v živilskih trgovinah imeli prostega.

V Ljubljani je položaj pravzaprav najbolj zamotan: nekatere trgovske organizacije bi še imele rade trgovine odprte tudi ob nedeljah popoldne. Nekateri, ki so ob sobotah že zapirale vrata ob 14. uri, so delovni čas spet podaljšale do večera; nekatere težijo, da bi ob sobotah prodajali le do 14. ure – tu sta Mercator in Emona; nekatere pa bi rade zaprle trgovine že ob petkih zvečer. Razumljivo je, da bo do sklenitve samoupravnega sporazuma o delovnem času ob sobotnih popoldnevih, moral še naprej veljati odlok mestne skupščine, ki okvirno ureja to vprašanje. rb

Iskra po panogah

V združenem podjetju Iskra bodo precej spremenili sistem proizvodne in poslovne organiziranosti organizacij združenega dela. Dosedanjih 21 delovnih organizacij bodo povezali v 6 tako imenovanih panožnih organizacij. V njih bodo združili raziskovalne, razvojne, proizvodne in prodajne dejavnosti tistih TOZD, ki imajo enako ali sorodno proizvodno dejavnost.

V Iskri pravijo, da je ta sprememba pomembna prelomnica tako v proizvodno-poslovni kot tudi v samoupravni organiziranosti. Za tako združevanje se niso odločili morda zaradi neke mode povezovanja, marveč na ekonomski osnovi in po temeljitih pripravah, ki so trajale skoraj dve leti. Od tega pričakujejo bolj usklajeno in smotrnejšo proizvodnjo, hitrejši in uspešnejši razvoj, večjo poslovno učinkovitost ter večji dohodek in s tem večjo socialno varnost zaposlenih.

Pred dnevi so v Kranju podpisali prvi samoupravni sporazum o združitvi TOZD v panožno organizacijo, in sicer v Elektromehaniko – industrijo za telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko. Vanjo je vključili 19 TOZD. Med njimi so tudi tovarna elektronskih naprav iz Ljubljane, tovarna elektronskih instrumentov iz Horjula in tovarna merilnih instrumentov iz Otoč ter del Iskrinega raziskovalnega inštituta in del prodajno servisne organizacije, ki prej niso bili v sestavi Elektromehanike.

Temu sporazumu bodo v kratkem sledili drugi, saj so se delavci v vseh TOZD že ob koncu lanskega leta odločili za združevanje po panogah. -ik

Delitev mora spodbujati
proizvodnost dela

Navada, da govorimo največ o delitvi dohodka, skoraj nič pa ne razmišljamo o tem, kako ga ustvariti in povečati, še malo ni v skladu z ustavo. Največji problemi okrog delitve dohodka nastajajo prav tam, kjer sta dohodek in produktivnost majhna. Zato je več kot upravičeno, če si zastavimo vprašanje, kako doseči, da bo delitev spodbujala proizvodnost dela.

Če želimo, da delavci ne bodo zainteresirani samo za svoje osebne dohodke, ampak tudi za naložbe, za večjo proizvodnost dela, morajo njihovi osebni dohodki v večji meri kot doslej postati odvisni od rezultatov naložb sedanjega in minulega dela ter ustvarjenega dohodka temeljne organizacije združenega dela. Dokler temeljne organizacije združenega dela ne bodo organizirane tako, da bodo delavci v njih z dolžnostjo dobrega gospodarja ustvarjali dohodek in ga zatem tudi delili in združevali, toliko časa ne bodo samo-

upravno gospodarili in odločali. Tu je vsako razpravljanje odveč in zato je tudi vsak kompromis, ki jih ponekod še sklepajo oziroma dopuščajo, naperjen proti razrednim interesom delavcev. Za medsebojne, socialistične odnose v združenem delu je v bistvu nepomembno, ali delavcu presežno delo odtuje država, banka, veletrgovina ali pa njegova lastna organizacija združenega dela. Boj proti odtujanju dohodka, boj proti nenehnemu povečevanju družbenih obveznosti, ki bremene gospodarstvo, prizadevanja za nov odnos med delovno organizacijo in banko ali trgovino, je še kako potreben, saj pomeni vračanje odtujene akumulacije v delovno organizacijo. Toda: če bomo dopustili, da se „vrnjena sredstva“ poslej odtujejo na ravni organizacije združenega dela, bomo spet ostali na pol poti. Ni največji problem, da se v velikem številu delovnih organizacij še niso konstituirali v skladu z ustavo v več TOZD: veliko zahtevnejše je urejanje materialnih odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela, ki se združujejo v delovno organizacijo. Med konstituiranimi in celo med registriranimi delovnimi organizacijami jih je veliko preveč takšnih, ki so s sporazumom in posebnim aktom razdelile sredstva in vire sredstev na TOZD, toda že v naslednji potezi so z istim sporazumom vsa tako na papirju razmejena sredstva in pravice spet enkrat za vselej združile na ravni delovne organizacije.

Po drugi strani pa delitev spet ne sme postati izključna pristojnost TOZD ali neposredna pristojnost vseh delavcev. To pomeni, da še malo nimajo prav posamezniki, ki vse razlike med dohodki organizacij združenega dela pripisujejo izključno delovnemu prispevku delavcev v teh organizacijah, čeprav izvirajo tudi iz različnih pogojev za delo in ustvarjanje dohodka. Prav zaradi takšne delitve nastajajo ekonomsko neutemeljene in neupravičene socialne razlike. Takšna delitev lahko pripelje le do privatiziranja družbenih sredstev, ki naj bi sicer krepila materialno podlago združenega dela. Določene oblike v osebnih dohodkih delavcev, zasnovane na prispevku v skupnem delu, morajo biti podlaga za uresničevanje skupnih interesov, ne pa za ustvarjanje osebnih privilegijev nekaterih delavcev na račun drugih.

Kakorkoli že razmišljamo o delitvi, dejstvo je, da pomeni delitev – ne nazadnje – tudi medsebojno usklajevanje interesov med posameznimi deli združenega dela, kakor tudi usklajevanje njihovih skupnih interesov z interesi delavskega razreda v celoti. Naša skupna naloga je konstituirati celotno družbeno življenje na samoupravnih temeljih, ob uresničevanju te naloge zagotoviti odločujoč vpliv delavskega razreda na celotno družbeno reprodukcijo, temu cilju pa smo dolžni podrediti tudi politiko delitve. V. B.

Povezovanje z združenim delom

Čeprav v zasavskih krajevnih skupnostih letos še ne bodo sistemsko uredili svoje materialne podlage, razen v Hrastniku, kjer so se delavci na svojih zborih odločili, da bodo iz svojega dohodka izločili nekaj sredstev za potrebe svojih krajevnih skupnosti, so vsa vodstva prepričana, da jih bo združeno delo podprlo vsaj na nekaterih področjih ● Delovni kolektivi so že doslej pokazali precejšnje razumevanje za potrebe krajevnih skupnosti, vendar so tudi njihove možnosti omejene.

Očitno je, da bodo morale krajevne skupnosti pri izvajanju svojih letošnjih delovnih načrtov še v večji meri pridobiti zanje vse krajane, bodisi da bodo uvedli krajevne samopripravke ali druge oblike sofinanciranja urejanja nekaterih objektov in naprav. Sicer pa ima vsaka šesta krajevna skupnost v Zasavju utečen sistem zbiranja

in združevanja sredstev za posebne namene. Največ krajevnih samopripravkov so za zdaj uvedli v litijskih krajevnih skupnostih, zlasti za asfaltiranje cest, nadaljnjo elektrifikacijo podeželja in graditev vodovodov. Pri tem sodelujejo tudi delovne organizacije, ki vsako leto po sklepnem računu gospodarjenja namenijo del ostanka do-

hodka za potrebe krajevnih skupnosti. V zadnjem času so nekatere zasavske krajevne skupnosti sklenile širše seznaniti temeljne organizacije in organizacije združenega dela na svojih območjih z aktualnimi vprašanji nadaljnega razvoja krajevne samouprave. Sklicujejo skupna zasedanja delegacij TOZD in OZD ter svetov kra-

jevskih skupnosti in delegacij krajevnih skupnosti v zborih krajevnih skupnosti občinskih skupščin. Na nekaterih dose- danjih podobnih posvetovanjih so ugotovili, da delovni kolektivi še premalo poznajo problematiko svojih krajevnih skupnosti, njihovi sveti pa so premalo seznanjeni z odprtimi vprašanji delovnih organizacij. Zato bo v prihodnje velikega pomena temeljitejša medsebojno spoznavanje vseh odprtih vprašanj in pa to, da bi nekatera najaktualnejša med njimi složno odpravljali.

Ob tem kaže posebej omeniti, da bodo morala vodstva krajevnih skupnosti ob sestavljanju svojih srednjeročnih razvojnih načrtov upoštevati resnične možnosti, ne pa brezglavo programirati nekaj, česar zaradi materialnih pogojev ne bo mogoče uresničiti niti v prihodnjih petih letih. Zato bi bilo smotno, da sveti krajevnih skupnosti poznajo tudi srednjeročne razvojne načrte vseh temeljnih organizacij in organizacij združenega dela na svojih območjih, ker bo to omogočilo, da bi se krajevne skupnosti preveč zanašale na podporo delovnih kolektivov pri uveljavljanju nekaterih programov, ki jih vsaj za zdaj ni mogoče realizirati.

Povezovanje krajevnih skupnosti z združenim delom se ne sme in ne more začeti in končati samo pri sredstvih, ki naj bi jih delovne organizacije namenile za zadovoljevanje nekaterih potreb delavcev in krajanov. So še številna druga področja, na katerih bo treba vzajemno sodelovati in ubirati skupna pota. Z izvolitvijo delegatov zborov krajevnih skupnosti in krepitvijo delegatskih razmerij v krajevnih skupnostih bodo prišli še bolj v ospredje nekateri novi elementi povezovanja krajevnih skupnosti z združenim delom in prav to kaže posebej upoštevati v nadaljnjem razvoju krajevne samouprave.

Dela jim ne manjka

Tudi za razvoj Gradbenega podjetja Slovenj Gradec je zadnja leta značilna hitra rast celotnega dohodka. V preteklem letu je ta 250-članska delovna skupnost dosegla že 44 milijonov dinarjev celotnega dohodka.

Lani je začelo Gradbeno podjetje Slovenj Gradec z gradnjo nove stanovanjske soseske S-8 ob Celjski cesti v Slovenj Gradcu. V prvi objekt v tej novi stanovanjski soseski v središču Mislinjske doline se je zadnje dni minulega leta vselilo 73 družin. Začenjajo pa z gradnjo drugega objekta, v katerem bo 44 stanovanj.

Slovenjgraški gradbinci so lani zgradili novo poslopje za osnovno šolo v Smartnem pri Slovenj Gradcu, prizidek za Občinsko sodišče Slovenj Gradec, nova mostova čez Mislinjo v Smartnem pri Slovenj Gradcu ter Šentilju in pa novo proizvodno dvorano za Tovarno oblažinjene pahištva „Nova oprema“ Slovenj Gradec. Pred dograditvijo pa je tudi nova proizvodna dvorana v industrijski coni v Pamečah za Tovarno meril Slovenj Gradec.

V letošnjem letu bodo delavci Gradbenega podjetja Slovenj Gradec nadaljevali z deli,

začetimi v letu 1974. Odpirajo pa tudi več novih gradbišč v Mislinjski dolini. Tako računajo, da bodo, v primerjavi z letom 1974, znova povečali celotni dohodek, za najmanj 30%. (An)

Razvoj slovenske obale do leta 1980

Poleg dolgoročnega razvojnega načrta do leta 1985 so na slovenski obali začeli pripravljati tudi srednjeročni načrt do leta 1980 in te dni sprejeli izhodišča za njegovo pripravo.

Ocene kažejo, da bo na obali do leta 1980 rasel družbeni proizvod po letni stopnji 15,6 odstotka, to je več, kot bo znašalo republiško poprečje. Tako rast bodo omogočile naložbe v obstoječe in nove proizvodne zmogljivosti, med drugim v Luko, Mehanotehniko, Delamaris, Tomos in Splošno plovbo. Do leta 1980 bo zgrajeno tudi turistično naselje Bernardin, predvidena pa je tudi gradnja rafinerije Sermin s proizvodnjo nekaterih aromato. Prav od uresničitve tega projekta je v veliki meri odvisen nadaljnji gospodarski vzpon obale.

Z vsemi predvidenimi, v glavnem že načrtovanimi naložbami, pri katerih bo, kot v primeru Bernardina in Sermina, sodeloval tudi tuj kapital, se bo družbeni proizvod na prebivalca do leta 1980 dvignil na 95.000 dinarjev. To bo omogočilo tudi hitrejšo reševanje materialnih vprašanj družbenega standarda, tudi hitrejši razvoj na socialnem področju je namreč eden osnovnih ciljev srednjeročnega razvoja.

Naslednji pomemben cilj pa je dokončna usmeritev na pomorsko gospodarstvo. Zato so največje naložbe predvidene na tem področju. Pripravljani so načrti za nadaljnji razvoj luke in njene industrijske cone, za naložbe v ribištvo in v nove ladje Splošne plovbe.

Kot je predvideno v izhodiščih za pripravo srednjeročnega razvojnega načrta, bodo na obali do leta 1980 zgradili 3500 stanovanj, 4 nove šole, 7 vrtecev, bolnišnico, v družbenem sektorju pa se bo zaposlilo 4000 ljudi. S. KAVČIČ

KAKO SI V TEHNIČNEM BIROJU JESENICE RAZLAGAJO PRAVICE DELAVCEV?

»Po domače« ne gre več!

Med tistimi delovnimi organizacijami, v katerih samoupravni odnosi o medsebojnih razmerjih delavcev še niso uresničeni tako, kot jih predvidevata ustava in zakon, je tudi Tehnični biro Jesenice. To je ugotovila komisija za družbeni nadzor pri občinski skupščini, njene ugotovitve pa je na zadnji seji potrdil tudi zbor združenega dela občinske skupščine.

V Tehničnem biroju se je zataknilo pri reševanju pritožbe skupine petih delavcev, ki so pred letom dni poslali pismo pritožbo na občinski sindikalni svet in občinski komite ZKS, ker so menili, da so bile kršene njihove pravice iz združenega dela. To pritožbo so kasneje posredovali samoupravnim organom delovne organizacije, kjer so v ta namen ustanovili posebno komisijo.

Vendar pa je komisija svoje delo opravila površno in nedosledno. Na prvi seji so sicer prebrali pritožbo in izdelali program dela, v katerem pa sploh niso predvideli tudi kakšnih predlogov za ukrepanje.

Občinska komisija za družbeni nadzor in tudi zbor združenega dela se nista spuščala v upravičenost pritožbe, za katero v Tehničnem biroju trdijo, da je neutemeljena in to dokazujejo z mnenjem zbora kolektiva, marveč le v njeno reševanje. Oba navedena organa sta ugotovila, da v delovni organizaciji niso opravili celotnega postopka za varstvo pravic delavcev. V razreševanju zadeve tudi niso sodelovale niti družbenopolitične organizacije, niti organ delavske kontrole.

Izgovor, ki je prišel iz Tehničnega biroja, da samoupravni organi zato niso izdali odločitev, ker se delavci niso pritožili nanje, so na seji zbora združenega dela zavrnili. Poudarili so, da so samoupravni organi dolžni reševati pritožbe delavcev tudi v primeru, če pride do njih posredno.

Zadeva s pritožbo je v Tehničnem biroju dobila epilog v prav nenavadnem referendumu, ki je bil vse prej kot v skladu z načeli samoupravljanja. Na zboru delavcev so namreč s podpisi članov kolektiva na posebni listi dvema sodelavcema pokazali, da sta v delovni organizaciji nezazeleni.

Postopek, kdaj je nekdo ob delo, je pri nas predpisan z zakonom, v katerem pa takega načina, kot so ga hoteli uveljaviti v Tehničnem biroju, ni. V zakonu je prizadetemu delavcu med drugim dana možnost pritožbe, v tej jeseniški delovni organizaciji pa so hoteli iti kar mimo tega.

Zbor združenega dela občinske skupščine je po vsem tem predlagal samoupravnim organom v Tehničnem biroju, da proučijo samoupravljanje v svoji delovni organizaciji, da organ samoupravne delavske kontrole opravlja naloge, za katere je zadolžen ter da z ugotovljenimi pojavi in svojim mnenjem seznanijo delavce, organe in službe organizacije. Občinskemu pravnemu organu delovne inšpekcije pa je naročil, naj v Tehničnem biroju opravi kontrolni pregled glede navedb prekrškov o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu. —ik

GOSPODARJENJE V TOVARNI IVERNICH PLOŠČ OTIŠKI VRH PRI DRAVOGRADU:

Želja: večja uporaba iveric

Pred poldrugim letom so zgradili na Otiškem vrhu pri Dravogradu novo tovarno ivernih plošč, največjo pri nas, saj znašajo njene proizvodne zmogljivosti 70.000 prostorninskih metrov trislojnih ivernih plošč na leto.

Ker so gozdovi največje naravno bogastvo Koroške, so si vrsto let prizadevali, da bi hkrati z razvojem lesno predelovalne industrije bolj ovrednotili tudi manj vredni les iglavcev ter listavcev in zagotovili pohištvni industriji ter gradbeni operativi zadostne količine ivernih plošč.

Medtem ko so v letu 1973, ko je začela obratovati tovarna, izdelali na Otiškem vrhu okrog 35.000 prostorninskih metrov ivernih plošč, so jih lani že 61.000 kubikov ter ustvarili pri 175 zaposlenih 130 milijonov dinarjev celotnega dohodka. Lani v Tovarni ivernih plošč Otiški vrh pri Dravogradu, temeljni organizaciji združenega dela Gozdarstva in lesne industrije Slovenj Gradec, niso imeli težav pri prodaji ivernih plošč. Prodali pa so manj oplemenitenih ivernih plošč, kot so načrtovali, posebej še zato, ker je domača pohištvna industrija oplemenitene iverne plošče še zmeraj uvažala.

Ta tehnološko najsoodnejša in največja tovarna ivernih plošč pri nas je kljub težavam zaradi nenehnega naraščanja cen osnovnih surovin, reprodukcijskih materialov in energije, uspela sama poravnati vse obveznosti iz posojil, čeprav posluje z minimalnim dobičkom. Ob tem je treba dodati, da so iverne plošče prav z Otiškega vrha pri Dra-

vogradu najkvalitetnejše v Jugoslaviji in da tovarna te prednosti na trgu še ni mogla uveljaviti.

Letos želijo v Tovarni ivernih plošč v Otiškem vrhu pri Dravogradu polno izkoristiti proizvodne zmogljivosti. Predvidevajo, da bodo izdelali 70.000 prostorninskih metrov trislojnih ivernih plošč. Ob tem pa želijo proizvesti tudi 833.000 kvadratnih metrov oplemenitenih plošč. Ob cenah iz leta 1974 bodo za četrtno povečali celotni dohodek.

Zaradi težav pri prodaji oplemenitenih ivernih plošč v preteklem letu si zdaj prizadevajo, da bi sklenili dolgoročne pogodbe za prodajo ivernih plošč pohištvni industriji tudi v drugih republikah. Pripravljajo se na to, da bi oplemenitene iverne plošče še robno fumirali in rezali na določene formate. Še posebej pa si bodo na Otiškem vrhu prizadevali, da bi povečali prodajo ivernih plošč gradbeni industriji, saj je mogoče iverne plošče, obdelane s fenoli, uporabljati za slepe stene, za predelne stene in opaže v gradbeništvu.

Sicer pa pripravljajo v Tovarni ivernih plošč Otiški vrh pri Dravogradu načrte za nadaljnje oplemenitenje in predelavo ivernih plošč, vse to pa predvsem z namenom, da bi ob gradnji več novih tovarnih ivernih plošč v Sloveniji zagotovili polno izkoristanje zmogljivosti te tovarne, ki bi morala resnično pomeniti novo obdobje v prizadevanjih za hitrejši razvoj lesno predelovalne industrije ter za odprtje novih delovnih mest na Koroškem. (EK)

DOVOLJ PREMOGA ZA LETOŠNJE POTREBE TRBOVELJSKE TERMoeLEKTRARNE

Več električne energije

Za letos zagotovljenih 860.000 ton premoga iz zasavskih rudnikov ● V novem energetskega objektu bodo proizvedli okoli 540 milijonov kilovatnih ur električne energije, v starem pa znatno manj, kot so predvidevali, ker obratuje samo kotel z močjo 24 megavatov ● Graditev plinsko-parne centrale in novega dimnika

Te dni obratuje novi energetski blok v Trbovljah z močjo od 80 do 105 megavatov, zato znaša dnevna proizvodnja električne energije celo do 1 milijon 800.000 kilovatnih ur. To je največ po opravljenem generalnem popravilu lani, zato trboveljska termoelektrarna že prvi mesec letos precej pomaga pri oskrbi našega gospodarstva, zlasti industrije z

električnim tokom. Drugače pa je pozornost termoelektrarniškega kolektiva usmerjena na pravočasno dograditev nove plinsko-parne elektrarne z močjo okoli 58 megavatov. Na gradbišču so zdaj vsa dela v polnem teku, ta ali prve dni prihodnjega meseca pa bo prispela tudi oprema za nov energetski objekt. Dobavili jo bodo ameriška firma Westinghouse

in nekatera druga zahodnoevropska podjetja. V prvi etapi bodo uredili samo plinski del elektrarne, v drugi, prihodnje leto, pa še parnega. Vse pogodbe za oba objekta so sklenjene. Zagotovljena pa so tudi ustrezna sredstva v višini okoli 510 milijonov din.

Neposredno ob novi trboveljski termoelektrarni napreduje tudi graditev novega dimnika, 360 metrov visokega velikana. Gradisovci so končali prvo etapo del, s tem da so zabetonirali kar 62 pilotov, poldrug meter širok in 13 metrov v zemeljska nedrja, od tega 3,60 m v živo skalo. Ta dela so bila zelo zahtevna, vseeno pa so jih končali v predvidenem času. Zdj bodo zgradili platišče, 20. marca pa bodo začeli graditi zunanji plašč dimnika. Predvideno je, da bi vsak dan naredili 4 metre tega plašča, vsa dela pa morajo biti končana 20. julija. Po tem času se bodo lotili še notranjih del. Zato so vse možnosti, da bi skozi nov dimnik še letos začeli odvajati škodljive pline v višje zračne plasti. S tem bo dokončano zahtevno delo pri graditvi tega objekta, ki pomeni tudi korak naprej v preprečevanju zastrupljanja ozračja v revirjih. —m—

Doma bo dovolj dela

Posavje je eno tistih področij naše republike, kjer imajo zaradi nerazvitosti največ zdomcev — okrog tri tisoč. S podpisom "družbene dogovora o enotnem razvojnem konceptu si to območje prizadeva enakopravno uveljaviti se v razvojnih tokovih Slovenije in zahteva učinkovite ukrepe za hitrejši napredek manj razvitih predelov Slovenije. V Posavju že odpirajo nova delovna mesta, na katera se bodo lahko vračali zdomci. Jutranjka v Brežicah bo potrebovala 200 delovnih moči, v Krškem že iščejo 60 delavcev za „Kovinarsko“ in 80 za tovarno papirja Djuro Salaj, odpirajo pa tudi veliko gradbišče za jedrsko elektrarno. V Brežicah bo do prihodnjega leta dograjena tovarna silikatne opreme, ki bo prav tako potrebovala delavce.

ZDRUŽEVANJE PODJETIJ ZA UREJANJE STAVBNIH ZEMLJIŠČ V LJUBLJANI

Integracija je nujnost

Integracijski procesi v gospodarstvu posebnega družbenega pomena, kamor sodi tudi komunalna, so lep čas capljali za dogajanjem v ostalem gospodarstvu. Za to je bilo več razlogov, od zaprtosti in marsikje še močno ukoreninjene lastniške miselnosti do nazadovanja v kvaliteti poslovanja, posredovanja proizvodov in storitev ter premajhne specializacije.

Potrebo po združenju v komunalnem gospodarstvu Ljubljana so razen tega narekovali še drugi razlogi, med njimi najbolj večanje komunalnih omrežij in naraščanje števila potrošnikov. Zdaj, ko so se v Ljubljani združila podjetja individualne in kolektivne komunalne porabe, predvsem z željo, da bi dosegla optimalen razvoj, je ostalo odprto vprašanje združenja upravljavcev stavbnih zemljišč.

Podobno kot združenje omenjenih dejavnosti, narekujejo tudi integracijo organizacij združenega dela s področja urejanja in oddajanja stavbnih zemljišč smernice družbenega razvoja Ljubljane, ki še posebej poudarjajo družbeni pomen komunalnih dejavnosti v našem glavnem mestu in njihove naloge, da pospešijo že začete procese svojega združenja in ustanovijo samoupravno komunalno interesno skupnost. Medtem ko so podjetja individualne in kolektivne komunalne porabe že opravila prvi korak pri medsebojnem združenju, se

upravljavci stavbnih zemljišč sedaj komaj „podajajo na pot“ združenja, čeprav se že dlje časa zavedajo, da bi morali uskladiti svoje razvojne načrte, začeti racionalneje izkoriščati razpoložljive kadre in mehanizacijo. Skratka, integracija bi morala v veliko večji meri kot doslej prispevati k zagotavljanju količinsko večjih in kakovostnih storitev, boljšemu poslovanju ter k postopnemu izboljšanju delovnih razmer zaposlenih, seveda pa tudi k dvigu osebnega in družbenega standarda. Združeni bodo lahko tudi hitreje razvijali neposredne samoupravne odnose med delavci znotraj delovnih organizacij ter med organizacijami in občani, ki bodo organizirani v komunalnih in drugih samoupravnih interesnih skupnostih.

„Res je, da smo v primerjavi s podjetji individualne in komunalne porabe v Ljubljani, ki so konec lanskega leta že podpisala samoupravne sporazume o združitvi v organizacijo združenega dela Komunalno podjetje Ljubljana in v sestavljeno organizacijo združenega dela za individualno komunalno porabo, nekoliko v zaostanku, vendar se tudi pri nas stvari premikajo, kar se le da. Tako je upravni odbor sklada za pripravo in urejanje stavbnih zemljišč imenoval posebno 3-člansko komisijo za pripravo samoupravnega sporazuma o združitvi. Zavedamo se, da je treba

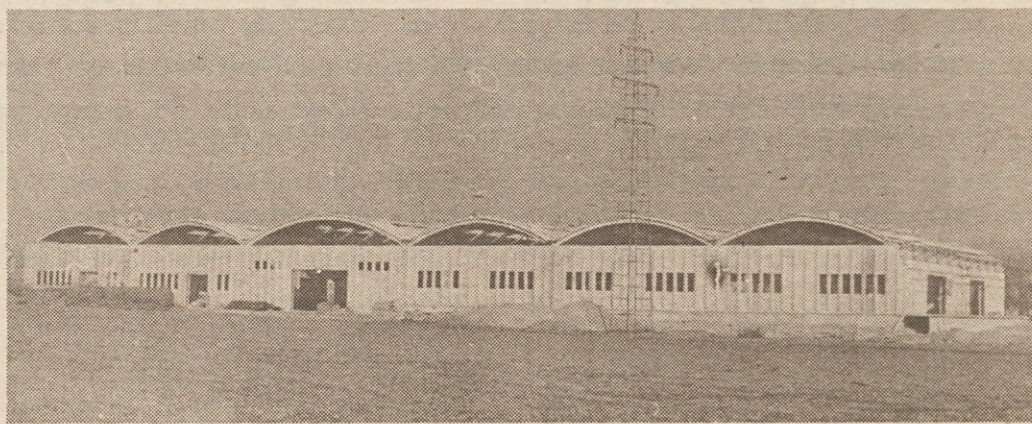
integracijske procese pospešiti, zlasti še zato, ker vedno bolj prihajamo do spoznanja, da je postalo tudi združenje upravljavcev stavbnih zemljišč nujnost. To toliko bolj zato, ker vemo, da bomo morali tudi upravljavci stavbnih zemljišč začeti stvari urejati enotno v okviru mesta, tako pač, kot so s svojo združitvijo že odločila podjetja individualne in kolektivne komunalne porabe. Za zdaj sicer pripravljamo po delovnih organizacijah šele prve informativne sestanke, toda prepričani smo, da bo o naši integraciji že marsikaj razčiščeeno do poletnih mesecev.“

Taka je prva informacija o pripravah na združenje upravljavcev stavbnih zemljišč v Ljubljani, ki nam jo je dal Marko Rainer, direktor stanovanjskega podjetja Dom.

Sodeč po dosedanjih posvetih predstavnikov individualne in kolektivne komunalne porabe ter upravljavcev stavbnih zemljišč, naj bi iz sedanjih 11 mestnih komunalnih delovnih organizacij in 4 organizacij za urejanje stavbnih zemljišč nastale 3 večje organizacije združenega dela.

Predlagana bodoča organizacija združenega dela bo skupno s podjetji individualne in kolektivne komunalne porabe pomenila zaključeno delovno celoto in osnovo za nastanek samoupravne komunalne interesne skupnosti v Ljubljani. Po združitvi upravljavcev stavbnih zemljišč je moč pričakovati, da bo v Ljubljani prišlo tudi do integracije vseh komunalnih dejavnosti, vključno z mestnim potniškim prometom in OZD Elektro Ljubljana, v sestavljeno komunalno organizacijo združenega dela.

-iv

Ze maja nared – novo skladišče v Naklem

»ŽIVILA« KRANJ GRADIJO PRVO SODOBNO HLADILNICO NA GORENJSKEM

RAZVOJU BOLJ ODPRTA POT

Konec preteklega leta so v Naklem pri Kranju praktično končali tretjo fazo gradnje velikega skladiščnega objekta veletrgovine Živila iz Kranja. Ko bo, predvidoma v maju, objekt popolnoma dograjen, bo to edino sodobno urejeno skladišče na Gorenjskem. S površino 7.000 kvadratnih metrov bo omogočalo uvedbo sodobnejše organizacije dela in boljše preskrbe Gorenjske z živilo, predvsem s sadjem in zelenjavo.

„Gradnja nove skladiščne hale v Naklem nam je narekovala predvsem dejstvo, da nadaljnji razvoj preskrbe na Gorenjskem brez takega objekta ni več mogoč“, nam je povedal direktor veletrgovine Živila Kranj Ernest Ankerst. „Novo skladišče bo razdeljeno na dva enaka dela, namenjena živlom oziroma sadju in zelenjavi. Sedaj imamo skladišča na devetih lokacijah v trinajstih stavbah na razdalji petih kilometrov. Koliko je pri tem v našem poslovanju praznih voženj tovornjakov in pa nepotrebne čakanje, si lahko mislite.“

Novo skladišče so začeli graditi lani marca in bo po takratnem predračunu veljalo 18 milijonov dinarjev. Pri tem pa podražitev gradbenega materiala niso upoštevane. Razlika bo

najbrž kar precejšnja in vprašanje je, kje bo veletrgovina Živila dobila dodatna sredstva. Za sredstva po predračunu so denar prispevali v glavnem sami, nekaj posojila pa so dobili od občinskega sklada skupnih rezerv in ljubljanske banke.

Veletrgovina Živila Kranj je peto največje trgovsko podjetje v Sloveniji. Imajo 135 prodajalnih na področju petih gorenjskih občin, prav tako pa še 22 gostinskih obratov. Sedaj zaposlujejo 780 delavcev in 126 vajencev. Posebno v zadnjih letih se je trgovska dejavnost Živila kljub zelo slabim pogojem zelo hitro povečevala. V zadnjih desetih letih so kar za desetkrat povečali svoj promet.

„Druga faza izgradnje skladišča v Naklem, katere realizacija pa je odvisna od razpoložljivih sredstev,“ je na koncu povedal tovariš Ankerst, „bo izgradnja hladilnice. Prostor zanjo je že določen v sedanjem objektu. Njena kapaciteta je predvidena na 1.200 ton, bo pa to prva in edina hladilnica na Gorenjskem. Za nas bo pomenila pravzaprav veliko pridobitev, saj sedaj, posebno sadje in zelenjavo, sproti nabavljamo v Ljubljani. Kar ne prodamo, se nam pokvari in vržemo proč.“ A. A.

AKCIJSKI NAČRT KOLEKTIVA LITIJSKE
LESNE INDUSTRIJE

Krepitev samoupravnih odnosov

Doslej so v tem kolektivu vsako leto sprejemali samo proizvodni ali gospodarski načrt, tokrat pa bodo prvič sprejeli tudi akcijski program. Obravnavali ga bodo vsi zbori delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela, njihovi samoupravni organi in nato še delavski svet delovne organizacije. Plebiscitarne odločitve bodo obvezovale vse člane kolektiva

Značilnost osnutka akcijskega programa je natančna opredelitev vseh nalog, ki so pred kolektivom lesne industrije letos. Tako so v njem med drugim zapisali, da morajo najkasneje do konca junija sprejeti še vse manjkajoče samoupravne akte in dokumente in izvoliti člane delavskega sveta delovne organizacije in njegovega izvršilnega odbora po delegatskem načelu. Skrb za to prevzemajo vse družbenopolitične organizacije in posebej sindikati. Za delo odbora samoupravnega delavskega nadzora so prav tako odgovorni izvršilni odbori vseh osnovnih organizacij sindikata in tovarniški odbor. Odgovornost vodilnih delavcev postaja s tem akcijskim programom znatno večja in širša, kot je bila doslej, poudarek pa je na njihovi osebni odgovornosti.

Zanimiv je predlog, naj bi v prihodnje imeli vsi delegati in člani delegacij stalne stike z delavci, ki morajo biti uravnani tako, da bodo vse delegacije resnično prenašale stališča delovnega kolektiva na seje zbora združenega dela občinske skupščine, kot tudi na seje skupščin vseh samoupravnih interesnih skupnosti. Družbenopolitične organizacije prevzemajo tudi skrb za pravilno kadrovsko politiko in politiko štipendiranja, njihova poglavitna skrb pa bo zagotavljanje vsem zaposlenim resnično odločanje in soodločanje o ustvarjanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter da bodo vse temeljne organizacije združenega dela postale resnične nosilke razširjene reprodukcije. Skrb za večjo strokovno in družbenoekonomsko znanje vseh zaposlenih ni in ne more biti samo stvar kadrovske socialne službe, pač pa predvsem tudi sindikata, prav tako zaostrovanje delovne discipline in to pri vseh zaposlenih, ne glede na njihovo delovno mesto. Akcijski program se zavzema tudi za ukinitve nadurnega dela in za doseganje večje storilnosti.

-m-

Vedno večji sadovi

TRIMO iz Trebnjega že sklepa pogodbe tudi za izvoz montažnih konstrukcij – Nova tovarna za izdelovanje fasadnih in strešnih plošč korak naprej v finalizaciji proizvodnje

Med najuspešnejše delovne kolektive v občini Trebnje na Dolenjskem, ki za zdaj sodi še med manj razvita območja v Sloveniji, brez dvoma lahko uvrstimo TRIMO v Trebnjem. Podjetje se je začelo uspešno uveljavljati na jugoslovanskem tržišču pred nekaj leti, ko so začeli izdelovati lahke kovinske konstrukcije iz tako imenovanih hladno oblikovanih profilov. S tipizacijo posameznih elementov jim je namreč uspelo narediti poseben stil montažne konstrukcije, ki je upo-

rabna za industrijske hale, skladišča, telovadne dvorane in podobne objekte.

Po osvojitvi industrijske proizvodnje elementov jeklene konstrukcije se je kolektiv lotil dopolnjevanja proizvodnega programa, ki zajema izdelovanje strešnih in fasadnih plošč. S tem bodo obstoječo proizvodnjo še bolj finalizirali. Novi izdelek pa pomeni velik dosežek tudi v gradbeništvu, saj omogoča enostavno in hitro montažno zapiranje fasad in pokrivanje streh. To so nam-

reč doslej pri nas delali v glavnem na klasičen polmontažni obrtniški način ali pa so podobne elemente uvažali. Nova tovarna, ki bo nared za poskusno proizvodnjo že spomladi, bo imela zmogljivost približno pol milijona kvadratnih metrov fasadnih in strešnih plošč na leto v vrednosti 150 milijonov dinarjev.

Po lanskoletnih 110 milijonih dinarjev ustvarjenega celotnega dohodka predvidevajo letos že proizvodnjo v vrednosti 182 milijonov dinarjev. Zapisati velja, da so lanske

proizvodni načrt presegle za deset odstotkov in to z manjšim številom zaposlenih, kot pa je bilo predvideno. Z različnimi izboljšavami v proizvodnji in boljšo organizacijo dela namreč povečujejo tudi delovno storilnost.

Se nekaj velja zapisati! Lani so se začele za izdelke TRIMA zanimati tudi tuje dežele, zlasti še vzhodne in dežele v razvoju. Tako so pred kratkim že podpisali prvo pogodbo za dobavo 20 večjih montažnih hal arabski firmi „HAMAMI“ iz Damaska. Zanje pa se zanimajo še druge arabske dežele ter Češka in Poljska.

Prejšnji teden so trebanjsko industrijo montažnih objektov „TRIMO“ obiskali visoki predstavniki JLA, med katerimi sta bila tudi zvezni sekretar za ljudsko obrambo armadni general Nikola Ljubičić in načelnik generalštaba JLA general polkovnik Stane Potočar-Lazar. Ta prizadevni delovni kolektiv je namreč v sodelovanju z gradbeno službo JLA razvil nekaj tipov montažnih objektov, ki so uporabni tudi v naši armadi. Med drugim gre za prototip montažnega objekta za bivanje ljudi, ki je uporaben tako za civilne, kot za vojaške potrebe. Armadni general Nikola Ljubičić si je z zanimanjem ogledal že zgrajeni montažni objekt, saj je ta vrsta gradbene dejavnosti precej cenejša od klasične zidave, zato je JLA zanjo močno zainteresirana. Doseženi uspeh je predvsem rezultat že dosedanjega tesnega sodelovanja strokovnjakov JLA in trebanjskega TRIMA, kaže pa, da se bo to razvilo tudi v ustrezno poslovno sodelovanje.

Z novimi izdelki in razširitvijo proizvodnega programa si bo delovni kolektiv TRIMA prav gotovo še bolj utrdil svoj položaj na jugoslovanskem, pa tudi na tujem tržišču. To pa jim bo pomagalo uresničiti načrt, da bi v razmeroma kratkem času proizvodnjo podvojili in zaposlili še kakih 150 delavcev. R. Š.

– Kaj nas briga! Bomo pa skozi vse leto praznovali novoletne mrke...!

SKUPNE NALOGE SINDIKATOV IN TELESNOKULTURNE SKUPNOSTI SLOVENIJE

Rekreacija del vsakdanjega življenja vseh občanov!

Premiki na področju telesne kulture v Sloveniji, predvsem v vsebinski preobrazbi, njeni organiziranosti in v oblikovanju njene materialne osnove, ki smo jim priča v minulih letih, so neposreden odraz poglobljanja samoupravnih odnosov v naši družbi. Če kdaj, potlej velja to danes, da je telesnokulturna dejavnost v procesu intenzivnega podružbljanja, kar se med drugim odraža tudi v ustanovitvi telesnokulturnih skupnosti v naši republiki.

Nedvomno so postale telesnokulturne skupnosti pomembno mesto dogovarjanja med vsemi za telesno kulturo zainteresiranimi dejavniki. Povsem razumljiva je zato usmeritev telesne kulture k množičnim oblikam dejavnosti. Športna rekreacija zaposlenih, mladine in starejših, ki je bila še nedavno močno zapostavljena, dobiva v našem telesnokulturnem življenju vse vidnejše mesto. In, da bi postala športna rekreacija resnično del vsakdanjega življenja občanov vseh starostnih kategorij, sta Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in Izvršni odbor skupščine telesnokulturne skupnosti SR Slovenije sklenila, da bosta med drugim skupno:

— Pristopila k izgradnji telesnokulturnih objektov in izdelala srednjeročne programe izgradnje objektov in združevala sredstva iz različnih virov, med katerimi bodo najpomembnejši samoprispevki delovnih ljudi in občanov, namenski prispevki iz

dohodka organizacij združenega dela in sredstva za telesnokulturno dejavnost telesnokulturnih skupnosti. Prednost bodo imeli objekti za športno rekreacijo v krajevnih skupnostih oziroma objekti kot so pokriti bazeni, trim steze in kabineti, telovadnice itd.

— Zagotovila dostopnost objektov, kar pomeni, da bo potrebno imenovati ustrezne družbene organe upravljanja s telesnokulturnimi objekti, po drugi strani pa zagotoviti iz združenih sredstev temeljnih telesnokulturnih skupnosti investicijsko in redno vzdrževanje, da bi bili športni objekti dostopni pod enakimi pogoji vsem, ki se želijo udeleževati na športnem področju.

— Ustanavljala po potrebi v krajevnih skupnostih ali večjih centrih izposojevalnice rekvizitov in opreme ter združevala v ta namen finančna in materialna sredstva;

— Zagotovila redno in sistematično šolanje in strokovno izpopolnjevanje strokovnih in organizacijskih amaterskih in profesionalnih delavcev. Iz združenih sredstev temeljnih telesnokulturnih skupnosti in telesnokulturne skupnosti SR Slovenije bosta zagotovila finančna sredstva za organizacijske stroške šolanja in strokovnega izpopolnjevanja, organizacije združenega dela in sindikalne organizacije pa bodo zagotovile sredstva za udeležbo kandi-

datov. Posebno skrb in pozornost bosta posvetila profesionalizaciji strokovnega kadra za športno rekreacijo v organizacijah združenega dela in zagotovila iz skladov skupne porabe sredstva za štipendiranje rednih in izrednih študentov na kadrovskih šolah oziroma sredstva za dodatno strokovno izpopolnjevanje kandidatov. Srednjeročni načrt predvideva, da organizacije združenega dela z več kot 1000 zaposlenimi zaposlijo profesionalnega strokovnjaka — organizatorja športne rekreacije.

— Posebnega pomena je animiranje delovnih ljudi in občanov vseh starostnih kategorij za vseslovenske akcije, kot so akcije „Vsi Slovenci hodimo, tečemo, smučamo in kolesarimo.“, „Naučite se plavati“ in druge različne možne oblike. Razvijali bomo vse oblike športne rekreacije, še zlasti tiste, ki ne zahtevajo velikih finančnih sredstev in tiste, s katerimi se lahko sočasno ukvarja večje število ljudi. Iz skladov skupne porabe, prispevkov iz dohodka organizacij združenega dela in sredstev sindikalnih organizacij bomo namenili sredstva za redno in sistematično vadbo ter druge aktivnosti v času dnevnega in tedenskega oddiha;

— Organizirala bosta akcije (spominske pohode, izlete, trim akcije, tekovanja itd.), na katerih bosta zagotovila množično udeležbo delovnih ljudi in občanov, posebno pozornost pa

bosta posvetila akcijam, ki imajo manifestativno obeležje.

— Analizirala bosta sistem delavskih športnih iger po posameznih gospodarskih panogah in dala prednost tistim, ki imajo širšo programsko zasnovo in večje število udeležencev v organizacijah združenega dela oziroma v tekmovanjih na občinski ravni ter tistim, katerih udeleženci se pripravljajo na igre načrtno in sistematično ter pod strokovnim vodstvom. Iz združenih sredstev temeljnih telesnokulturnih skupnosti bosta po potrebi sofinancirala akcije v občinskem in republiškem merilu.

Zavzemala se bosta, da bodo v načelu vse osnovne telesnokulturne organizacije, ki se danes v pretežni meri ukvarjajo s tekmovalnim ali vrhunskim športom, organizirale tudi športno rekreativne dejavnosti za delovne ljudi in občane in tako vključile v organizirano dejavnost še večje število ljudi, posebno mlajših starostnih stopenj.

Drugi trnovski smučarski maraton

Črni vrh nad Idrijo bo letos prizorišče drugega smučarskega maratona. Velika smučarska prireditev bo 16. februarja, pričela pa se bo od devetih dopoldan.

Tekme, ki so že lani privabile na start več kot 500 smučarjev, bodo letos posvečene 30. obletnici osvoboditve in 30. obletnici smučarskih tekem med NOB v Cerknem. Pokrovitelj prireditve bo kombinat Fructal iz Ajdovščine, častni pokrovitelj pa načelnik generalštaba JLA, generalpolkovnik Stane Potočar-Lazar.

Smučarska proga bo speljana po lepih terenih črnovrške planote. Start in cilj bosta v neposredni bližini hotela Bor. Proga bo dolga 30 kilometrov, njena višinska razlika pa bo znašala blizu 90 metrov.

Za tekovanje v smučarskem maratonu se lahko prijavi vsi smučarji, ki bodo do 16. februarja letošnjega leta dopolnili osemnajst let. Prijave je potrebno poslati na naslov: Organizacijski komite „TRNOVSKI MARATON“, pp 6, 65280 Idrija. Organizator bo sprejemal prijave do 10. februarja, obenem s prijavo pa je potrebno s pošto nakaznico vplačati tudi 20 dinarjev za startnino.

Organizacijski komite bo slehernemu prijavitelcu, ki bo izpolnil vse svoje obveznosti, poslal potrdilo o prejeti prijavi, s katerim bo na dan prireditve dvignil startno številko, spominsko značko in bilten. Istočasno s potrdilom bo vsak prijavitelc prejel tudi kupin, s katerim bo lahko kupil v trgovini Slovenijašport vso potrebno smučarsko opremo z 10-odstotnim popustom.

Še to: organizacijski komite si pridržuje pravico, da bo v primeru neugodnih snežnih razmer spremenil datum in kraj maratona. Morebitne spremembe bo organizacijski komite pravočasno posredoval preko vseh sredstev javnega obveščanja!

Muhasta zima jo je zagodla tudi letos: snega je povsod premalo in številni smučarji so prikrajšani za svoje najbolj priljubljeno razvedrilo. Doslej se je še največ tekmovalcev zvrstilo na Soriški planini (na posnetku), kjer bo v prihodnosti zrasel zimsko-sportni center. Foto: A. Ul.

RAVNE NA KOROŠKEM

Spet manj neplavalcev!

V minulem letu so naučili plavati v Ravnah na Koroškem več kot 500 otrok. Podatek je vsekakor razveseljav, saj je med novimi plavalci blizu 10 odstotkov predšolskih otrok in 220 mladih ljudi iz okoliških krajev: 98 iz Prevalj, 63 iz Črne, 48 iz Mežice in 11 iz Kotelj.

Med vrtci je bil v plavalnem tečaju najuspešnejši vrtec iz Mežice, saj se je naučil plavanja vsak drugi otrok. Med osemletniki pa se je najbolje izkazala osnovna šola iz Prevalj, kjer je danes neplavalec le še vsak četrty šolar.

Še boljše uspehe kot v samih Ravnah so zabeležili učitelji plavanja v kolonijah. Tu se je namreč naučilo plavanja 223 otrok! Velik uspeh gre pripisati predvsem dejstvu, da so bile možnosti pouka v koloniji boljše kot na Ravnah in da so preživeli otroci tu več ur v vodi kot doma.

Ko so se v Ravnah pogovarjali o nadaljnjem delu z neplavalci, so sprejeli med drugim naslednje sklepe:

Akcija „Naučimo se plavati“ v prihodnje ne bo več le „akcija“, temveč „trajna naloga“, katere cilj naj bo naučiti plavanja čim več občanov.

Učenje plavanja ni več le skrb temeljne telesnokulturne skupnosti temveč vseh: od vrtcev pa tja do sindikalnih organizacij in plavalnih klubov.

S skupno akcijo temeljne izobraževalne skupnosti, krajevne skupnosti Črna in TTKS bodo

na Ravnah pomagali pri usposobitvi pokritega plavalnega bazena v Črni in tako omogočili tamkajšnjim otrokom in mladini iz Žerjave, da se bodo v kar najkrajšem času naučili plavanja.

S skupnimi naporji vseh zainteresiranih bodo v občini storili čimveč za to, da bo prebivalstvo dojelo, kako pomembno je plavanje. Ob tem morajo vsi odgovorni sodelovati pri učenju plavanja in poskrbeti za gradnjo prepotrebniš športnih

objektov.

Od odgovornih na republiški ravni bodo zahtevali, da spremene učni načrt s tem, da bi bilo obvezno učenje plavanja že v drugem ali tretjem razredu osnovne šole, kot je praksa v mnogih naprednih deželah. Ob tem naj bi preverjali znanje plavanja ob prestopu v višji razred. Pri učenju plavanja lahko veliko store tudi šolska športna društva. Kjer ni bazenov, je potrebno vztrajati pri kolonijah, šolah in naravi itd.

Društvo invalidov v Velenju je organiziralo občinsko prvenstvo v kegljanju, streljanju z zračno puško, namiznem tenisu, plavanju in šahu. Celotno tekovanje je lepo uspelo in nastopajoči so izrazili željo, da bi bilo takih in podobnih tekmovalcev čim več. V streljanju z zračno puško je zmagal Hinko Bola, ki je nastreljal 265 krogov. (Foto: L. Ostršek)

PREVALJE

Polovica zaposlenih aktivni športniki

Na območju Prevalj je trinajst manjših podjetij, ki poleg drugega sodelovanja najdejo veliko skupnega tudi na športnem področju. Brez dvoma pa je doslej največ spodbud za športno dejavnost prišlo iz kolektiva Tovarne rezalnega orodja, ki ima za to posebno komisijo. Njihova zamisel so denimo letne športne igre, ki so bile doslej že petkrat in so torej že tradicionalne. Na teh igrah se pomerijo v kegljanju, streljanju, v malem nogometu in v odbojki.

Prav ta čas poteka kegljaško prvenstvo, v katerem sodeluje 80 tekmovalcev samo iz vrst tega kolektiva. Sindikat jim plačuje kegljišče za redno rekreacijo in treninge, zato ni čudno, če se skoraj polovica zaposlenih

ukvarja z rekreativnim športom. Vsako zimo organizirajo delavci tudi sankarsko smučarsko prvenstvo, tukajšnji zmagovalci pa so se vključili v občinsko zimsko športno prvenstvo sindikata občine Ravne na Koroškem.

Lani so zgradili 2.800 metrov dolgo TRIM stezo, 40 članov kolektiva pa je osvojilo značko TRIM. Če k temu prištejemo še obratna tekovanja, potem ni nič čudnega, če je športno življenje med najbolj živahnimi dejavnostmi v podjetju. Za to ima velike zasluge sindikat, pa tudi pravilno razumevanje vodilnih v podjetju, ki so tudi sami bili nekdanji znani športni delavci v tem delu Mežiške doline, še vedno pa so tisti, ki vzpodbujajo in dajejo voljo mlajšim silam.

kw

Minuli torek so se začela na Slovenskem območna posvetovanja občinskih in medobčinskih vodstev zveze komunistov o uresničevanju sklepov 3. seje CK ZKS, na katerih so ocenili dosežanja prizadevanja za uresničevanje ustave in opredelili ključna vozlišča nadaljnjih naporov za krepitev družbenoekonomskega položaja delavcev. Vodstva slovenskih komunistov torej te dni razpravljajo o tem, kaj bo treba v organizacijah združenega dela še storiti, da bi delavci dobili z ustavo določene samoupravne pravice.

Centralni komite pa je na svoji zadnji seji tudi sklenil, da morajo vse osnovne organizacije zveze komunistov, sindikata in mladine do 15. februarja kritično in samokritično pretehtati problematiko samoupravljanja v organizacijah združenega dela in sprejeti konkretne naloge v prizadevanjih za uveljavitev nove ustave.

Tudi v Tovarni verig Lesce se bodo v prihodnjih dneh sestale družbenopolitične organizacije in ocenile prehojeno pot. Ta OZD je bila namreč v gradivu, ki so ga pripravili za 3. sejo CK ZKS, dvakrat omenjena. Prvič med tistimi podjetji na Slovenskem, ki so se organizirala

skupine razpravljale, poročati in posredovati sklep ali mnenje delovne skupine. Delavci „sodelujejo v postopku oblikovanja in sprejemanja odločitev... spoznavajo in zahtevajo informacije... postavljajo vprašanja in zahtevajo pojasnila“. Predvsem pa „dajejo predloge, mnenja in soglasja“ k vsemu tistemu, o čemer odloča delavski svet.

In ker je vsaka skupina tudi zbor delovnih ljudi, njen vodja pa je skoro praviloma mojster ali delovodja, torej organizator proizvodnje, se dogaja, da je samouprava dostikrat podaljšek roke uprave, da je vse tisto, kar je bilo rečeno na sestanku delovne skupine le skupek „mnenj in predlogov“, dokončno pa o sleherni pomembni zadevi, zlasti o oblikovanju in delitvi dohodka, o enostavnih in o razširjeni reprodukciji, odloča 33 članov (delegatov) delavskega sveta v imenu delavcev in po posvetu z njimi, kot terja statut.

Ta posvet pa je zgolj informacija ali pomenek o nekaterih problemih proizvodnje in poslovanja, pri katerih lahko delavci še tako aktivno sodelujejo, toda kaj pomaga, če ne morejo odločiti o ključnih vprašanjih gospodarjenja, proizvodnje in delitve dohodka. Prav zato številne delovne

O teh pomanjkljivostih so lani v Verigi obširno govorili. Gre predvsem za forumski način dela in celo za dokajšnje mrtvilo v dejavnosti sindikata, ki je bil bolj ali manj potisnjen na stranski tir in se je ukvarjal skoraj samo z organizacijo izletov, ozimnice, letovanja in športnih srečanj. Ugotovili so, da takšen sindikat, v katerem članstvo pasivno spremlja dogajanje, ne more dovolj odločno in družbeno veljavno poseči v razpravo o ustanovitvi TOZD. Zato so sklenili, da bodo sindikat vsebinsko in organizacijsko okrepili in se na novo organizirali. Ustanovili so šest osnovnih organizacij, ki delujejo samostojno, in konferenco v tovarni, ki je usklajevalni organ. V dejavnosti njihovega sindikata je tudi zdaj, kot pravijo, še precej slabosti, podedovanih iz preteklosti (Franc Vovk: „V bazi, torej v delovnih skupinah, še ni dovolj čutiti naše organizacije, delegatski sistem v sindikatu še ni zaživel, v nekaterih osnovnih organizacijah pa so nedelavni celo člani izvršnega odbora,“) kljub temu pa se sindikalno organizirani delavci vedno bolj zavedajo pomembnosti svoje organizacije in se uveljavljajo kot pobudnih neposrednih oblik samoupravljanja.

Vsi ti notranji in zunanji činitelji ter vplivi so omogočili dokončno prevlado teženj po ustanovitvi temeljnih organizacij združenega dela.

Novembra lani je „Komisija za ugotavljanje pogojev za organiziranje temeljnih organizacij združenega dela“ poslala zborom delovnih ljudi v razpravo „Analizo o pogojih in predlog o organiziranju TOZD“ v Tovarni verig. Komisija se v uvodu tega dokumenta sklicuje na 38. člen ustave SRS („Delavci v delu delovne organizacije, ki tvori delovno celoto, v kateri se lahko rezultat skupnega dela samostojno izrazi kot vrednost v delovni organizaciji ali na trgu in v kateri lahko delavci uresničujejo svoje družbeno ekonomske in druge samoupravne pravice, imajo pravico in dolžnost tak del delovne organizacije organizirati v TOZD“) in ugotavlja, da ima takšne pogoje šest delovnih enot v njihovi tovarni. Zato predlaga, naj bi ustanovili TOZD v vijakarni, verigarni, kovačnici, obratu težkih verig, orodjarni in vzdrževanju, hkrati pa naj bi oblikovali tudi delovno skupnost skupnih služb.

V obrazložitvi svojega predloga so ugotovili, da je te dele delovne organizacije moč obravnavati kot delovne celote, v katerih se rezultati skupnega dela lahko samostojno izrazijo, delavci pa v njih lahko uresničujejo družbenoekonomske in druge samoupravne pravice. Nadalje je v predloženem osnutku podrobno izdelan koncept bodoče organizacije upravljanja, izoblikovane so osnove za ureditev odnosov med TOZD in med njimi ter skupnimi službami in predlogi za razdelitev sredstev podjetja med temeljne organizacije.

Zdaj o tem dokumentu še vedno razpravljajo, upajo pa, da se bodo na novo samoupravno organizirali do začetka letošnjega poletja, do takrat pa bi sprejeli tudi vse potrebne samoupravne akte.

In o čem govorijo na teh sestankih?

Ing. Vitomir Rems je dejal:

„Precej je debat o proizvodnih in tržnih možnostih te ali one TOZD, o boljših ali slabših pogojih za zagotovitev dohodka, predvsem osebnih dohodkov, premalo pa o celovitem položaju proizvajalca, organiziranega v temeljni organizaciji, ki naj omogoči delavcu, da se v njej uveljavi kot nosilec celotne družbene reprodukcije, torej vseh zvez in odnosov, ki na tej podlagi nastajajo v združenem delu in v družbi. TOZD torej ni osnovna samoupravna celica le v tovarni, pač pa v vsej družbi. Precej nejasnosti je tudi pri razpravah o tem, kako meriti vrednost proizvoda dela, ki se ekonomsko izraža kot blago, z interno ali s tržno ceno. Pri nas je prevladalo mnenje, ki govori v prid tržne cene, le-ta pa seveda nosi v sebi vse slabosti trga in bi zato morala biti le izhodišče, na katerem bi samostojno, s samoupravnimi sporazumi, zgradili svoj sistem odnosov, ki naj bi temeljil izključno na delu.“

Pripovedovali so še, kaj vse nameravajo storiti, da ne bi za sleherno malenkost sklicevali zborov delovnih ljudi („en sam zbor, sklican v 33 delovnih skupinah, nas velja skoraj 8 starih milijonov“), pa bi hkrati vendarle zagotovili neposredno odločanje („zakaj pa imamo delegate!“), kako bodo tesneje sodelovali z bližnjimi osnovnimi šolami („tamkaj rastejo novi delavci Verige“) in kaj vse bodo storili, da bi se kot samoupravljavci uveljavili tudi v krajevnih in v interesnih skupnostih („tovarniškega platu še nismo dokončno podrli“).

„Veliko načrtov imamo,“ je dejal Franc Vovk „in to velja za naša družbena kot tudi proizvodna hotenja, toda zdaj smo šele na prvi stopnici in naša pot navzgor se bo začela tedaj, ko se bomo organizirali v temeljnih organizacijah.“

Led, ki je tako dolgo oklepal samoupravne odnose, je torej končno le razbit.

JANEZ VOLIČ

SINDIKATI IN SAMOUPRAVLJANJE

NA PRVI STOPNICI

Zakaj v tovarni verig v Lescah še niso ustanovili temeljnih organizacij združenega dela?

v enovite delovne organizacije, čeprav imajo vse pogoje za ustanovitev TOZD, drugič pa med delovnimi kolektivi, ki so zavračali ali še vedno zavračajo ustavna določila o oblikovanju temeljnih organizacij – „kljub sestavljenosti delovnega procesa z več zaokroženimi deli in programskimi celotami.“

Kaj se je torej v minulih dveh letih, odkar so bila sprejeta tako imenovana delavska ustavna dopolnila, dogajalo v Tovarni verig, da še do danes kakih 1.200 delavcev tega kolektiva ni ustanovilo temeljnih organizacij združenega dela?

„Precej smo sami krivi,“ je pred dnevi dejal našemu reporterju ing. Vitomir Rems, predsednik konference osnovnih organizacij sindikata v tej tovarni, „svoj delež krivde pa imajo tudi vodstva družbenopolitičnih organizacij v občini. Vsi skupaj že pred dobrima dvema letoma nismo dovolj resno vzeli ustavnih dopolnil in takrat smo dovolili, da so prevladale težnje tehnokratskih sil. Le-malo nas je bilo v podjetju, ki smo zahtevali ustanovitev temeljnih organizacij.“

Tako se je zgodilo, da so v decembru 1973, na zborih delavcev in na referendumu sprejeli statut organizacije združenega dela, ki še danes velja in v katerem je rečeno:

„Podjetje je enovita delovna organizacija brez temeljnih organizacij združenega dela v svojem sestavu.“

Potlej pravijo v tem svojem samoupravnem aktu, da imajo delovni ljudje, „združeni v Tovarni verig Lesce, ki je k Slovenskim železarnam pridružena OZD,“ temeljno pravico in dolžnost upravljati podjetje neposredno ali po organih upravljanja, ki jih sami volijo. Samoupravljanje pa je organizirano v delovni organizaciji kot celoti in v delovnih skupinah.

Statut Tovarne verig torej terja, da se delavci samoupravno organizirajo v delovnih skupinah (imajo jih 33) in v okviru celotnega podjetja.

V delovnih skupinah naj bi zagotavljali „neposredno“ upravljanje. Zapisali so: „Delovne skupine so osnovne samoupravne celice, v katerih delavci spremljajo poslovanje, organizacijo dela in samoupravljanje v podjetju. Sestanki delovnih skupin so tudi način sestajanja zborov delovnih ljudi. Delovna skupina je volilno telo. V vsaki skupini izvolijo delavci delegata za delavski svet, ki je istočasno tudi vodja skupine, in namestnika vodje, ki je delegat, kadar je proizvoljen odsoten.“

Vsa sredstva pa so centralizirana in o njih odločajo delavci samo preko svojih predstavnikov, članov delavskega sveta.

Res je v statutu rečeno, da je „delegat, ki ga delovna skupina izvoli v delavski svet ali v neposredno izvoljeni kolektivni izvršilni organ, odgovoren za svoje delo in glasovanje delovni skupini in delovni skupnosti in ga delovna skupina v primeru nepravilnega dela ali nedela odpokliče pred potekom mandatne dobe“. Razen tega mora delegat „na vsakem sestanku delavskega sveta, če ta obravnava problem, o katerem so prej

skupine, kljub obilici lepih besed o njih pravicah in dolžnostih, zapisanih v statutu, še do danes niso zaživele.

„Kaj kmalu se je izkazalo,“ je dejal našemu reporterju Franc Vovk, tajnik konference osnovnih sindikalnih organizacij, „da tak način upravljanja ne ustreza težnjam kolektiva in tudi ne zahtevam nove ustave. Zato smo že februarja lani ustanovili komisijo, ki naj bi proučila možnosti, da bi tudi pri nas ustanovili temeljne organizacije.“

V gradivu za 3. sejo CK ZKS je med drugim rečeno:

„Pri organiziranju delavcev v TOZD smo dosegli pomembne rezultate. Vse bolj se čuti odločanje delavcev v poslovanju OZD, delavci terjajo vse več jasnih, kakovostnih in hitrih informacij. Napredek v uveljavljanju samoupravnih odnosov se kaže v razčiščenih medsebojnih odnosih med TOZD kot tudi pri investicijski politiki, tako glede razvoja delovnih organizacij, kakor družbenega in osebnega standarda. Neposredni rezultat okrepjene vloge delavcev se ne kaže le v večji demokratičnosti odnosov, temveč tudi v odpravljanju virov izgub, v uspešnejšem gospodarjenju, v večjih prizadevanjih za dvig delovne storilnosti. S tem se je okrepila tudi materialna osnova za večjo socialno varnost delavcev in delovnih ljudi. Pozitivni rezultati pa imajo velik odmev tudi med delavci doslej enovito organiziranih delovnih organizacij, saj vedno odločneje zahtevajo ponovno proučitev pogojev za organiziranje v temeljne organizacije združenega dela.“

Ta ugotovitev velja tudi za delovni kolektiv Verige.

„Spoznanje, da drugi hitreje napredujejo, ker so se pravočasno tako samoupravno organizirali kot zahteva nova ustava,“ je dejal ing. Vitomir Rems, „je v naši tovarni okrepilo vrste tistih delavcev, ki smo že spočetka zahtevali ustanovitev TOZD. Hkrati pa smo bili lani deležni bolj učinkovite podpore s strani občinskih vodstev, predvsem sindikata in zveze komunistov.“

Na občnem zboru občinskega sindikalnega sveta v Radovljici marca lani je Janez Konec, tedanji predsednik, v svojem uvodnem poročilu zelo jasno povedal:

„Pričakovanje, da zgolj nova organiziranost sindikatov in delegatski sistem sama po sebi, ob morda nekoliko večjih naporih maloštevilnih funkcionarjev, zagotavljajo večjo učinkovitost, se bo prav kmalu izkazalo za zmotno. Osnovni cilj družbenega delovanja sindikatov kot organizacije delavcev je uresničitev oblasti delavcev nad rezultati njihovega dela, zato je smisel delovanja sindikatov v uresničitvi samoupravljanja, zlasti v temeljnih organizacijah združenega dela, oziroma v delovnih organizacijah. Če torej pogledamo vsebinsko plat dejavnosti sindikalne organizacije v občini, oziroma konkretno aktivnost osnovnih organizacij, za katere pravimo, da se v njih oblikujejo stališča in pobude za delovanje sindikatov, potem lahko ugotovimo precej pomanjkljivosti.“

Obvestilo naročnikom

Izdajateljski svet je na seji 21. tega meseca obravnaval položaj Delavske enotnosti in soglašal s tem, da se letna naročnina na list poveča od 100,00 na 150,00 dinarjev (in ustrezno tudi četrtletna in polletna), cena posameznega izvoda pa od 2,00 na 3,00 dinarje.

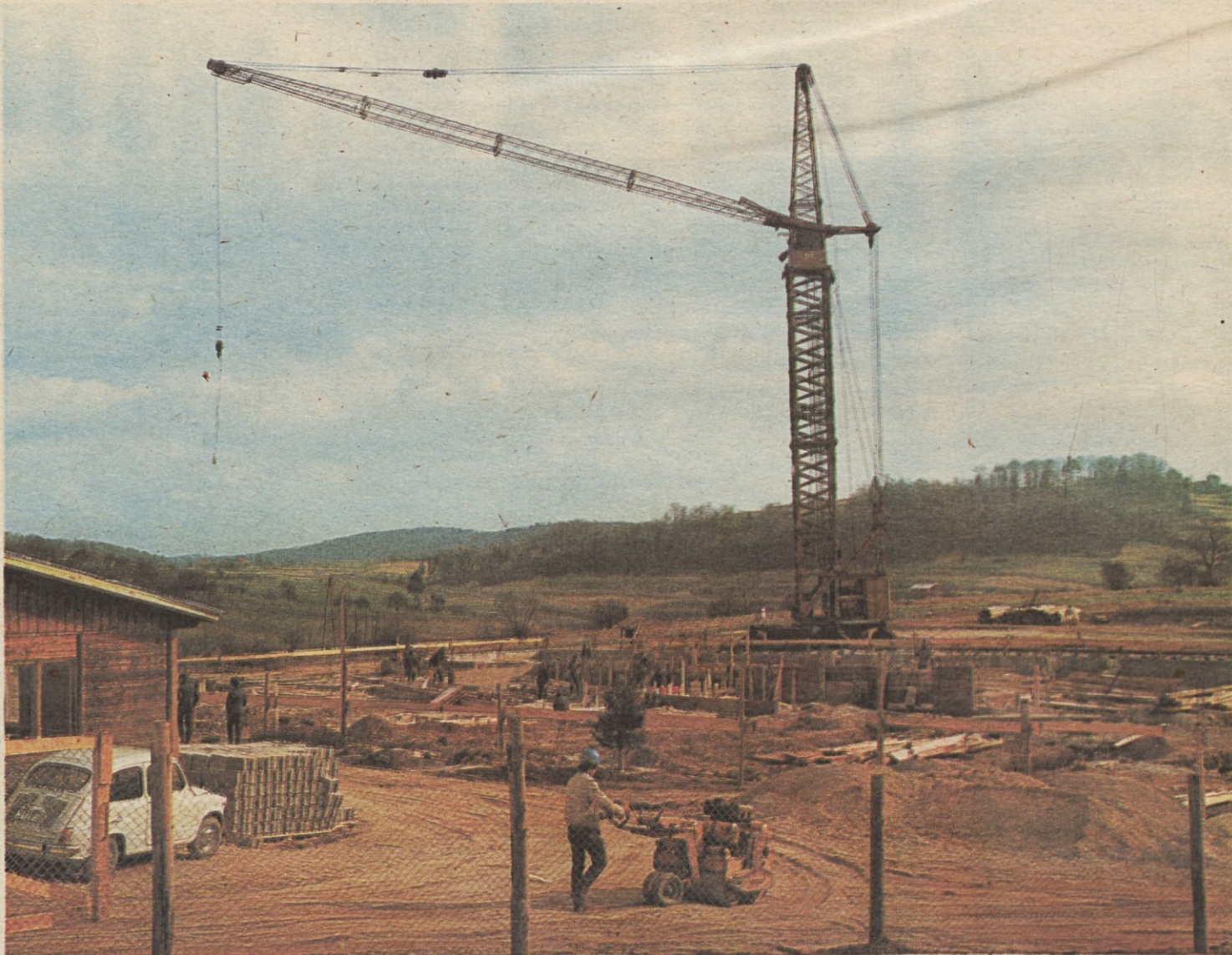
Znano je – o tem je pogosto pisal dnevni tisk – da se stroški za izdajanje časopisja zelo povečujejo in da cene časopisov ne dohajajo stroškov, ki nenehno rastejo. Časopisi so že zdaj zaradi tega vezani na notranje in zunanje podpore, ki pa ne rastejo, ampak celo usihajo. Tako je letos predvidena tudi za Delavsko enotnost manjša podpora ustanovitelja, kot je bila doslej, zaradi česar je seveda še tembolj utemeljena nova, zvišana cena Delavske enotnosti. ČZP DE

TISKARSKI ŠKRAT TU IN TAM

V sestavku, ki smo ga objavili v prejšnji številki DE pod naslovom „Manj obiskov zaradi strahu pred odpusti“ in kjer smo poročali o novoletnih sestankih z zdomci, je prišlo do neljubne pomote v poročilu iz Litije. Tiskarski škrat je številki 310 (toliko je v tujiini zaposlenih občanov iz litijske občine) dodal še eno ničlo, tako da je število se-

veda neopravičeno naraslo kar za desetkrat. Tovarišem iz Litije se za napako opravičujemo.

Očitali so nam tudi, da je na sestanek prišlo 24 zdomcev in ne 21, kot smo napisali mi. Povedati pa moramo, da smo to slednjo številko brez sodelovanja tiskarskega škrata prepisali iz poročila občinskega sindikalnega sveta Litija.

Gradnja osnovne šole v Poinkvi na Kozjanskem se je že začela, kljub temu, da dokončni načrt še ni izdelan. Šolo gradijo iz sredstev, ki so jih zbrali v ljubljanskih občinah. Doslej se je na žiro račun za gradnjo šole nateklo 2 milijona 812 tisoč dinarjev, za dokončno dograditev pa bo po predvidevanjih potrebnih še 2 milijona 627 tisoč din.